

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMACHT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen:

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Kapitein der Grenadiers.

Redacteuren:

J. J. C. P. WILSON, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.
A. Q. H. DIJXHOORN, Kapitein van den Generalen staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.
M. R. H. CALMEIJER, 1e Luitenant der Infanterie, werkzaam bij de Afdeling
Generale Staf van het Dep. van Defensie. P. W. PIETERS, Ritmeester der Huzaren.
A. ETERMAN, 1e Luitenant der Artillerie, Lid der Commissie van Proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 117783. Postrekening 44715
Abonnement f2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f12.50 per jaar. Losse Nummers f1.50

102de JAARGANG

No. 4

APRIL 1933

INHOUD.

	Blz.
Prins Willem als Krijgsman, rede gehouden door Luitenant-Generaal Jhr. W. RÖELL in de groote Kerk te 's-Gravenhage	200
Verbindingsdienst in de Lichte Brigade en haar Gevechtstroepen door G. STÜRM	210
Tactiek en Vuurtechniek der Artillerie (VI), door A. T. C. OPSOMER.....	224
Verkenningdetachementen, door P. W. PIETERS	235
Gasbevelen (IV), door A. H. J. L. FIÉVEZ	239
Zooals het vroeger was (I), door FR. DE W. H.	245
Leven en streven in de Koninklijke Landmacht	251
Gegevens vreemde legers	256
Vakpers	258

PRINS WILLEM ALS KRIJGSMAN

Rede door Luitenant-Generaal Jhr. W. RÖELL, in de groote Kerk te 's-Gravenhage, uitgesproken 24 April 1933, op uitnoodiging van de beide Christelijke Oranje-vereenigingen der Residentie. ¹⁾

De vraag, tot mij gericht door de besturen der beide Oranje-vereenigingen, om hedenavond een woord te spreken over den Vader des Vaderlands, in zijne krijgsmansgestalte bezien, heeft mij — ik erken het gaarne — eenigermate in verlegenheid gebracht, en wel om drie redenen:

In de eerste plaats toch zijn naar mijn gevoelen de groote eigenschappen van Prins Willem van Oranje niet van elkaar te scheiden, waar zij alle, als één ondeelbaar geheel — de complete mensch Willem van Oranje — in feite van dezelfde natuur zijn, slechts in hare toepassing en aanwending gedifferentieerd.

Verder, omdat de aard der krijgsvoering in Prins Willems tijdvak van onze groote worsteling om vrijheid van geweten en Vaderland, zoo geheel verschillend is geweest van hetgeen zich reeds kort daarna in dezen openbaarde, om niet te spreken van het beeld, dat de moderne oorlogvoering helaas op ons geslacht maar al te diep heeft gegrift.

En eindelijk, omdat ik, onverminderd mijne, mag ik zeggen devôte, vereering voor al hetgeen de geheiligde figuur van onzen volksheld aangaat, mij niettemin nimmer in het bijzonder op de studie van zijne krijgsdaden heb kunnen toeleggen.

Men beschouwe deze terughoudendheid niet als kritiek op de schoone gedachte van onze geachte gastvrouwen — de beide Christelijke Oranje-vereenigingen der Koninklijke Residentie — maar als noodzakelijke praemissen van de vervulling mijner taak op dezen avond.

Er ligt voor ons sprekers wel een zeer bijzondere bekoering in, om den cyclus van herinneringsceremoniën, sinds maanden voor alle Vaderlanders in woord en geschrift gehouden, te besluiten juist op den geboortedag van Prins Willem van Oranje, den Vader des Vaderlands, zelf.

Anderzijds is in dezen — en ik mag dit niet vergeten — juist voor mij iets zeer aantrekkelijks, te spreken over den Held mijner jeugdijaren, den Nederlandschen David, den Geloofsheld, Krijgsman en Staatsman, wiens nagedachtenis, zoowel als militair, als in mijne verhouding tot het Waalsche deel der Vaderlandsche Kerk, onbewust wellicht, zulk een zeer grooten invloed op mij geoeffend heeft.

De oude St. Agathakazerne te Delft, deel uitmakende van het samenstel van gebouwen, waartoe ook het Prinsenhof en de oude Delftsche Waalsche

¹⁾ De rede is op enkele plaatsen iets verkort uitgesproken.

PRINS WILLEM VAN ORANJE,
naar het portret te Kassel.

kerk behooren, deden — toen ik aldaar mijne officiersopleiding kreeg — zoo vaak mijne gedachten verwijlen bij hem, die daar woonde, kerkte en zijn heerlijk leven als martelaar beëindigde.

Het was en is nog zoo goed voor de officieren, dat de plaats en het gebouw hunner opleiding steeds een zoo nauwen band legde met het huis van Oranje, als grondvester van het Vaderland. Ik behoef maar te spreken van het Kasteel van Breda en in die jaren van het Prinsenhof te Delft.

Ik mag het dan ook thans wel bekennen, dat zelfs in die kerk in Delft mijne gedachten afdwaalden naar den Prins Krijgsman en naar de bank waar hij eens moest gezeten hebben.

Ik hoop, dat veertig jaar geleden de eerbiedwaardige predikant en deftige voorzanger het mij zullen hebben vergeven, dat ik op die plaats dacht aan hem, wien zulke groote heldeneigenschappen sierden.

Was dit intuïtief? Ik geloof het wel. De jonge jaren geven en leven in intuïtie, welke later bij het diepere bewustzijn in onze ziel gegraveerd blijken te zijn.

De *samenstelling* „*Prins-Krijgsman*” was voor mij reeds in de jongste schoolklassen een axioma.

Ik stam — en ik dank er God voor — uit den tijd, waarin *elk* Nederlandsch kind op de lagere school in zake onze heerlijke Vaderlandsche geschiedenis, hare heldenfiguren en haar oude heldenlied kreeg, waar zijne jonge Nederlandsche ziel recht op heeft.

Willem I de Volksheld, de Vader des Vaderlands, die evenals elk vader een krijgsman is, als zijn gezin bedreigd wordt.

Het oude lied van opstand tegen tyranny, van vrijheid en van geloof „het Wilhelmus van Nassauwé” met Willem van Oranje levende in de ziel van elk Nederlandsch kind.

Niettemin sta ik thans schuldig, bij U in te leiden, waarom ik met volle recht mag spreken over den Prins-Krijgsman, ja den Krijgsheld.

Denkt U alleen van mij te hooren eene aaneenrijging van krijgskundige daden, van veldtochten en veldslagen, van oorlogsverschrikking, brand en plundering, zoo moet ik U teleurstellen.

Dat ware zeker niet noodig om zijne groote krijgsmanseigenschappen te waardeeren en daarenboven nòch mogelijk, nòch voegzaam op deze gewijde plaats, maar bovenal niet in den geest van Oranjes streven en leven, waar voor hem de strijd der wapenen, evenals voor elk rechtgeaard Nederlander, nooit het doel, maar alleen — en dan ook nadrukkelijk — het middel tot wettige zelfverdediging van een volk in nood is geweest; ik meen als militair goed te doen, naar Oranjes voorbeeld, ons allen in deze benarde tijden dit groote beginsel onzer defensie door alle eeuwen, op het hart te binden.

Trouwens de onderscheidene boekwerken, die voor en gedurende deze herdenkingsmaanden uitgegeven zijn, de persartikelen, de redevoeringen, welker inhoud eveneens onder bijna ieders oog heeft kunnen komen, deze alle hebben ons geslacht eene ruime gelegenheid gegeven, met de *krijgs-daden* des Prins kennis te maken, of wel zijne herinnering in dezen op te frisschen.

Wanneer ik dan ook de Standaardwerken van GROEN VAN PRINSTERER, BLOK, VAN RUTH—PUTMAN alleen noem, dan is dit niet om de vele anderen te vergeten, maar omdat ik mij bij mijne studie heb moeten beperken.

Twee uitzonderingen wil ik maken en wel — om in de eerste plaats over den huidige herdenkingscyclus te spreken — voor het aandeel, dat de Luitenant-

Generaal b.d. VAN DAM VAN ISSELT gehad heeft in het officieel gedenkboek in Maart jl. bij TJEENK WILLINK te Haarlem uitgekomen.

Hetgeen mijn collega daar geschreven heeft over „De Staatsman Prins Willem I als Krijgsoverste” zal in lengte van dagen voor degenen, die zich ook niet feitelijke gegevens willen inlichten, zonder de hoofdlijnen uit het oog te verliezen, tot uitnemenden leidsman kunnen strekken.

Daarnaast dienen, om de prachtige gave bewerking der geschiedkundige stof en de daarin tot standgebrachte groote verbetering van het krijgsgeschiedkundig inzicht, de, een viertal jaren geleden in de „Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde” van de hand van den heer H. HETTEMA Jr. verschenen artikelen over de Route van den Prins in 1568, Daelhlem 1568 en de Route van den Prins in 1572, mijnerzijds zeer bijzondere en dankbare vermelding.

Ik wil thans trachten in een kort bestek aan Uw geestesoog een klein deel van de beelden te doen voorbijgaan, welke, evenals afzonderlijke figuren met hare omgeving tot één schilderij in harmonisch verband samengevoegd, den eersten Vaderlandschen Oranje ook als krijgsman ons onvergetelijk in de ziel drukken.

Deze beelden nu zijn — en moeten zijn — van drieërlei aard:

De *krijgskundige*;

De *zielkundige*;

De *Godsdienstig-inspiratieve*.

Ik aarzel niet elk hunner onmisbaar voor elk groot veldheer te noemen.

In het begin mijner rede zeide ik reeds, dat het m. i. niet wel mogelijk is in den complete menschen Oranje, scheiding te maken tusschen zijn gestalten op velerlei gebied; evenzeer gaat die stelling op in de gedifferentieerde beschouwing van elk dier gestalten.

In elk harer afzonderlijk dingen wederom naar de kroon dezelfde hoofdenmerken: Staatsman, krijgsman en geloofsman.

Dat is niets vreemds en daarom is het voor elk Uwer sprekers zoo moeilijk, geen roef te plegen op elkaars akker.

Het *krijgskundige* beeld van Willem van Oranje toont in de eerste plaats den staatsman-strateeg, die, achtslaande op de teekenen van zijn tijdsgewricht, of directen bijstand van elders zoekt, of wel tracht door te sluiten verdragen, met andere landen, zijn tegenstander te isoleeren, te bedreigen, dan wel daadwerkelijk te verzwakken.

Hier op het terrein der buitenlandsche staatkunde van den Prins komende, leg ik mij de beperking op van slechts enkele grepen te doen in hetgeen de eerste Nederlandsche Staatsman-Veldheer geheel alleen tot stand bracht.

De omstandigheid, dat de elfjarige knaap, in Dillenburg aanvankelijk in de Luthersche beginselen grootgebracht, verder bij Keizer Karels hof werd opgevoed in den Roomschen Katholiek Godsdienst en in de met dat verblijf samenhangende Romaansche geestelijke verwantschap, is ook t.a.v. dit deel mijner beschouwingen van zeer groote beteekenis. Het is alsof ook in dezen een Hooger bestel werkzaam geweest is, zeer ten gunste zijner latere taak. Daardoor toch vond hij, toen zijn loopbaan begon, als het ware op twee fronten, bij twee controversen groepen een open deur, zoowel in Frankrijk als in Duitschland, al hebben zijn Fransche sympathieën en de herhaaldelijke mislukkingen in zake Duitsche hulp hem vooral op de Hugenoten gericht.

Uit dien hoofde meen ik dan ook in de eerste plaats U te mogen noemen

het feit dat hij — hoewel nog Roomsch Katholiek zijnde — zijn tweede huwelijk sloot in 1561 met de Evangelische Anna van Saxon, eene dochter van den zeer invloedrijken keurvorst van Saxon. Verder, hoe hij tot twee malen toe in 1568 en 1572 samenwerking tot stand brengt met de Hugenoten, waarvan de eerste maal de inval in Artois onder Coqueville in 1568 het gevolg was, doch de tweede door den St. Bartholomeus moordnacht en de Coligny's dood ontijdig verstoord werd, afgezien nog van 's Prinsen persoonlijk optreden bij de hulp van den Palts-Graaf van Zweibrücken aan de Fransche Hugenoten te La Rochelle in 1569, welke tocht hem in nauw verband met de Hugenoten en de Coligny bracht en in aanraking met de Watergeuzen te La Rochelle.

Eindelijk Johan Casimir van de Palts met Duitsche troepen, bekostigd door Elisabeth van Engeland in 1578; het verdrag in 1578 met de komst van den Hertog van Anjou in 1580 en in 1582 en ten slotte de sinds lang voorbereide daadwerkelijke hulp van Elisabeth in 1585 — dus na zijn dood — onder Leycester. Al deze pogingen, waarvan velen wel is waar weinig direct zichtbaar gevolg droegen, zijn zelfs in hare mislukking factoren geweest, leidende tot het groote eindresultaat; zij verzwakten den vijand en verdiepten geestelijk den grooten schepper dezer verdragen en bondgenootschappen.

Daarenboven is het noodig er in dit verband op te wijzen — ware het slechts om mijn recht te eischen om over dit *staatkundig* deel van het streven van Willem van Oranje een enkel woord te zeggen — dat ik in mijne beperking niet zoover zou mogen gaan, dat ik in den Staatsman den *Veldheer* voorbij zou zien, waar toch vooral de strategische opzet zijner eigen plannen sterk beïnvloed moest worden door de hiergenoemde verdragspolitiek.

Prins Willems strategie als Veldheer stond oorspronkelijk geheel in het teeken van de krijgvoering op de kentering van Middeleeuwen en Nieuwe Geschiedenis, welke op haar beurt weer samenhang met den aard van de legervorming dier dagen.

Het thema was: grensoorlogen gedurende den zomer met daarvoor telkens wederom te huren of aan te vullen samengeraapte troepen, welke dan weer, behalve een kern, in de slechte jaargetijden werden afgedankt.

De grooten des Rijks vormden veelal hun eigen troep, compagnie of regiment . . . en werden verwacht deze ook te betalen.

Samenhang en tucht waren zeer zeldzame eigenschappen; als regel spoedig intredend geldgebrek deed de soldijen vaak maanden achterstallig worden en de verpleging alles te wenschen overlaten.

Ziekten — als legerpest —, afloopen van het land, overloopen naar den meer of wel betalenden vijand, met omdraaiing der casaque (het wambuis) als uniformverandering, waren aan de orde van den dag, zoodat men vaak de paradoxale figuur kreeg, dat men een leger niet of alleen bij zeer kleine groepen kon afdanken, omdat men de achterstallige soldij niet kon betalen.

Het was in die dagen, dat Willem van Oranje, tusschen de jaren 1544 en 1551 zijne opvoeding te Brussel en Breda genoot; zij was die des edelmans, bestaande vooral in paardrijden, in hetgeen nog van de tournooien der middeleeuwen was overgebleven, staatkunde (men denke aan zijn opvoeder en later zijn aartsvijand Granvelle), maar *niet* in geregelde krijgskunst. Daarin bleef de toekomstige aanvoerder autodidact, met andere woorden, hij moest zijn wetenschap maar uit zijn brein putten.

In zoodanige krijgskundige- en opvoedingsomstandigheden kwam in de

veertiger jaren dus de jonge krijgsman Oranje als gunsteling des Keizers Karel V voor het voetlicht der wereldgeschiedenis.

Zijn eerste optreden in militair opzicht was de vervulling van een order, hem in Juli 1551 gegeven door Koningin Maria van Hongarije, zuster van Karel V, Landvoogdes van de Nederlanden, tot het vormen van een compagnie van 200 ruiters als „bende van ordonnantie” voor het leger.

Hij heeft haar niet aangevoerd, maar wel kreeg hij in December van dat jaar een andere kapiteinsplaats over 200 ruiters, om in het volgende voorjaar — 1552 — een regiment te voet van 10 compagnieën aan te voeren in den oorlog van Karel V met Maurits van Saksen en Hendrik II van Frankrijk, die beslag op 's Prinsen inkomsten uit Oranje deed leggen, hetgeen het voorspel was van de geldelijke zorgen, welke hem tot zijn dood zouden plagen, eerst door de kosten van zijn hofstoet te Brussel en voor zijn legercommando, later door zijn bekende onbegrensde geldelijke opofferingen voor onzen vrijheidskrijg.

Bijzondere krijgsdaden heeft hij niet geboekt in dezen grensoorlog, wel betoond de tucht in zijn troep zooveel doenlijk te bevorderen, en zijne soldaten, ongeacht elders te bewerken eigen voordeel, niet te willen verlaten.

Het eerste bewijs van zijn trouw aan zijn plicht als krijgsman.

De in 1553 en 1554 weer opgeleefde oorlog zag hem als commandant van een regiment ruitery en na den dood van Maarten van Rossum in 1555 tot Generaal in 's Keizers leger van Givet, in welke functie hij noch zijne troepen behoorlijk betaald werden. De legerpest, het voortdurend ingrijpen van de Landvoogdes, die hem aan een krijgsraad van kolonels bond, maakten hem dezen veldtocht, ongeacht de kosten, tot een ware beproeving van zijn plichtsgevoel, welke hij wederom glansrijk doorstond.

Krijgskunst had deze periode van zijn leven in Karels dienst hem niet kunnen leeren en met de Vaderlandsche zaak zelve had zij evenmin rechtstreeksch verband.

Hoe geheel anders treedt daarom de periode na zijn vertrek uit Brussel in 1567 over Breda naar Dillenburg in het licht.

Ik meen het tijdperk van 1556—1567 krijgskundig onbezien te mogen laten; in de slagen van St. Quentin en Grevelingen in 1557 en 1558 was Egmond de hoofdfiguur, maar daarna behaalde Willem lauweren als diplomaat bij de vredesonderhandelingen van Cateau Cambresis.

Het dramatisch gebeuren na Philips vertrek in 1559, onder de landvoogdij van Margaretha van Parma, Granvelles invloed en stillen strijd met Oranje en de zijnen, de klimmende spanning der Hervormden, het verbond der Edelen, de weigering des konings tot moderatie der placaten, het smeekschrift en de beeldenstorm, eindigend in het vertrek van Margaretha en de komst van Alva; dat alles voorafgaande aan Prins Willems vertrek, weigerachtig den door de gouvernante voorgeschreven nieuwen eed van gehoorzaamheid af te leggen, op 22 April 1567, als „Prins zonder land”, maakte wel is waar van den zwierigen gunsteling van Keizer Karel V den banneling, maar tevens reeds den met getrouwheid aan het zich zelf gestelde doel geestelijk verdiepten strijder, in wiens gemoed naast het „je maintiendrai” de geest van het later door J. P. COEN uit te spreken: „Ende dispereert nimmer” levend was, en zooals GROEN VAN PRINSTERER zegt: „in afwachting van Hooger wenk en leiding”.

Voor ons doel gaat het hier om de krijgskundige waarden, tot uiting gekomen

in de twee hoofdperioden van des Prinsen strijd met de wapenen voor onze vrijheid, zooals de Generaal VAN DAM VAN ISSELT deze zoo zinrijk indeelt, te weten:

1. De invallen in de Nederlanden van het buitenland uit 1567—1572.
2. De strijd van 1572—1584 om en uit de Nederlanden — de Vesting Holland — zelf gevoerd.

Er bestaat bij historici, en speciaal bij krijgsgeschiedkundigen, verschil van inzicht over de waarde en beteekenis van den strategischen opzet van de door Prins Willem voorbereide en met bondgenooten uitgevoerde invallen in de Nederlanden, resp. 1567—1568 en 1572.

Men kent in groote trekken deze veldtochten; over den politiek-strategischen achtergrond der moeizaam verworven hulp van buitenlandsche medestanders sprak ik reeds een enkel woord.

De opzet was in beide — 1568 en 1572 — wat de grondgedachte aangaat vrijwel dezelfde, namelijk van vele zijden tegelijk invallen doen, teneinde den Spaanschen overweldiger te dwingen zijn macht te verdeelen en hem dan met het eigen hoofdleger beslissend te slaan.

Zoo zouden in 1568 plaats hebben: de neveninvallen in Groningen door Lodewijk en Adolf van Nassau, in Gelderland door de Villers, in Artois door de Fransche Hugenoten onder Coqueville, de Watergeuzen tegen de kust, en eindelijk de hoofdstoot onder den Prins zelf in Brabant.

In samenwerking met de Coligny werden sedert 1570 voor 1572 voorbereid de invallen van: Lodewijk van Nassau in Henegouwen, de Coligny met de Hugenoten in de Zuidelijke Nederlanden, de Watergeuzen zouden een haven aan de kust van Holland aan Noord of Zuiderzee nemen, de Prins zou weder over de Maas in Brabant trekken.

Zooals bekend, had 's Prinsen tocht naar La Rochelle in 1569 hem tot samenspraak zoowel met de Coligny als ook met de Watergeuzen aldaar gebracht.

Men kent den uitslag van beide krijgsplassen:

1568: Lodewijk verslaat 23 Mei bij Heiligerlee het Spaansche leger onder Aremberg, die evenals Adolf van Nassau sneuvelt.

Maar daarna oprukkende om Groningen met zijn te zwakke macht in te sluiten, in plaats van in een goede stelling Alva's troepen af te wachten, werd zijn leger 21 Juli bij Jemmingen geheel vernietigd door Alva's voorhoede; Lodewijk moest zich zwemmende over de Eems redden. De aanval onder de Villers kwam reeds beoosten Roermond bij Dahlen op 25 April tot staan, waarbij de Villers — den zieken Hoogstraten vervangende — wordt gevangen genomen; de stoot onder Coqueville werd op 18 Juni op Franschen bodem al verijdeld.

's Prinsen tocht in Brabant is door de mislukking der drie andere stooten verlaat tot het najaar en werd een afzonderlijke operatie, tegen welke Alva, die zijn troepen uit Groningen terug moest nemen, de taktiek volgde van te dralen, te ontwijken en den slag niet te willen aannemen, wetende, dat 's Prinsen middelen en dus de tucht van zijn leger dit niet konden verdragen. Een taktisch krijgskundig gebeuren van den eersten rang is echter geweest de misleiding van den bij Maastricht verschansten Alva door een schijn-overgangspunt over de Maas in de richting van Luik, gevolgd in den nacht van 5/6 October door Oranje's schitterenden Maasovergang beneden Maastricht

bij Stockheim, welke Alva deden uitroepen, het bericht niet geloovend: „Meent gij dat zij vogels zijn om over de Maas te vliegen?”

Edoch 's Prinsen teleurstelling in den volksgeest en Alva's dralende uitputtings-taktiek deden ons leger verloopen; niettemin hield Prins Willem Alva's keurbenden nog geruimen tijd van zich af en wist op geniale wijze zijn leger in veiligheid te brengen aan 's vijands zijde der gezwollen Maas.

Hij heeft zich dus een voor die dagen uiterst bekwaam *taktikus* betoond. Straks over den Strategie!

Nu 1572. Op de voorbereidingen t.a.v. den inval onder de Coligny, van de Watergeuzen, dien uit Picardie onder Lodewijk van Nassau en 's Prinsen inval, met behulp der Duitsch vorsten, is onverwacht vooruitgelopen door de vermeestering van den Briel door de Watergeuzen op 1 April 1572.

Hoewel deze geanticiperde daad — het gevolg van Elisabeths weigering, hen in de Engelsche havens te dulden — 's Prinsens plan doorkruiste, is zij het sein geweest tot den opstand, waarvoor de geesten eindelijk rijp waren.

De Prins, de leiding tegenover de steden, die zijne zijde kozen hernemende, besloot, toen Lodewijk — thans uit Picardië in Henegouwen vallende — 24 Mei 1572 de sterke vesting Bergen bij verrassing nam, tot zijn beraamden inval bij Roermond over de Maas. Alva was aan Bergen gebonden en het Noorden des lands was in opstand.

Niettemin is ook deze veldtocht verloopen, zoowel door het uitblijven van geld, hem door de Dordtsche Staten te geven, als bovenal door de gevolgen van den Bartholomeusmoord, die niet alleen de hulp der Hugenoten deed uitblijven, maar ook den volksgeest in het Zuiden des Lands weer in elkaar deed zakken.

Helaas leerde de toenmalige krijgskunde niet in de eerste plaats den vijand zelf aan te grijpen; zijn wensch tot indirect ontzet van Bergen is door een langen, weinig nuttigen tocht van het N.O. (Roermond) over Leuven naar het W. (Gemappes e.o.) en terug over Mechelen door de Zuidelijke Nederlanden niet in vervulling gegaan; Bergen viel weer en de Prins trok bij Roermond weder terug over de Maas om zijn leger af te danken.

Mag men nu in 1568 en 1572 den Prins onthouden de eer van een strategischen opzet, welke, later doorgevoerd, de grootheid van de strategie van Napoleon I en van den eersten von Moltke zou uitmaken, t.w. concentrisch aanvallen om den hoofdstoot beslissend te maken?

Ik meen, dat als *opzet* de beide jaren 1568 en 1572 te zien gegeven hebben iets geheel nieuws, volkomen los van de luttele jaren te voren nog met 's Keizers legers gevolgde grensoorlogen, maar dat de slechte verbinding en berichtgeving, de rampspoeden en het uitblijven van geld en volksgeestdrift de remmen geweest zijn, welke deze strategie tot stilstand, althans tot gebrek aan resultaat gebracht hebben; ongeacht nog de Villers' verraad na Dahlen!

En nu de strijd van de Noordelijke Nederlanden — dat is de Vesting Holland — uitgevoerd!

Noord-Nederland is, tusschen den Briel op 1 April en het wederom verliezen van Bergen op 19 September 1572, voor Prins Willem tot steunpunt, tot reduit van zijn actie geworden.

Hij heeft toen met groot strategisch doorzicht ingezien, dat het de Vesting Holland was, die de redding brengen moest... echter met nadrukkelijk vasthouden aan onze IJsselvestingen, dat wil dus zeggen met het openhouden van de mogelijkheid voor operatiën en hulp daarbuiten.

Is er *iets* veranderd sedert die 3½ eeuw? De Vesting Holland onmisbare basis en reduit, het gebruik van operatieve krachten daarbuiten gewaarborgd. Ik vraag Uw aller bewondering voor het strategisch inzicht van den grondlegger onzer defensie!

Het is niet zonder ontroering, dat ik als tegenwoordig commandant der Vesting Holland dit tot U zeg!

Wij kennen nog zoo goed den nu volgenden hevigen strijd, met zijn hoop en vrees, successen en terugslagen, nadat Prins Willem 20 October 1572 te Enkhuizen aankomt en sedert in Noordholland blijft, steunend op Holland en Zeeland.

Wij behoeven na de uitmoording van Zutphen en Naarden maar te noemen: 1573 beleg van Haarlem.

Beleg van Alkmaar en nederlaag van de Spaansche vloot onder Bossu op de Zuiderzee.

Vertrek van Alva.

1574 Middelburg genomen door de Geuzen op Mondragon, gevolg van den

Slag bij Reimerswaal, waar de Spaansche vloot onder Romero geslagen werd.

1e Beleg van Leiden, ontzet door den inval van Lodewijk en Hendrik van Nassau, helaas daarna op de Mookerheide verslagen en beiden gesneuveld. Kent gij het gedenkteeken aldaar opgericht met het opschrift: „Plutot mort que vaincu, générale sang de Nassau”. Ach, dat wij Nederlanders dit alles wisten en bezochten!

2e Beleg van Leiden.

In al deze gebeurtenissen was het niet de krijgskunst des Prinsen, die naar voren trad, maar wel zijn geestelijke kracht, als voor den veldheer onmisbare eigenschap.

Totdat bij het 2e beleg van Leiden de Prins, zeer ziek en gedrukt over het verlies zijner broeders bij Mook te Rotterdam zijnde, niettemin zijn groote geestkracht toonde door een strategische daad van de grootste beteekenis, het doorsteken der dijken niettegenstaande de schade aan de landstreek; dus het gebruik van het water als offensief verdedigingsmiddel met het bekende succes. De geloofsdaad in dezen door hem vervuld, zijn gebed om westen wind, mag door ons ook als zoodanig niet van zijn figuur als Strateeg worden logemaakt.

Aangezien verder de daadwerkelijke bevelhebberstaak des Prinsen niet meer naar voren treedt gedurende de Landvoogdij van Requesens, van Don Juan en Parma, maar tijdens de aanwezigheid van Johan Casimir van de Palts en Anjou, na den uitgesproken banvloek van Phillips II en in 's Prinsen apologie, het wel zijn persoonlijke Staatsmanswijsheid is geweest, welke de krijgsverrichtingen beïnvloedt, zoo rest mij thans het laatste deel mijner taak: de conclusie:

Wij zagen den Vader des Vaderlands:

als *Staatsman-Strateeg* in zijne verhouding tegenover het buitenland en onvermoeid ijveren voor directe of indirecte steunverleening;

als *Militair-Strateeg* in de conceptie zijner veldtochten van 1568 en 1572, in zijne grondlegging van de Vesting Holland als basis en reduit met open uitvalspoort voor operatieve handelingen en eindelijk in zijn onovertroffen besluit de dijken door te steken als offensieve inundatie in 1574.

als *Taktisch-Aanvoerder* in zijne jonge jaren bij Karel V, zijn getrouwheid

aan zijn taak, zijn schitterenden Maasovergang met misleiding van Alva 6/7 October 1568, en zijn meesterlijken terugtocht naar Straatsburg.

In zijn *geestelijke eigenschappen* door zijne onverwoestbare wilskracht, hardnekkig vasthouden en steeds weer van nieuw aan beginnen, met opoffering van alles wat het zijne was, zelfs wanneer drie zijner broeders sneuvelen en zijn raadsman de Villers gevangen gehouden wordt.

In zijn *Godsdienstige-inspiratieve eigenschappen*, zijn onwrikbaar geloof in de meest hechte van al zijne allianties, namelijk in zijn verbond met den Potentaat der Potentaten, hetwelk hem nooit verlaten heeft.

Was hij te vergelijken met de andere groote Oranje-krijgslieden en veldheeren? Met Maurits, den held van Nieuwpoort, die den „Hollandschen tuin” sloot, of Frederik Hendrik, den Stedendwinger, met den Koning-Stadhouder Willem III, Staatsman en Veldheer van ongekende grootte of den Koning Willem I, als Prins van Oranje, de held van Quatre Bras, Waterloo en Brussel?

Neen, zij hadden groote, enkelen zelfs titaneneigenschappen, maar de samenvoeging van de eigenschappen van den Vader des Vaderlands hadden zij niet.

Hun tijd vroeg anderen strijd. Nederland was geschapen, daarvoor was ons een man als de Prins-krijgsman gegeven.

Laat ons niet in vergelijkingen treden, de tijden waren te ongelijksoortig, ook niet met Cromwell of Gustaaf Adolf, al zijn er punten van overeenkomst.

Niettemin zijn er twee figuren, die tot ons, bewust of onbewust, gelukkig nog zoo Godsdienstig voelend volk bijzonder spreken.

GROEN VAN PRINSTERER sprak van den Nederlandschen Mozes, die zijn volk uit het diensthuis heeft uitgeleid.

De vergelijking is schoon, en ten deele ook juist, maar Willem van Oranje heeft bij tegenslag en rampspoed nimmer een daad van ongeduld jegens zijn Oppersten Potentaat gedaan. Hij sloeg na Jemmingen, na den Bartholomeusmoord of Mook den rots niet met den staf van zijn ongeduld; hij mocht zijn beloofde land intreden.

Mede geïnspireerd door het 8e couplet van het Wilhelmus aan Nassauwe, mocht ik hem bij David vergelijken, wiens krijgsdaden eveneens zijn volk in hun erfdeel bevestigden; ik heb daarvoor in het verband: Willem van Oranje als krijgsman bijzondere reden, want ik mag *U* wel herinneren, dat tot David in 1 Kronieken 28 vers 3 gezegd is door God: „Gij zult mijnen naam geen huis bouwen, want gij zijt een krijgsman en gij hebt veel bloed vergoten”.

Welnu, Willem de Vader des Vaderlands, heeft als krijgsman den strijd niet gezocht om roem en eer of gewin. Hij heeft den strijd der wapenen als gerechtvaardigd middel gestreden, met volledige overgave en opoffering van zich zelf en geen onnoodig bloed doen vergieten; zelfs al waren er Joabs onder zijne Lumey's van der Mark, Oranje en de Nassau's waren dit niet!

Hij heeft dan ook — hoewel evenals David in ruwe tijden ook krijgsman zijnde — Gods naam een huis mogen bouwen, namelijk het vrije Nederland, naar Prins Willems wil en roeping het palladium voor vaderlandslievende verdraagzaamheid, sedert gesymboliseerd in het allerbeste, wat door Gods Genade 24 April 1533 ons — bovenal in donkere tijden — gegeven is:

Het Nederlandsche stamhuis van Oranje.

VERBINDINGSDIENST IN DE LICHTE BRIGADE EN HAAR GEVECHTSGROEPEN

DOOR G. STÜRM,

Kapitein bij het Regiment Wielrijders.

Stafladen Geertruidenberg en Breda.

(Slot van blz. 454, jaargang 1932).

XII en XIII. De aanvulling van de onder I, III, V en VIII genoemde verbindingsbevelen ¹⁾ naar aanleiding van het bevel van C.Lt. B., dat deze éénheid onder den druk des vijands moet teruggaan achter en ten O. van De Mark ten Z. van Terheyden, alsmede beschouwingen over deze bevelen.

Op 22 Juni werd door de Lt. B. de lijn Het Nieuwe Veer—Westrand van Haagsche Beemden—Westrand Liesbosch—Nieuw Bremberg—'t Boomken—Tiggelt ingenomen. Op 23 Juni bepalen beide partijen zich tot verkenningen. De grens tusschen Nederland en België vormt de grens met een neutraal Zuidelijk rijk.

Tegelijkertijd met de bezetting van de hiergenoemde lijn op 22 Juni, zijn door C.Lt. B. en zijn ondercommandanten maatregelen genomen de daarop volgende lijn (de Mark), alsmede de terugtochtmogelijkheden op deze lijn te doen verkennen. Deze verkenningen en voorbereidingen zijn op 23 Juni nog zooveel mogelijk aangevuld. Als resultaat der verkenningen wordt door ons o.m. aangenomen, dat:

1. de Lt. B.stelling neemt achter de Mark en wel vanaf het kanaal naar de Mark tot aan de K.M.A., de Weerys tot aan Zwemplaats (vt. 12—73) en verder de Mark tot de Belgische grens.;
2. in de verdeling van het front der Lt. B. in drie gevechtsgroepsvakken, alsmede in de scheidingslijnen daarvan, geen wijziging is gebracht;
3. het St.K. van C.Lt. B. wordt verplaatst naar Tilburg; zijn cp. alsmede die van den Brig.-A.C. naar Dorst;
4. de cpn. van de Cn. van vak A, B en C respectievelijk worden gevestigd te Teteringen, Kasteel IJpelaar en op viersprong van harde wegen in vt. 16—68;
5. de Brigade-reserve gesplitst wordt opgesteld en wel bij pl 42 aan den kunstweg Breda/Tilburg en bij Rakens; terwijl de cp. van den C. dier res. wordt gevestigd bij het rechter gedeelte; en
6. I—3 R.A. in stelling komt in vt. 16—71, terwijl het vliegveld blijft te Molenheide.

Bij de keuze der diverse cpn. is o.m. rekening gehouden met het bestaande

¹⁾ Zie het Cavaleristisch Tijdschrift van 1931 blz. 100.

telefoonnet, dát toch moet zooveel mogelijk worden gebruikt. Het Hoofd van den Verbindingsdienst in de Lt.B. zal daartoe de in Lijn II beschikbare telefoongeleidingen tijdig verdeelen.

Verder wordt aangenomen dat op 24 Juni de vijand Blauw noopt om achter de Mark terug te gaan en dit teruggaan als gevolg van de verkenningen en voorbereidingen wat betreft terugtochtswegen, overgangen, enz., regelmatig verloopt, hetgeen het streven moet zijn bij het voeren van de bewegelijke verdediging.

De Brigade-reserve in Lijn I had daartoe tijdig de bevolen en ter verdediging voorbereide lijnen Heilaar—Steenweg—Roskom (vt. 10—72) en den W.rand van het bedekte terrein bij Kaarschot bezet. De taak dezer Brigade-reserve luidde: „in beginsel den terugtocht respectievelijk van gg.B. en gg.C. op Lijn II te bevorderen.

Wat de bezetting van vak B betreft, I—R.W. trekt terug met as van beweging: Bagben—Steenweg—Breda, II—R.W. met as van beweging: Lindenburg—Vloed—Boeimoer—Zandberg. C. van vak B. trekt terug langs dezelfde as van beweging als II—R.W.

In Lijn II wordt de cp. van I—R.W. gevestigd in de Cavaleriekazerne te Ginneken, die van II—R.W. te Groenewoud (vt. 14—72), C. vak A trekt terug met as van beweging: Burgst—Waranda—Oude Bredasche Weg—Zwarte Dijk.

C. vak C trekt terug met as van beweging: Buiksche Hoef—Schele Brug—Notsel—Rakens.

De voor het teruggaan op Lijn II te nemen maatregelen zijn voorbereid en op verbindingsgebied geeft C. Lt. B. dientengevolge onderstaande aanvullende bevelen, waarbij wij ons op het standpunt stellen dat de bijlagen II (Schuilnamen, tevens oproepseinen), III (Herkenningsletters infanterie-U-seinlapposten, berichtkokerterrainen en wimpel verbindingsvliegtuigen), IV (Herkenningsletters luchtwaarnemingsstations), V (Seinen voor den verbindingsvlieger), VI (lichtpistoolseinen) en het sleutelwoord voor het cijfervierkant ongewijzigd blijven.

Lichte Brigade.

Cp. 24—6—30, 7.00.

Sectie I. 1, No. . . . B. GEHEIM.

Bijlagen I (Telefoondradenkaart).

Verbindingsbevel voor het teruggaan op Lijn II

1 St.Kn., Cpn. en vbdpn. in Lijn II.

Cn.	St.Kw.	Cp.	Vbdpn.	Vooruitgeschoven vbdpn.
C.V.
III Div.
Lt.B.	Tilburg (Hotel X)
Brig.-A.C.	Dorst	bij Cp.
vak A	idem.	idem
vak B	Teteringen (Gemeentehuis).	idem
vak C	Kasteel IJpelaar (vt. 15—73).	idem
Brig.-res.	Viersprong harde wegen (vt. 16—68).	idem
I—3 R.A.	pl 42 aan harden weg Breda/Tilburg.	idem
		Eikberg (vt. 16—71).	idem

2. *Verbindingsassen.* In Lijn II worden drie brigade-assen gevormd en wel naar elk der drie ggn. één.
Elk der drie assen in Lijn I wordt op het moment dat ook de verzwakte bezetting van cp. en vbdp. van de drie vakcommandanten terugtrekt, in de nabijheid van dien vbdp. zoodanig onbruikbaar gemaakt dat de vij. geen profijt kan trekken van deze telefoonverbindingen.
3. *Telefoonverbindingen* in Lijn II (zie telefoondradenkaart p.m.).
4. *Radioverbindingen.* Tijdens het teruggaan op Lijn II krijgt C. vak B. (behalve de lt.autopost waarover hij beschikt) de autopost van C. vak A. C. vak C krijgt bovendien de beschikking over den rijwiél-radiopost van het detachement Beerschot.
Er wordt één brigadenet gevormd, (zie Radiobevel). Tijdens de verplaatsing van den zwaren autopost naar Dorst zal de lt.autopost van den vbdp.—C. Lt. B. zich in het veldlegernet melden; de afzonderlijke ontvangpost verplaatst zich op mijn bevel zoo snel mogelijk naar mijn nieuwen cp. te Dorst.
5. *Optische verbindingen.* Op het tijdstip dat het teruggaan op Lijn II aanvangt, wordt de optische centraalpost op den toren van de R.K. Kerk te Prinsenhage opgeheven. Twee der drie lampposten komen alsdan in bedrijf op den toren der Groote kerk te Breda, één voor verbinding met toren Prinsenhage (alwaar tot nader bevel de 3e lamppost blijft) en één voor verbinding met den toren te Dorst, alwaar een lamppost is voorbereid.
6. *Postduivenverbindingen.*
C. vak A.	10	postduiven	} eventueel ter completeering, vóór 9.00 afhalen aan het postduivenstation der Lt.B., standplaats Cavaleriekazerne te Ginneken.
C. vak B.	15	„	
C. vak C.	15	„	
C. res. Kaarschot	12	„	
C. res. Prinsenhage	12	„	
C. det. Breedschot	8	„	
C.—I—3 R.A..	8	„	
7. *Het Hd. vbdd.—Lt. B.* neemt maatregelen dat ook tijdens het teruggaan op Lijn II een deel van het personeel der Vbd. A.—Lt. B. blijft voortgaan de verbindingen in die lijn voor te bereiden en dat o.m. mijn vbdp. te Dorst onverwijld door eenig verbindingspersoneel wordt bezet. Op gelijke wijze moeten de drie vakcommandanten hun vbdp. en verbindingen in Lijn II onverwijld door eenig personeel doen bezetten en voorbereiden.

De Generaal-Majoor.

X.

Aan
Afdrukken aan: } p.m.Lichte Brigade.
Sectie I 1;
no. . . B.

GEHEIM.

Exemplaar No. . .
Cp. 24, 6—30; 7.00.

Radiobevel voor het teruggaan op Lijn II.

Netten	Radioposten van	Oproepseinen	Golflengten in m.	Res.-golflengten in m.
Veldlegernet	C.V. I D.G. II D.G. III D.G. IV D.G. Lt.B. (zware autopost)	KA AF KX WN DM BZ	1174	1555
Landnet L.Sk.	C.L.V. Vliegpark Soesterberg Vliegveld Molenheide	DA MF YN	1124	1345
Brigade-net I	C.Lt.B. { lt.autopost rijwielpost C. vak B. { lt. autopost lt. autopost C. vak C. { lt. autopost rijwielpost C. Brigaderes. (N deel) één rijwielpost C. Brigaderes. (Z deel) één rijwielpost	PA WD EF HN ZX DB NO MG	510	1033
Luchtnetten	I Vliegtuiggroep	JP, BY, RG, AS, BP, LA, CF	300, 308, 326; 346, 376, 400, 200	211

Oproepseinen lws.: Brig.—A.C.: AI; C.—I—3 R.A.: OC, Oproepsein ontvangpost C. Lt. B. : C.M.

Aan:
Afdrukken aan } p.m.

De Generaal-Majoor,
X.

De cpn. (vbdpn.) in Lijn II van C. Lt. B. en zijn drie vakcommandanten zijn zoodanig vastgesteld, dat zij met betrekkelijk weinig voorbereiding door middel van het bestaande net, (zij het dan gedeeltelijk via Breda) onderling verbonden zijn. De cp. van C. Lt. B. in Lijn I (Blomkool) is eveneens verbonden met den cp. in Lijn II (Dorst) en aangezien deze cp. zich verplaatst langs den grooten weg Blomkool—Breda—Dorst, kan C. Lt. B. tijdens het afleggen van dezen weg (op sommige zich daartoe leenende punten) telefonische gemeenschap doen opnemen zoowel met Blomkool, welke cp. (vbdp.) zoolang mogelijk nog gedeeltelijk bezet blijft, als met Dorst. Ideaal zou het zijn indien op dezelfde wijze elk der drie vakcommandanten *langs zijn terugtochtsweg* zou beschikken over een telefoongeleiding, welke de respectieve cpn. in Lijn I verbond met die in Lijn II.

Dan toch zou C. Lt. B. (aangezien diens cp. (vbdp.) te Dorst in bedrijf is zoodra de terugtocht aanvangt) ook tijdens dien terugtocht via de cpn. der vakcommandanten in Lijn II, over telefonische verbindingsmogelijkheid beschikken met zijn drie ondercommandanten, hetgeen van zeer veel belang moet worden geacht. Het bestaande net leent zich hier echter allerminst voor dezen ideaaltoestand, waardoor zich nu de vraag naar voren dringt of de daartoe vereischte verbindingen dan niet waren aan te leggen door de Vbd. A.—Lt. B.

Wij achten dit echter uitgesloten, aangezien bij het voeren van de bewegelijke verdediging veelal de tijd zal ontbreken om door de Vbd. A.—Lt. B. dergelijke lange verbindingen te doen aanleggen. Deze Vbd. A. werkt met *zwaren veldkabel*, hetgeen aanmerkelijk meer tijd vordert dan het uitleggen der lt. veldkabel no. 2 in de ggn. Buitendien zou bij het teruggaan een groot gedeelte van dien zwaren kabel verloren gaan, aangezien de tijd om hem op te nemen ons niet gegeven zal worden. Op deze wijze zou de Vbd. A. der Lt. B. in het onderhavige geval minstens 30 km veldkabel verspelen, hetgeen zeer bedenkelijk is als men weet dat zij over 100 km beschikt. De hier bedoelde drie lange telefoonverbindingen door de betrokken ggn. te doen aanleggen (dus met lt.kabel no. 2) is ook uitgesloten, eerstens omdat de ggn. zoowel uit een oogpunt van personeel als materieel, daartoe niet in staat geacht moeten worden, maar ook om het groote beginsel dat de verbindingen *van hoog naar laag* (ook daadwerkelijk) tot stand moeten worden gebracht; m.a.w. de Vbd. A. van C. Lt. B. moet de telefoonverbindingen naar de drie ggn. tot stand brengen.

Korthedshalve hebben we de onder punt 3 genoemde telefoondradenkaart niet gemaakt, teneinde niet in herhaling te treden.

Wat de radioverbindingen betreft, dezerzijds is aangenomen dat C. van vak A., aan radioposten het minst behoefte had, aangezien zijn front het minst werd aangevallen en hij bovendien tijdens het teruggaan, met zijn overige verbindingsmiddelen het gemakkelijkst met C. Lt. B. in verbinding kan blijven. Overigens gaven we C. vak B en C, *tijdens den terugtocht*, twee radioposten om deze Cn. in de gelegenheid te stellen hiermede te lappen.

Dat de beide in stelling staande deelen der Brigade-reserve elk één radiopost behouden, is geen overbodige luxe.

C. Lt. B. zal het tijdstip moeten aangegeven, waarop de zware autopost (te Blomkool) zich uit het Veldlegernet moet melden om zich naar Dorst te begeven; aldaar aangekomen, meldt hij zich weer in het veldlegernet. Heeft hij zich te Blomkool uit het net gemeld, dan meldt zich aldaar de lichte autopost van C. Lt. B. in het veldlegernet en blijft in dat net tot de zware post te Dorst zich wederom in hetzelfde net heeft gemeld. Gedurende den tijd dat de lt. autopost derhalve in het Veldlegernet zit, wordt de rijwielpost (te Blomkool) hoofdpst van het Brigadenet.

Het golfbereik van een lt. autopost (300—1800 m) laat optreden in het Veldlegernet toe, althans wanneer de afstand C. Lt. B.—C.V. wat *zenden* betreft, de 80 km (maximum reikwijdte) niet overschrijdt. Zoodra de lt. autopost zich te Blomkool weer uit het Veldlegernet heeft gemeld, kan hij in O. richting verplaatst worden hetzij naar Dorst, hetzij naar b.v. Breda. Een en ander hangt af van het feit op welke wijze en op welk tijdstip C. Lt. B. zijn cp. verplaatst naar Dorst. Zoodra n.l. de lt. autopost zich weder in het Brigadenet heeft gemeld, hetzij te Breda, hetzij te Dorst, meldt de rijwielpost te Blomkool zich uit het Brigadenet en marcheert af naar Breda of Dorst.

Bij de verplaatsing van zijn cp. zal C. Lt. B. echter gedurende eenigen tijd verstoken zijn van radioberichten afgezonden door een eventueel in bedrijf zijnden verbindingsvlieger. De desbetreffende ontvangpost toch moet van Blomkool verplaatst worden naar Dorst, liefst zoo snel mogelijk met een der radioauto's. C. Lt. B. kan bij het geven van opdrachten aan het verbindingsvliegtuig er echter rekening mede houden dat de U-seinlappost met ontvangpost, tijdelijk buiten bedrijf is. Wij hopen, dat in de toekomst in de organisatie nog een 2e ontvangpost kan worden opgenomen, teneinde ook hiermede lappend te kunnen optreden.

Zoodra de Lt. B. de opstelling in Lijn II heeft ingenomen, kan door C. Lt. B. een nieuwe indeeling van radioposten bevolen worden, zoodat o.m. C. vak A wederom een post toegewezen krijgt.

Wat de postduivenverbindingen betreft, deze zullen tijdens het teruggaan op Lijn II een belangrijk verbindingsmiddel vormen. Voor een snelle verbinding postduivenstation—C. Lt. B. moet echter steeds gezorgd worden. Nadat de Lt. B. Lijn II heeft bezet, wordt het station in O. richting verplaatst. Korthedshalve lieten wij de bijlagen II, III, IV, V en VI van het verbindingsbevel van 22—6—30, alsmede het sleutelwoord voor het cijfervierkant ook gelden voor het verbindingsbevel van 24—6—30. We merken evenwel op, dat in de werkelijkheid vele der gegevens in genoemde bijlagen gewijzigd zullen zijn, in het bijzonder uit een oogpunt van geheimhouding.

Wat de lichtpistoolseinen betreft, zij opgemerkt dat de bestaande seinpatronen vervangen zullen worden door de 7 volgende:

een roode ster	}	te gebruiken bij dag en nacht,
drie witte sterren		
zes witte sterren	}	alléén te gebruiken bij dag,
vijf roode sterren		
gele rook	}	alléén te gebruiken bij nacht.
wit zweeflicht		
goud schitterlicht		

Aangezien het in de bedoeling ligt met deze patronen slechts seinen af te geven, bestaande uit een serie van *dezelfde patronen*, zal derhalve de C. van een groote eenheid zoowel voor den dag als voor den nacht hoogstens vijf lichtpistoolseinen in zijn verbindingsbevel kunnen vaststellen.

In plaats van de drie bestaande seinpatronen voor het verbindingsvliegtuig, zullen worden ingevoerd vier seinpatronen, n.l.:

één roode ster,
meer roode sterren,
één witte ster,
meer witte sterren,

zoodat het verbindingsvliegtuig voor de vier in punt 138 V. Opt. S. genoemde seinen ook over vier seinpatronen beschikt.

In het hierboven gegeven radiobevel van 24 Juni werden ingevolge punt 40 van het V. Geh. Ber. nieuwe golflengten gegeven; korthedshalve gaven we dezelfde oproepseinen, hetgeen niet juist is (zie punt 29 van V. Geh. Ber.). Wij laten het aan den lezer over, deze nieuwe oproepseinen zelf samen te stellen (zie bl. 276 van het C.T. 1931). Uit het radiobevel blijkt duidelijk dat een radio-oproepsein *niet vastzit aan een vbdp. maar aan een radiopost.*

C. van vak B geeft onderstaand aanvullend verbindingsbevel voor het teruggaan op Lijn II.

Vak B.
Sectie, I 1.
No. . . . B.
Bijlagen I (Telefoondradenkaart).

Exemplaar No. . .
Cp., 24—6—30, 8.00.

GEHEIM.

1 St.Kn., Cpn., en Vbdpn. in Lijn II.

Cn.	St.Kw.	Cp.	Vbdpn.
C.Lt.B. vak B. vak A. vak C.	Tilburg (Hotel X)	Dorst Kasteel IJpelaar Teteringen (gemeentehuis) Viersprong harde wegen (vt. 16 —68)	bij Cp. idem. idem. idem.
Brig.-res.	pl 42 aan harden weg Breda/Til- burg	idem.
Brig.-Art. I—3 R.A. I—R.W. II—R.W.	Dorst Eikberg Cavaleriekazerne te Ginneken Groenewoud (vt. 14—72)	idem. idem. idem. idem.

2. *Verbindingsassen.*

In Lijn II twee assen, n.l. naar elk der twee vakcommandanten (C.—I—R.W. en C.—II—R.W.) één.

3. *Telefoonverbindingen.*

Zie telefoondradenkaart, (Bijlage I, (p.m.) voor wat Lijn II betreft); in Lijn I worden alle telefoongeleidingen ook in de voorbats., aanvangend ½ uur vóór den bevolen aanvang van den terugtocht, opgenomen.

4. *Radioverbindingen.*

½ uur vóór aanvang van den terugtocht marcheert één van mijn twee lt. autoposten af naar Boeimoer, maakt zich aldaar bedrijfsklaar en luistert. Zoodra ik mijn cp. in O.richting verplaatst meldt de andere lt. autopost te Lindenburg zich *uit* (en die te Boeimoer zich *in*) het Brigadenet en marcheert af naar mijn nieuwen cp. in Lijn II; hij maakt zich aldaar bedrijfsklaar en luistert. Zoodra ik mij begeef van Boeimoer naar het Kasteel IJpelaar, meldt de radiopost te Boeimoer zich *uit*, die te Kasteel IJpelaar zich *in* het Brigadenet; de eerste marcheert daarna af naar Kasteel IJpelaar.

5. *Optische verbindingen.*

Een kwartier na het uur van aanvang van den terugtocht op Lijn II vervalt mijn optische centraal post op de Km bij Lindenburg, met uitzondering van de lampverbinding met Kerk te Prinsenhage, welke in bedrijf blijft tot het oogenblik dat mijn cp. zich in O.richting verplaatst.

6. *Postduivenverbindingen.*

De Cn. der voorbats. laten elk bij mij afhalen 3 postduiven van het verplaatsbare potduivenstation der Lt. B.

7. *Mijn Hd. vbdd.* neemt maatregelen dat ook tijdens het teruggaan op Lijn II een deel van mijn Vbd. A. voortgaat de verbindingen in die Lijn voor te bereiden en dat o.m. mijn vbdp. te Kasteel IJpelaar onverwijld door eenig personeel, waaronder een U-seinlappost, wordt bezet. Op gelijke

wijze moeten de Cn. van I—en II—R.W. hun vbdp. en verbindingen in lijn II onverwijld door eenig personeel doen bezetten en voorbereiden. Ook nadat door mijn cp. Lindenburg is verlaten, moet mijn vbdp. aldaar tot nader bevel door eenig personeel bezet blijven.

De Kolonel,

Aan
Afdrukken } p.m.

X.

Wat valt naar aanleiding van bovenstaand bevel op te merken?

Wat de bijlagen betreft, korthedshalve hetzelfde als hetgeen werd gezegd bij het voorgaande bevel.

De wijze waarop naar onze meening door C. gg. B. met beide lt. autoposten wordt gelapt, is niet de eenige; andere oplossingen zijn mogelijk. Wij namen aan dat deze C. met zijn staf nog een halt maakte te Boemoer, om aldaar het verband met zijn ondercommandanten zoo noodig te verbeteren, alsmede naar aanleiding van gegeven tusschen-terugtochtslijnen. C. gg. B. beschikt over voldoende U-seinlappen om behalve de U-lap, welke nog te Lindenburg ligt, er ook reeds een te Kasteel IJpelaar beschikbaar te hebben. In de Vbd. A. van het R.H. en het B.W. n.l. zijn twee U-seinlappen beschikbaar.

In bovenstaand bevel werd over *ordonnansenverbindingen* niet meer gesproken, omdat C. gg. B. voldoende weet dat ieder van zijn ondercommandanten het groote nut van ordonnansen in de bewegelijke verdediging aanvoelt.

De bevelen omtrent het opnemen van telefoongeleidingen moeten nauwgezet worden uitgevoerd. De troepencommandanten moeten hiertoe medewerken en niet pogen om na het bevolen uur, een tot opheffing gedoemde telefoonverbinding nog intact te houden. Het gevolg kan hiervan zijn dat verbindingspersoneel, centrales, telefoontoestellen en alle kabel in 's-vijands handen vallen. Trouwens als een C. b.v. om 9.30 nog per telefoon het bevel ontvangt om het teruggaan op een volgende Lijn om 10.00 aan te vangen, dan kan hij na 9.30 zijn telefoontoesteel best missen en kan om 10.00 kabel en toestellen opgepakt zijn. In dit verband kan er niet genoeg op gewezen worden dat het telefoonpersoneel en in het bijzonder dat van lt. troepen er in getraind moet worden om *snel veldkabel uit te leggen en deze snel weer op te nemen*. Dezerzijds wordt er aan getwijfeld of dit beginsel bij de opleiding van ons personeel wel steeds voldoende wordt nagestreefd.

Naar aanleiding van bovenstaand verbindingsbevel van C. gg. B. geeft met het oog op het teruggaan op Lijn II, C.—II—R.W. het volgende verbindingsbevel mondeling uit aan zijn verzamelde ondercommandanten.

GEHEIM.

II—R.W.

Cp. 22—6—'30. 8.30.

No. . . . B.

Verbindingsbevel voor het teruggaan op Lijn II.

1. Cpn. en vbdpn. in Lijn II.

Cn.	Cpn.	Vbpn.
vak B.	Kasteel IJpelaar	bij Cp.
II—R.W.	Groenewoud (vt. 14—72)	idem.
I—R.W.	Cavaleriekazerne te Ginneken	idem.
1—II—R.W.	Rustland (vt. 13—73)	idem.
2—II—R.W.	Driesprong (vt. 13—72; 5—70)	idem.
3—II—R.W.	Driesprong (vt. 13—72; 80—30)	idem.
4—I R.H.	Groenewoud (vt. 14—72)	idem.

Tijdens het teruggaan van Lijn I naar Lijn II, wordt mijn cp. successievelijk gevestigd op de op mijn as van beweging gelegen punten: Lindenburg, Oranjeboom, Boeimoer en Groenewoud.

2. *Telefoonverbindingen.* In Lijn II worden de drie voorcompn. telefonisch verbonden met mijn cp. In Lijn I worden alle telefoongeleidingen opgenomen, aanvangend een half uur vóór het aanvangsuur van het teruggaan der voorcompn.
3. *Optische verbindingen.* Op het aanvangsuur van het teruggaan der vóórcompn. vervallen de voor Lijn I bevolen en van mijn vbdp. uitgaande verbindingen, uitgezonderd die met Lindenburg. Overigens moet in mijn Bat. tijdens het teruggaan optisch verbinding worden nagestreefd.
4. *C.—Vbd. A.* zendt op het uur van teruggaan van mijn Bat. eenig verbindingspersoneel naar Lijn II teneinde de verbindingen in die Lijn zooveel mogelijk voor te bereiden.

Mondeling aan: }
Afdrukken aan: } p.m.

De Majoor,
P.

Naar aanleiding van bovenstaand bevel wordt opgemerkt, dat wat betreft de bijlagen (Schuilnamen, Wimpels verbindingsvlieger, Herkenningletters U-seinlappost, Seinen verbindingsvlieger, lichtpistoolseinen) en sleutelwoord voor het cijfervierkant, korthedshalve verwezen wordt naar het verbindingssbevel voor II—R.W. gegeven op 22 Juni '30, evenwel met inachtneming van hetgeen daaromtrent hierboven is gezegd.

Tenslotte nog de bevelen op verbindinggebied mondeling te geven door C.—4—I R.H. zijnde het vóóreskadron te Nieuw Bremberg (vt. 5—71).

De telefoonverbinding met C.—II—R.W. komt ½ uur vóór het teruggaan van ons Esk. te vervallen. De beschikbare optische seiners alsmede het optische materieel blijft tijdens het teruggaan op Lijn II, ingedeeld als tot op heden. Tijdens het teruggaan moeten de optische verbindingen zooveel mogelijk worden onderhouden en overigens door ordonnansen worden aangevuld. In Lijn II aangekomen, worden nieuwe bevelen den verbindingsdienst betreffende, verstrekt.

Wat betreft schuilnamen, seinen verbindingsvlieger, lichtpistoolseinen, en sleutelwoord voor het cijfervierkant, van belang voor het Esk., wordt verwezen naar hetgeen hieromtrent bij het voorgaand bevel is opgemerkt.

XIV. Het optreden en het gebruik van den verbindingsvlieger bij het teruggaan van Lijn I op Lijn II, alsmede het gebruik der twee lws. bij K.R.A.

De taak van den verbindingsvliegdiens omvat:

- a. verkennen, waar zich de voorste lijn der eigen troepen, alsmede de cpn. in voorste lijn bevinden en zulks melden aan C. Lt. B.;
- b. eventueele berichten opnemen, welke bij de cpn. in voorste lijn (n.l. die van C.gg., R.C. en B.C.) worden geseind en deze berichten doorgeven aan C.Lt.B.;
- c. ten behoeve van de troepen in voorste lijn den toestand ophelderen, deze waarschuwen indien zij rechtstreeks bedreigd worden met een aanval en ook indien het terrein onmiddellijk vóór hen vrij van vijanden blijkt te zijn; en
- d. verkenningen verrichten, teneinde 's vijands voorste lijn, steunpunten, mitrailleurnesten, weerstandskernen en verzamelingen van troepen, vechtwagens en pantserwagens in of kort achter die lijn, vast te stellen en te melden aan de betrokken voorste troepen en aan C. Lt. B.

Aan het verbindingsvliegtuig kan als neventaak worden opgedragen het ingrijpen met mitrailleurvuur en lichte bommen of handgranaten in het gevecht te land; deze neventaak zal echter bij lichte troepen minder voorkomen ¹⁾.

Bij *ernstige gevechten* moet op het vliegveld voortdurend één verbindingsvliegtuig voor de Lt. B. ter beschikking staan.

C. Lt. B. bepaalt de uren waarop en de tijden gedurende welke het verbindingsvliegtuig boven het gevechtveld in de lucht moet zijn.

Voor al indien de strijd een bewegelijk karakter draagt, hetgeen in de Lt. B. veelal het geval is, is het herkennen der eigen voorste lijn vaak zeer moeilijk, maar juist dan zijn de meldingen hiervan het meest noodzakelijk, omdat onder die omstandigheden de overige verbindingen zoo licht geheel of gedeeltelijk kunnen falen of te veel tijd vorderen.

Het teruggaan van de Lt. B. van Lijn I op Lijn II zal o.m. geschieden onder dekking van artillerievuur, welk vuur tijdig op daartoe in de termen vallende punten is voorbereid.

Om deze vuren op de geschikte momenten te kunnen ontketenen is het een eerste vereischte te weten in welke lijn de eigen terugtrekkende voorste troepen zich bevinden.

Hieromtrent over het geheele front steeds goed te zijn ingelicht, is voor C. Lt. B. een zeer belangrijke factor en meermalen zal dan ook hiertoe een beroep moeten worden gedaan op den verbindingsvliegdiens.

Zoo zal een tegenvoorbereidingsvuur op den weg Breda—Etten bij pl 5

¹⁾ Punt 36 van het V. Luchtstr.kr. '25 kent inderdaad deze neventaak aan verbindingsvliegers toe. Niettemin zijn wij van meening, dat, in het algemeen, het ingrijpen van luchtstrijdkrachten in het gevecht op den grond tot de uitzonderingen moet behooren en slechts mag plaats hebben, wanneer daartoe de omstandigheden gunstig zijn of wanneer zulk een ingrijpen noodzakelijk moet worden geacht om den strijd op den grond tot een goed einde te brengen. Wij betwijfelen echter of zulks dan tot de taak van enkele verbindingsvliegers behoort. Wij laten aan den lezer over te beoordeelen, wat het nuttig effect is van één enkelen verbindingsvlieger, die — zoo de vijand hem daartoe al de kans laat — ingrijpt in het gevecht te land van den Lt. B. (Red.).

eerst ontketend kunnen worden, zoodra II—R.W. de verticaal loopend W. van pl 5, is gepasseerd.

Dit tijdstip kan per radio door den verbindingsvlieger, daartoe uitgezonden, snel worden gemeld.

Aannemende dat op een zeker tijdstip een gedeelte van II—R.W. nog in stelling ligt in de lijn Vinkenburg—Zoutland (achter de beek), terwijl de rest van dat Bat. reeds ten O. van die beek teruggaat, dan zal de verbindingsvlieger „Sein 1” gevend, de grondlappen van de achter de beek liggende groepen waarnemen, hierdoor weten dat dit de meest W. troepen van II—R.W. zijn en zoodra hij nu ook waarneemt dat deze grn. *teruggaan*, meldt hij zulks aan C. Lt. B., die het avu. laat ontketenen.

Nu is IV—R.W. (Brigade-reserve) echter tijdens den terugtocht in stelling gekomen in de lijn Heilaar—Steenweg—Roskam. Mag of moet nu op het hierboven geschetste tijdstip en op „Sein 1” van den verbindingsvlieger, IV—R.W. de grondlappen uitleggen? Absoluut niet; IV—R.W. mag en moet dat eerst doen wanneer II—R.W. door IV—R.W. heen, in O. richting is teruggegaan.

Jalonnerde IV—R.W. *wèl* op het hierboven geschetste tijdstip èn sein, dan zou hiervan het gevolg kunnen zijn dat het avu. bij pl 5 kwam temidden van het terugtrekkende II—R.W.

Samenwerking tusschen de elkaar lappende en terugtrekkende troepen is van het grootste belang en C.—IV R.W. moet derhalve maatregelen nemen om te weten wanneer zijn Bat. in voorste lijn is gekomen.

De Vb. d. A. van St.—K.R.A. beschikt over twee lws. De bedoeling van deze organisatie is:

- 1e. de mogelijkheid te scheppen om den Brig.—A.C. en het in afdeelin-
verband optredende en met vliegerwaarneming vurende K.R.A., elk één
lws. te geven;
- 2e. de Brigade-art. in tweeën te splitsen en elk der beide deelen met vlieger-
waarneming te laten vuren, waartoe alsdan elk dier beide deelen over een
lws. moet beschikken; en
- 3e. aan het met vliegerwaarneming en in afdeelinverband vurende K.R.A.
beide lws. toe te bedeelen in gevallen, dat snelle stellingverandering voor-
zien worden en daarvoor met de twee lws. kan worden gelapt.

De artillerie-U-seinlappost en de radio-ontvangpost van het lws. zijn onafscheidelijk aan elkaar verbonden; samenwerking tusschen art. en de tr. V.A. door middel van een artillerie-U-seinlappost alléén, is niet mogelijk en ook in strijd met de voorschriften.

De organisatie dat o.m. bij K.R.A. één lws. o.m. zou bestaan uit één ont-
vangpost en twee artillerie-U-seinlapposten, zooals zulks soms naarvoren
wordt gebracht, bestaat niet. Er mag met een dergelijke organisatie niet
geoefend worden.

Bij oefeningen met vliegerwaarneming moet K.R.A. beschikken over twee
lws., elk bestaande uit één U-seinlappost en één ontvangpost.

De wenschelijkheid bij één lws. organiek twee artillerie-U-seinlappen in
te deelen, is voor zoover ons bekend nog niet gebleken.

XV. De wijze waarop de in- en uitgaande correspondenties op den cp. en op den vbdp. van C. Lt. B. worden verwerkt, alsmede de wijze waarop een en ander dient te geschieden op den cp. (vbdp.) van den C. eener kleine eenheid (gg., R.H., B.W., Comp., Esk., enz.).

Alle uitgaande correspondenties van den C. van een groote of overeenkomstige eenheid, welke door den vbdp. van dien C. moeten worden verwerkt, worden op dien cp. uitgeboekt in het bevelenregister, of in het meldingenregister, en daarna door een ordonnans (voor den binnendienst) gebracht naar den C. van den vbdp.

Deze boekt de correspondentie in op zijn nummerstaat, op welke staat bovendien wordt genoteerd het tijdstip waarop de correspondentie is verwerkt.

Op dezelfde wijze wordt op dien nummerstaat ingeboekt een inkomende correspondentie, alsmede genoteerd het tijdstip waarop het bericht aan den ordonnans ter bestelling op den cp., is overhandigd.

Op den vbdp. van een groote of overeenkomstige eenheid beslist de C. van den vbdp. naar welken post en met welk verbindingsmiddel een bericht zal worden overgebracht; hij moet hierbij evenwel rekening houden met de hem door den troepencommandant gegeven algemeene aanwijzingen, alsmede met de eventuele bijzondere aanwijzingen bij elke te verwerken correspondentie.

Voor de kleine eenheden scheidt het V. Ber. een eenvoudiger werkwijze. De nummerstaat kan aldaar worden aangehouden *op den cp.* en kan dan tevens dienen voor het in- en uitboeken van ontvangen bevelen, berichten of inlichtingen. M.a.w. wat boeking betreft, vormen cp. en vbdp. *één geheel*, waardoor volstaan kan worden met één chronologische boeking op den nummerstaat op den cp.

De C. van den vbdp. houdt dan derhalve geen nummerstaat meer aan; de samenwerking van cp. en vbdp. in een kleine eenheid is zoo innig, dat zulks geheel overbodig is. Voor deze boeking behoeft zelfs geen nummerstaat te worden gebezigd, maar zij kan ook op andere wijze geschieden, een en ander onder verantwoordelijkheid van den troepencommandant ter plaatse.

Zelfs kan de voorgeschreven wijze van overbrengen en administratief behandelen, worden gewijzigd, vereenvoudigd, ja zelfs achterwege gelaten worden, b.v. bij seinlamp- en sluiterverbindingen binnen het verband van het Bataljon of overeenkomstige eenheid, de Comp., het Esk., wanneer de commandant het noodzakelijk acht ten behoeve van zijn gevechtsleiding, geheel of ten deele van de regelmatige berichtenwisseling af te wijken.

Het is evenwel verboden, deze bevoegdheid uit te breiden tot de berichtenwisseling ten behoeve van de algemeene gevechtsleiding, alsmede een vermeende vereenvoudiging in die berichtenwisseling eigenmachtig aan te brengen, omdat elke wijziging daarin de taak van het verbindingspersoneel en de samenwerking van de verschillende commandanten zeer bemoeilijkt.

XVI. *Het gebruik van lichtpistoolseinen door troepen op den grond en van seinpatronen door den verbindingsvlieger.*

Bij het geven van een lichtpistoolsein door troepen op den grond, wordt *een serie van twee of meer* (afhankelijk van omstandigheden) seinpatronen afgevuurd.

Deze serie mag in de toekomst slechts uit één soort seinpatronen bestaan, zoodat in het betrokken verbindingsbevel niet meer vuurwerkseinen zullen kunnen worden vastgesteld dan er soorten seinpatronen beschikbaar zijn.

Voor den *ontvangenden* post zal het dan voldoende zijn als één seinpatroon van de door den zendenden post afgeschoten serie wordt waargenomen. Eerst in den *stellingoorlog* zal door combinaties het aantal vuurwerkseinen uitgebreid kunnen worden.

Met de 7 soorten seinpatronen, welke vermoedelijk binnenkort worden ingevoerd, zullen zoowel 5 dag- als 5 nachtseinen kunnen worden vastgesteld. Meermalen ziet men dat in bevelen een lagere C. eigendunkelijk beslag legt op één of meer seinpatroonseinen; dit is uitgesloten, omdat alleen C. Lt. B. (D.C.) deze seinen uitgeeft.

XVII. Gebruik en indeeling van organieke en van tijdelijke ordonnansen.

De organiek ingedeelde ordonnansen blijven in beginsel in de hand van den troepencommandant en brengen berichten, bevelen, e.d. rechtstreeks van den cp. van dien commandant naar den cp. van een anderen troepencommandant.

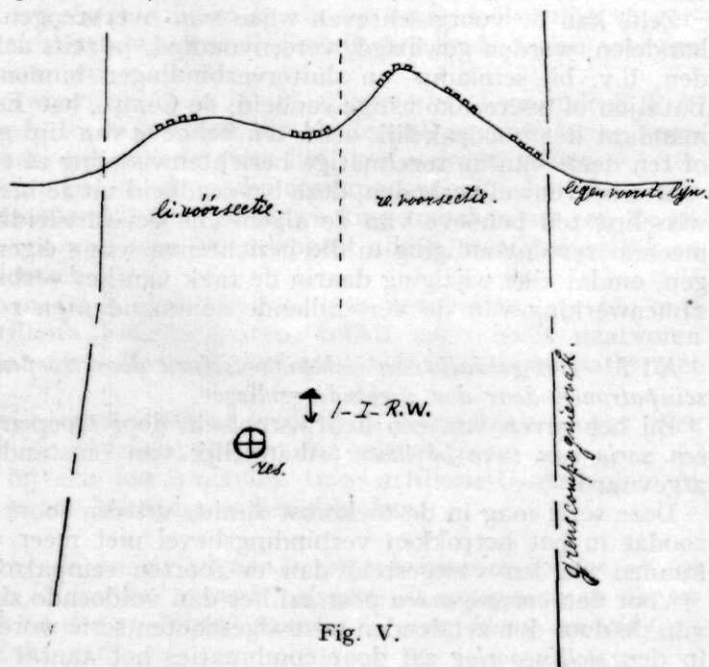
De door deze ordonnansen overgebrachte correspondenties worden derhalve alleen in- en uitgehoekt op de cpn.

De organieke ordonnansen der Vbd. An. zijn louter ter beschikking van den C. dier Vbd. A. om allerlei boodschappen den dienst *in den Vbd. A.* betreffende, over te brengen. Zij gaan dus niet van cp. naar cp.

De troepencommandant kan in voorkomend geval één of meer van zijn organieke ordonnansen afstaan aan den C. van zijn vbdp., teneinde dezen C. in de gelegenheid te stellen daarvoor in de termen vallende berichten, door den troepencommandant ter verzending aangeboden, per ordonnans naar een anderen vbdp. te brengen. Op deze wijze kan dus onder bepaalde omstandigheden, desnoods tijdelijk, de capaciteit van den vbdp. worden opgevoerd.

Tijdelijke ordonnansen zijn manschappen genomen uit de vechteénheden; bij de infanterie en lt. troepen bij voorkeur uit de geweer-(karabijn)groepen. Zij worden gebezigd voor bestellersdiensten in den vbdp., tusschen cp. en vbdp., voor ordonnansenketens tusschen strijdende of oprukkende eenheden, alsmede door Cn., die niet over organieke ordonnansen beschikken en deze toch steeds broodnoodig hebben. (S.C., P.C., St.C., Gr.C. enz.).

In het vorige artikel van kapitein G. STÜRM verschenen in „De Militaire Spectator” van Juni 1932, n°. 6 werd verzuimd fig. V en fig. VI af te drukken. Wij plaatsen ze daarom alsnog in dit nummer.

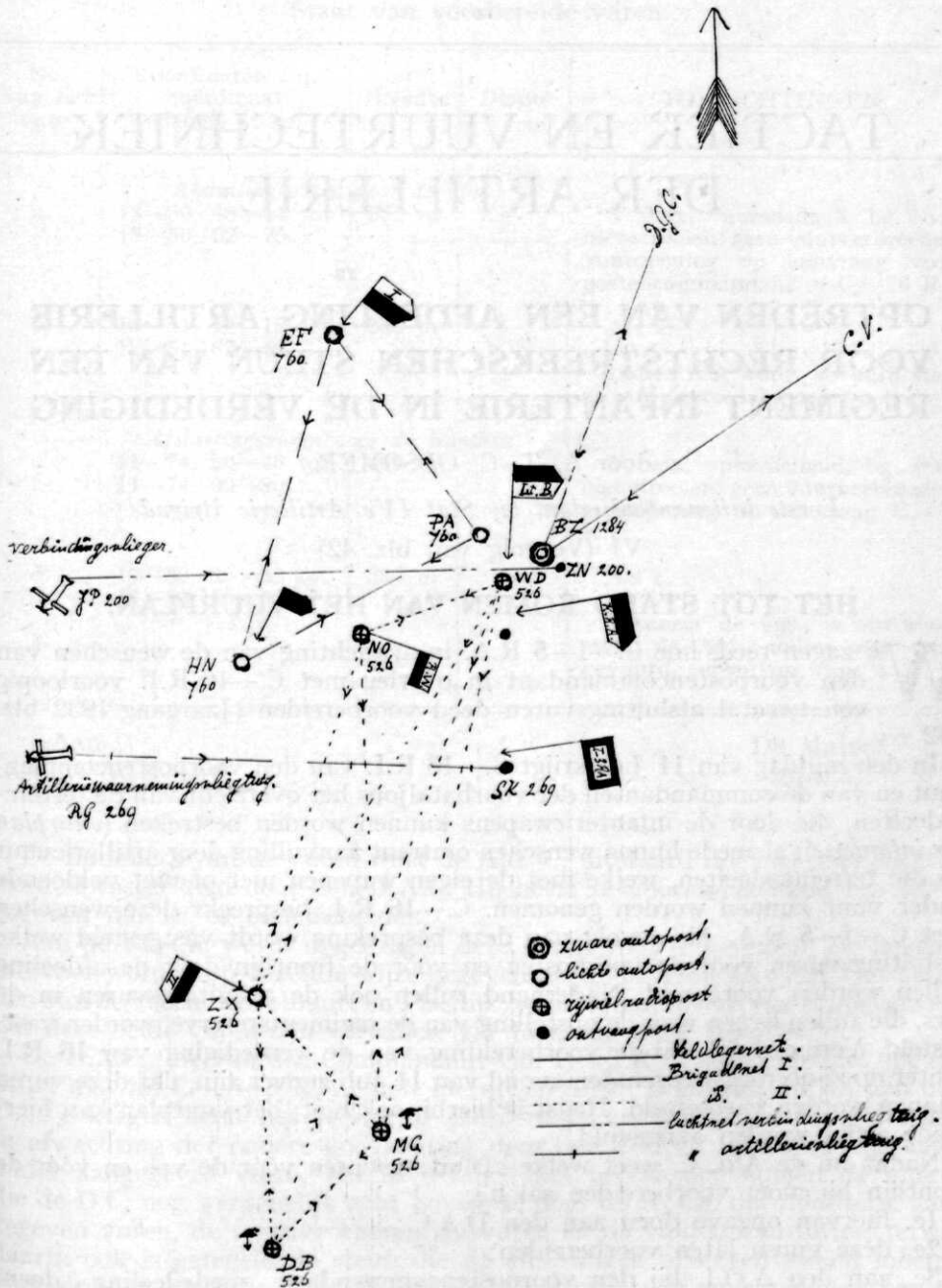

Fig. VI.

TACTIEK EN VUURTECHNIEK DER ARTILLERIE

OPTREDEN VAN EEN AFDEELING ARTILLERIE VOOR RECHTSTREEKSCHEN STEUN VAN EEN REGIMENT INFANTERIE IN DE VERDEDIGING

door A. T. C. OPSOMER,

Eerste luitenant-adjutant bij Staf IVe Artillerie Brigade.

VI (Vervolg van blz. 42)

HET TOT STAND KOMEN VAN HET VUURPLAN.

Wij zagen reeds hoe C.—I—5 R.A. in afwachting van de wenschen van den voorpostencommandant in overleg met C.—16 R.I. voorloopig een tweetal afsluitingsvuren deed voorbereiden (Jaargang 1932 blz. 732 e.v.).

In den middag van 11 Juli krijgt C.—16 R.I. van den voorpostencommandant en van de commandanten der voorbataljons het overzicht van de terreingedeelten, die door de infanteriewapens kunnen worden bestreken (*vuurplan der infanterie*), alsmede hunne wenschen omtrent aanvulling door artillerievuur op die terreingedeelten, welke met de eigen wapenen niet of niet voldoende onder vuur kunnen worden genomen. C.—16 R.I. bespreekt deze wenschen met C.—I—5 R.A. Als gevolg van deze bespreking wordt vastgesteld welke afsluitingsvuren vóór de voorposten en vóór de frontlijn door de afdeeling zullen worden voorbereid. Naderhand zullen ook de afsluitingsvuren in de hws, die zullen liggen voor de opstelling van de regimentsreserve, worden vastgesteld. Vermoedelijk zal de voorbereiding van de verdediging van 16 R.I. echter op zijn vroegst tegen den avond van 11 Juli zoover zijn, dat deze vuren kunnen worden vastgesteld. Haast is hierbij ook niet; het vuurplan kan hiermede altijd worden aangevuld.

Nadat nu de Afd. C. weet welke afsluitingsvuren vóór de vps en vóór de frontlijn hij moet voorbereiden zal hij:

- 1e. hiervan opgave doen aan den D.A.C.;
- 2e. deze vuren laten voorbereiden;
- 3e. aan den A.O.I. bij den voorpostencommandant mededeeling doen, dat de aanvankelijk voorbereide afsluitingsvuren zijn vervallen en opgeven door welke nieuwe zij zijn vervangen.

De opgave aan den D.A.C. geschiedt in een „*Staat van voorbereide vuren*”, als hieronder is aangegeven.

C.—I—5 R.A.

Cp., 11 Juli 17.00

No. . V.

Staat van voorbereide vuren.

No. van het vuur	Coördinaten c.q. coördinaat vleugel v. re.	Breedte	Diepte	TOELICHTINGEN.
a.	<i>Afsluitingsvuren voor de vps.</i> 13—50, 48—44 tot 13—50, 32—75	350 m	—	3' max. vuursnelheid, bg. vsn.; niet strooien; geen vuurverbreeden; vuuropening op aanvraag voorpostencommandant of C.—16 R.I.
b.	13—51, 10—18 tot 12—51, 82—40	350 m	—	Als a. Indien niet wordt gevuurd staat de Afd. gereed op vuur a.
c.	<i>Afsluitingsvuren voor de frontlijn.</i> 11—74, 20—46 tot 11—74, 00—80	400 m	—	3' max. vuursnelheid, bg. vsn.; niet strooien; geen vuurverbreeden; vuuropening op aanvraag C.—16 R.I.
d.	10—50, 80—32 tot 10—50, 60—62	350 m	—	Als c. Wanneer de vps. is ontruimd, staat de Afd., indien niet wordt gevuurd, gereed op vuur c.

Aan
D.A.C.—VIII Div.De Majoor,
Afd. C.

De nummers van de vuren weet de Afd. C. uiteraard nog niet; deze moeten worden vastgesteld door den D.A.C. Hij heeft ze voorloopig maar een letter gegeven om ze te onderscheiden.

Aan de Bt. Cn. wordt opgedragen deze vuren voor te bereiden. De bevelen hiervoor worden op dezelfde wijze gegeven als de bevelen voor het voorbereiden van de vuren Schoolbuurt en Plasdijk, waarbij dan tevens wordt opgegeven, dat deze beide vuren zijn vervallen (zie Jaargang 1932, blz. 734).

De D.A.C., die van den Commandant van II—5 R.A. een dergelijke opgave krijgt als van C.—I—5 R.A., stelt hieruit en uit de gegevens, die hij van den D.C. gekregen heeft het *voorloopig (artillerie-) vuurplan* samen en geeft dit, in afwachting der nadere goedkeuring door den D.G.C., uit in de hieronder nader aangegeven vorm. Hierin worden dan tevens opgenomen de vuren, die de D.C. nog wenschelijk acht boven de door de R. Cn. der infanterie aangegeven vuren, de tegenvoorbereidingsvuren en de vuurconcentraties, terwijl daarin ook is geregeld de steun die de afdeelingen in nevenvakken moeten voorbereiden, alsmede de steun van de afdeelingen van nevenvakken, van de afdeeling voor algemeene opdrachten en van de D.G.A.

We kunnen aannemen, dat dit *voorloopig vuurplan* den Afd. C. omstreeks 24.00 bereikt. Het bestaat uit:

- 1e. een staat van voor te bereiden vuren, waarin o.m. ook de door den Afd. C. aan den D.A.C. opgegeven vuren voorkomen, voor zoover deze door den D.A.C. zijn overgenomen, thans voorzien van een nummer;

IV D.G.
VIII Div.

Staat van voor te bereiden vuren.

No. van het vuur	Coördinaten c.q. coördinaat vleugel v. re.	Breedte	Diepte	TOELICHTINGEN
	<i>Afsluitingsvuren voor de vps.</i>			
103	14—72, 05—81 tot 13—73, 98—20	400 m	—	
104	13—73, 98—20 tot 13—73, 95—55	350 m	—	
105	13—50, 48—44 tot 13—50, 32—75	350 m	—	
106	13—51, 10—18 tot 12—51, 82—40	350 m	—	
	<i>Tegenvoorbereidingsvuren voor de frontlijn.</i>			
126	12—72, 12—40 tot 12—72, 12—90	500 m	—	
127	12—72, 12—90 tot 12—73, 10—40	500 m	—	
128	12—73, 16—50 tot 12—73, 04—98	500 m	—	
129	11—74, 88—15 tot 11—74, 66—55	450 m	—	
130	11—50, 30—48 tot 11—50, 04—90	500 m	—	
	<i>Afsluitingsvuren voor de frontlijn.</i>			
152	11—72, 95—86 tot 11—73, 90—25	400 m	—	
153	11—73, 85—38 tot 11—73, 70—70	350 m	—	
154	11—73, 45—75 tot 11—74, 33—08	400 m	—	15 hw. 100 m verder.
155	11—74, 20—48 tot 11—74, 00—82	400 m	—	15 hw. 100 m verder.
156	10—50, 80—32 tot 10—50, 60—65	400 m	—	15 hw. 100 m verder.
228 ¹⁾	11—71, 90—58 tot 11—71, 90—98	400 m	—	¹⁾ Ligt in vak VII Div.

- 2e. een vuurplan voor de afsluitingsvuren voor de vps.;
- 3e. een vuurplan voor de tegenvoorbereidingsvuren voor de frontlijn;
- 4e. een vuurplan voor de afsluitingsvuren voor de frontlijn;
- 5e. een vuurplan voor de vuurconcentraties voor de frontlijn;
- 6e. een schets.

Naderhand komt hierbij nog een vuurplan voor de afsluitingsvuren binnen de hws., terwijl hier niet zijn opgemaakt, aangezien de D.C. dit hier blijkbaar niet noodig oordeelde, vuurplannen voor de tegenvoorbereidingsvuren voor de vps. en voor vuurconcentraties voor de vps.

Wij laten nu de verschillende deelen van het vuurplan hieronder volgen.

Zie voor „staat van voor te bereiden vuren,“ blz. 226,

Vuurplan: { Voorloopig.
 { ~~vastgesteld~~ bij:

IV D.G.
VIII Div.

Bijbehorend:
Schets No. 1.

Betreft: Afsluitingsvuren } vóór
 vuurconcentraties } —: vps..
 tegenvoorbereidingsvuren } in

Nos. der vuren (zie schets)	Vakken c.q. codewoord voor ontketenen van het vuur.						Regeling en toelichtingen.	
	VIII Div.							
Onderdeel.	103	104	105	106				
I—5 R.A.			⊗	×				3' snelvuur max. vuursnelheid; bg.; niet strooien, geen vuurverbreden. I—5 R.A. vuuropening op last van voorpostencommandant in vak 16 R.I. of van C.—16 R.I. II—5 R.A. vuuropening op last van voorpostencommandant in vak 5 R.I. of van C.—5 R.I.
II—5 R.A.	⊗	×						
III—5 R.A.		⊗	○					

× = afsluitingsvuur te ontketenen op rechtstreeksche aanvraag van I.C. aan betrokkenen Afd. C, of wel: tegenvoorbereidingsvuur te openen op last van den betrokken D.C. (D.A.C.).

○ = afsluitingsvuur te openen op last D.A.C. of wel: tegenvoorbereidingsvuur te openen op last D.G.C. (D.G.A.C.).

⊗ = afsluitingsvuur te ontketenen op last D.A.C. dan wel op aanvraag van den betrokken I.C. en alsdan met voorrang.

⊗ of ⊕ = vuur, waarop de afdeeling gereed staat, indien geen ander vuur wordt afgegeven.

IV D.G.
VIII Div.Bijbehoorend:
Schets No. 1.Vuurplan: { Voorloopig.
vastgesteld bij:Betreft: Afsluitingsvuren } vóór
vuureconcentraties } —: frontlijn.
tegenvoorbereidingsvuren } in

Nos. der vuren (zie schets)	Vakken c.q. codewoord voor ontketenen van het vuur.					Regeling en toelichtingen.
	VIII Div. „School”					
Onderdeel.	128	129	130	126	127	
<i>D.A.</i>						
I—5 R.A.	×	×	×	—	—	De vuren worden achtereenvolgens afgegeven in de volgorde 128, 129, 130, 126, 127 en wel 3' vuren, 5' rust en omzetten, 3' vuren, enz.
II—5 R.A.	×	×	—	×	×	
III—5 R.A.	×	×	—	×	×	
<i>D.G.A.</i>						
I—15 R.A. ¹⁾	○	○	○	—	—	II—5 R.A. en III—5 R.A. gaan na vuur 129 onmiddellijk over op 126 (129, 5' rust en omzetten, 126).

Vuurtempo:
7 veld 4
15 hw. 2;
niet strooien, geen
vuurverbreeden;
projectiel: bg.

¹⁾ Op deelname hiervan kan slechts voorwaardelijk gerekend worden.

× = afsluitingsvuur te ontketenen op rechtstreeksche aanvraag van I.C. aan betrokkenen Afd. C, of wel: tegenvoorbereidingsvuur te openen op last van den betrokken D.C. (D.A.C.).

○ = afsluitingsvuur te openen op last D.A.C. of wel: tegenvoorbereidingsvuur te openen op last D.G.C. (D.G.A.C.).

⊗ = afsluitingsvuur te ontketen op last D.A.C. dan wel op aanvraag van den betrokken I.C. en alsdan met voorrang.

☐ of ☐ = vuur, waarop de afdeling gereed staat, indien geen ander vuur wordt afgegeven.

Na ontvangst van dit vuurplan, kan de Afd. C. aan de batterijen de verdere opdrachten geven voor de voor te bereiden vuren; hij kan tevens voor de vuren, welke reeds waren voorbereid de nummers opgeven. Dit laatste doet hij ook aan den A.O.I. bij den voorpostencommandant.

IV D.G.
VIII Div.Bijbehoorend:
Schets No. 1.Vuurplan: { Voorloopig.
vastgesteld bijBetreft: Afsluitingsvuren } vóór
vuurconcentraties } —: frontlijn.
tegenvoorbereidingsvuren } in

Nos. der vuren (zie schets)	Vakken c.q. codewoord voor ontketenen van het vuur.								Regeling en toelichtingen.	
	VIII Div.					VII Div.				
	Onderdeel.	152	153	154	155	156	228			
<i>D.A.</i>										
I—5 R.A.		○	○	☒ ¹⁾	×					1) Het gereedstellen op dit vuur geschiedt eerst nadat de vps. teruggenomen is.
II—5 R.A.	☒ ¹⁾	×	×	○			○			
III—5 R.A.	○	○	⊗ ¹⁾	○	○					
<i>D.G.A.</i>										2) Na machtiging D.G.A.C. Snelvuur 3', max. vuursnelheid; niet strooien, geen vuurverbreden. Projectiel: bg.
I—15 R.A.	○	○	○	○	○					
9 Afd. A. 2)	○	○	○	○	○					De betrokken I.C. is voor: I—5 R.A. C.— 16 R.I. II—5 R.A. C.— 5 R.I. III—5 R.A. C.— 5 R.I.

- × = afsluitingsvuur te ontketenen op rechtstreeksche aanvraag van I.C. aan betrokken Afd. C, of wel: tegenvoorbereidingsvuur te openen op last van den betrokken D.C. (D.A.C.).
- = afsluitingsvuur te openen op last D.A.C. of wel: tegenvoorbereidingsvuur te openen op last D.G.C. (D.G.A.C.).
- ⊗ = afsluitingsvuur te ontketenen op last D.A.C. dan wel op aanvraag van den betrokken I.C. en alsdan met voorrang.
- ☒ of ☑ = vuur, waarop de afdeeling gereed staat, indien geen ander vuur wordt afgegeven.

Door den vuurregelingsdienst wordt nagegaan of de vuren uit de waarnemingsposten van de afdeeling kunnen worden waargenomen en zoo ja, hoe zij dan moeten worden gezien.

In den morgen van 12 Juli zijn dan alle voorbereidingen zoo ver gevorderd, dat het vuurplan bij een eventueelen aanval van den vijand in werking kan treden. Naarmate de voorbereidingen van de verdediging vorderen kan ook het vuurplan nog verder groeien. Wij laten dit verder buiten beschouwing en

IV D.G.
VIII Div.Bijbehorend:
Schets No. 1.Vuurplan: { Voorloopig.
vastgesteld bij:

Betreft: Afsluitingsvuren	} vóór	: frontlijn.	
vuurconcentraties			} in
tegenvoorbereidingsvuren			

Nos. der vuren (zie schets)	Vakken c.q. codewoord voor ontketenen van het vuur.									Regeling en toelichtingen.
	5 R.I. „Jan”			16 R.I. „Piet”			5 R.I. en 16 R.I. „Klaas”			
	Onderdeel.	152	153	154	155	156	153	154	155	
<i>D.A.</i> I—5 R.A.	—	—	—	○	○	○	○	○	○	1) Na machtiging D.G.A.C. De vuren worden afgegeven in de volgorde der nummers 3' vuren, 5' rust en omzetten, 3' vuren, enz. Vuurtempo: max. vuursnelheid. Niet strooien, geen vuurverbreden. Projectiel: bg.
II—5 R.A.	○	○	○	—	—	○	○	○		
III—5 R.A.	○	○	○	○	○	○	○	○		
<i>D.G.A.</i> I—15 R.A.	○	○	○	○	○	○	○	○	○	
9 Afd. A. 1)	—	—	—	—	—	○	○	○		

- × = afsluitingsvuur te ontketenen op rechtstreeksche aanvraag van I.C. aan betrokkenen Afd. C, of wel: tegenvoorbereidingsvuur te openen op last van den betrokken D.C. (D.A.C.).
- = afsluitingsvuur te openen op last D.A.C. of wel: tegenvoorbereidingsvuur te openen op last D.G.C. (D.G.A.C.).
- ⊗ = afsluitingsvuur te ontketen op last D.A.C. dan wel op aanvraag van den betrokken I.C. en alsdan met voorrang.
- ⊠ of ⊡ = vuur, waarop de afdeeling gereed staat, indien geen ander vuur wordt afgegeven.

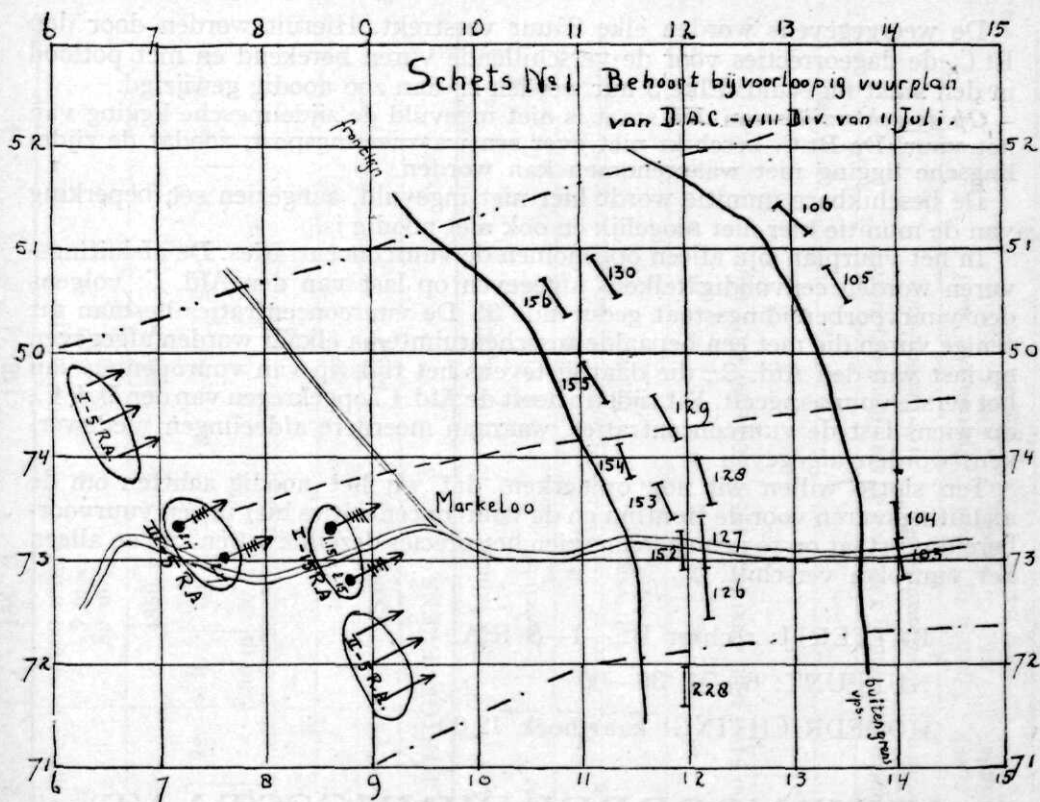
zullen nu de uitwerking van het vuurplan van de afsluitingsvuren voor de frontlijn en van de vuurconcentraties voor de frontlijn door den Commandant van de rechter batterij nagaan.

De verschillende categorieën van voor te bereiden vuren worden uitgewerkt in *vuurvoorbereidingsstaten* (zie bijlage II Reglement voor de Bereden Artillerie Deel IV). Voor de bovenbedoelde vuren van de rechter batterij ziet deze vuurvoorbereidingsstaat er uit als aan het slot van dit artikel is aangegeven.

Ter toelichting van dezen vuurvoorbereidingsstaat diene nog het volgende.

De gegevens op de voorzijde van den staat heeft de Bt. C. overgenomen uit de bevelen van den Afd. C.

De gegevens voor de berekening zijn als volgt verkregen. De zijdelingsche richting t.o.z. van de hoofdrichting wordt gemeten naar den vleugel van rechts

van het doel. De bijzondere correctie is de verplaatsing die noodig is om het rechter stuk op zijn plaats binnen den vleugel te krijgen en is hier $\frac{1}{2}$ breedteverdeeling. De breedteverdeling is $\frac{1}{4}$ doelbreedte (zie punt 211 Schietvoorschrift artillerie). De doelbreedte is hier, gemeten loodrecht op de schootsrichting, iets minder dan de door den Afd. C. opgegeven doelbreedte van 200 resp. 175 m omdat de doelen min of meer schuin op de schootsrichting staan, maar dit verschil is niet groot en kan worden verwaarloosd.

De gemeten afstand is die tot de plaats waar het rechter schot moet vallen; de verschillen in afstand voor de andere stukken zijn afgerond tot 50 m.

De kaarthoek is die in de richting van het doel en wordt verkregen door de zijdelingsche richting t.o.z. van de hoofdrichting hierbij op te tellen. Deze kaarthoek is noodig bij het berekenen van de daginvloeden, met name bij het berekenen van den invloed van den wind. In verband met de inrichting van de windroos in de tabellen voor het berekenen van de daginvloeden zijn de kaarthoeken in den staat afgerond.

De te bezigen schietgegevens worden afgeleid uit de gegevens voor de berekening. De terreinhoek wordt opgemeten op de kaart.

Het projectiel is de bg., welke met het oog op den afstand met de snelwerkende buis moet worden verschoten.

Als vuurwijze moet in verband met de doelbreedte van 200 m (175 m) spreiden 3 schoten worden toegepast, terwijl uit de bevelen van den Afd. C. blijkt, dat het vuur gedurende 3' moet worden afgegeven.

De weergegevens worden elke 3 uur verstrekt. Hieruit worden door den Bt.C. de dagcorrecties voor de verschillende vuren berekend en met potlood in den staat ingevuld. Elke 3 uur worden zij dan zoo noodig gewijzigd.

Op de achterzijde van den staat is niet ingevuld de zijdelingsche ligging van het vuur. De Bt.C. beschikt niet over een waarnemingspost, zoodat de zijdelingsche ligging niet waargenomen kan worden.

De beschikbare munitie wordt hier niet ingevuld, aangezien een beperking van de munitie hier niet mogelijk en ook niet noodig is.

In het vuurplan zijn alleen opgenomen de vuurconcentraties. De afsluitingsvuren worden eenvoudig telkens afgegeven op last van den Afd. C. volgens den vuurvoorbereidingsstaat gedurende 3'. De vuurconcentraties bestaan uit eenige vuren die met een bepaalde tusschenruimte na elkaar worden afgegeven op last van den Afd. C., die daarbij tevens het tijdstip van vuuropening van het eerste vuur aangeeft. Dit tijdstip heeft de Afd. C. opgekregen van den D.A.C., op wiens last de vuurconcentraties, waaraan meerdere afdelingen medewerken, worden afgegeven.

Ten slotte willen wij nog opmerken, dat wij het noodig achtten om de afsluitingsvuren voor de frontlijn en de vuurconcentraties hier in één vuurvoorbereidingsstaat op te nemen, aangezien het precies dezelfde vuren zijn en alleen het vuurplan verschilt.

BATTERIJ: rechter Bt.—I—5 R.A.

NULPUNT: 6—74, 36—00

HOOFDRICHTING: kaarthoek 12.00

VUURVOORBEREIDINGSSTAAT

VOOR DE AFSLUITINGSVUREN VOOR DE FRONTLIJN EN VOOR
DE VUURCONCENTRATIES.

GEGEVENS VAN DEN AFD. C. OMTRENT PLAATS EN
AFMETINGEN DOEL, STROOIEN EN VUURVERBREEDEN

1. 153 11—73, 85—38 tot 11—73, 77—54.
breed 175 m, niet strooien, geen vuurverbreedten.
2. 154 11—73, 45—75 tot 11—73, 39—91.
breed 175 m, niet strooien, geen vuurverbreedten.
3. 155 11—74, 20—48 tot 11—74, 10—65.
breed 200 m, niet strooien, geen vuurverbreedten.
4. 156 10—50, 80—32 tot 10—50, 70—48.
breed 200 m, niet strooien, geen vuurverbreedten.

5.

N.B. Het verdient aanbeveling op één staat slechts vuren van eenzelfde soort voor te bereiden.

GEGEVENS VOOR DE BEREKENING.

	153 1.	154 2.	155 3.	156 4.	5.
Zijd. } Hoofdrichting Bijz. correctie Breedteverdeling in m	515 minder 4 meer 44 m	452 minder 4 meer 44 m	300 minder 5 meer 50 m	106 minder 5 meer 50 m	
	5500 m	5100 m	4850 m	4600 m	
	li. 3e. 2e. -50 m -50 m —	li. 3e. 2e. -50 m -50 m —	li. 3e. 2e. -50 m -50 m —	li. 3e. 2e. — — —	li. 3e. 2e. — — —
Gemeten afstand.....					
Bijzondere correctie.....					
Verschil in afstand voor 2e, 3e en ii. stuk					
Strooien					
Vuurverplaatsen					
Kaarthoek	17.00	16.50	15.00	13.00	
TE BEZIGEN SCHIETGEGEVENS.					
Hoofdrichting	511 minder	448 minder	295 minder	101 minder	
Dagcorrectie					
Wijder of nauwer	4 wijder	4 wijder	5 wijder	5 wijder	
Terreinhoek	+ 2	+ 2	+ 3	+ 2	
Projectiel	bg. vsn.	bg. vsn.	bg. vsn.	bg. vsn.	
Tp. dagcorrectie					
Afstanden	li. 3e. 2e. re.	li. 3e. 3e. re.	li. 3e. 2e. re.	li. 3e. 2e. re.	li. 3e. 2e. re.
	5450 5450 5500 5500	5050 5050 5100 5100	4800 4800 4850 4850	4600 4600 4600 4600	
Dagcorrectie					
Lading					
Vuurwijze	spreiden 3 schoten 3'	spreiden 3 schoten 3'	spreiden 3 schoten 3'	spreiden 3 schoten 3'	3 schoten 3'
	breedtecorrectiën	breedtecorrectiën	breedtecorrectiën	breedtecorrectiën	breedtecorrectiën
Wanneer vuur te openen en te eindigen	Openen op bevel Afd. C. Eindigen na 3'	Openen op bevel Afd. C. Eindigen na 3'	Openen op bevel Afd. C. Eindigen na 3'	Openen op bevel Afd. C. Eindigen na 3'	Openen op bevel Afd. C. Eindigen na 3'

Laatste dagcorrecties ingevuld naar gegevens van:

	153 1.	154 2.	155 3.	156 4.	5.
Waarneming.....	—	—	—	—	—
Zijd. ligging v/h vuur	—	—	—	—	—
{ re. stuk..... { 2e „ { 3e „ { li. „	—	—	—	—	—
Beschikbare munitie	—	—	—	—	—
Vuurplan	<i>Vuurconcentraties.</i> Op codewoord „Piet” worden op het door den Afd. C. te bepalen tijdstip afgegeven achtereenvolgens de vuren 155 en 156 en wel 155 (3’), 5’ rust en omzetten, 156 (3’). Daarna de Bt. weer gereed zetten op 155. Op codewoord „Klaas” worden op het door den Afd. C. te bepalen tijdstip afgegeven achtereenvolgens de vuren 153, 154 en 155 en wel 153 (3’), 5’ rust en omzetten, 154 (3’), 5’ rust en omzetten, 155 (3’). De Bt. blijft daarna op 155 gereed staan.				
Verdere aanteekeningen	Wanneer niet gevuurd wordt staat de Bt. gereed op vuur 155.				

VERKENNINGSDETACHEMENTEN

DOOR P. W. PIETERS,

Ritmeester der Huzaren.

Dit wel zeer belangrijke en dan ook in de volle belangstelling staande tactische onderwerp, verdient een behandeling van verschillende standpunten uit gezien. Daar is dan allereerst het Nederlandsche standpunt, samengevat in de vraag: hoe doen wij het? Direct daarop volgt dan de vraag, die er in onmiddellijk verband mee staat: hoe doen onze eventueele tegenstanders het. Hoewel het natuurlijk niet uit te maken is wie die tegenstanders ooit zullen zijn (dat het meest onwaarschijnlijke mogelijk is, bleek wel in 1917—1918, toen Amerikaansche naast Portugeesche Divisies vochten tegen Duitsche troepen in Frankrijk), is het toch ten eenenmale onvoldoende — althans voor hen die ooit geroepen kunnen worden, een verkd. te commandeeren — alleen te weten hoe zij het zelf moeten doen. Het is toch voor nagenoeg 100 % zeker, dat onze verkdn. al direct zullen stuiten op vijandelijke verkdn. en dan is het toch van het grootste belang eenig denkbeeld te hebben van de wijze waarop onze tegenstander vermoedelijk te werk zal gaan.

Waar wij thans, voor eenigen tijd omtrent de eigen tactische beginselen nog in het ongewisse moeten blijven verkeerden (dit jaar zal met nieuwe tactische voorschriften ongetwijfeld uitkomst geven), meenen wij goed te doen enkele beginselen uit buitenlandsche reglementen — voor zooverre deze up to date zijn te achten — hier te bespreken, om zodoende in deze moeilijke materie, een zoo ruim mogelijk gezichtsveld te verschaffen en eigen opvattingen te kunnen toetsen aan de in het buitenland officieel geldende.

Het Fransche standpunt.

Het pas verschenen Fransche Cavalerie Velddienstvoorschrift (Dl. III), geeft ons in aansluiting van het, iets vroeger verschenen Fr. Cav. Regl. Dl. II, een inzicht in de Fransche methode.

Het aantal détails betreffende de werkwijze van verkdn. legio zijnde, willen wij hier alleen de voornaamste en meest principieele naar voren brengen. De gelegenheid om één detail verder uit te werken zal zich ongetwijfeld wel spoedig voordoen — wij doelen hier speciaal op het gebruik van pantserwagens. Het Fr. voorschrift gaat hierbij nog uit van de in dat land gebruikelijke wagens, die alleen *op* de wegen te gebruiken zijn. De invoering van terreinauto's zal hier ongetwijfeld belangrijke tactische wijzigingen brengen, waarbij dankbaar gebruik zal worden gemaakt van de jongste Engelsche ervaringen (zie o.m. de *Times* van 3—10 Augustus 1932).

Achtereenvolgens dan zullen behandeld worden: de kern (optreden van verkdn. bij het stooten op vijandelijken weerstand), de samenwerking met verkenningsvliegtuigen, en tenslotte in 't kort iets over het gebruik der pantserwagens.

De samenstelling van een verkd. — afhankelijk van zoo tallooze factoren, in de eerste plaats van de eigen totale sterkte en ten tweede van de militair-aardrijkskundige toestand van het terrein, blijft hier buiten beschouwing, omdat de principes hier te lande en die van over onze grenzen, elkaar vrijwel dekken, al mogen wij niet vergeten, dat de Franschen uitgaan van het idee dat het verkd. (meerdere) dagen moet kunnen uitblijven (pt. 108, Dl. III).

Komen wij thans tot de kern: het optreden der verkenningdetachementen bij het stooten op vijandelijken weerstand.

Algemeen.

Het verkenningdetachement is het normale orgaan voor de verkenning; zelfstandige verkenningspatrouilles worden slechts gebezigd tot het uitvoeren van „rapides coups de sonde” (m. a. w. snelle verkenningen, uit te voeren in een bepaalde richting of naar een bepaald terreingedeelte) op korten afstand.

De aan den C. van een verkd. te verstrekken opdracht.

De C. van een verkd., uitgezonden door een Cav. Div., welke met een strategische verkenningstaak is belast, wordt door den D.C. op de hoogte gesteld van den algemeenen toestand, van de reeds binnengekomen berichten en van de voornemens van den D.C. Hij ontvangt nauwkeurige aanwijzingen omtrent de in te winnen inlichtingen, alsmede bevelen omtrent de wijze waarop de berichten moeten worden overgebracht. Hij wordt op de hoogte gesteld van het optreden van neven-detachementen en van de opdrachten en van de assen van beweging van deze detachementen.

Een verkd. wordt uitgezonden in een algemeene richting en treedt op in een bepaald vak. Aan den C. wordt „Sans rigidité” een as van beweging toegewezen, door het aanduiden van enkele punten; het is hem echter geoorloofd — indien het volgen van de as door het optreden des vijands wordt belet, dan wel indien de as niet geschikt blijkt om het detachement daarlangs te verplaatsen — een andere weg te volgen om deze punten te bereiken. (De „punten” met behulp waarvan de as wordt aangeduid, zullen bijv. zijn: knooppunten van wegen, dorpen, overgangen van wateren, enz. Het det. *moet* dus deze punten bereiken, doch het staat den C. vrij — indien noodig — te bepalen *hoe*.)

De taak van een verkd.

De taak van een verkd. is om te *zien*. Intusschen komt het zelden voor, dat een det., uitsluitend door *zien*, inlichtingen van belang kan verkrijgen.

Hoewel het gevecht niet gezocht wordt, zal het aangaan van een gevecht niettemin in vele gevallen noodzakelijk zijn:

- hetzij om gevangenen te maken (dikwijls de beste bron voor inlichtingen);
- hetzij om den vijand te dwingen zijn sterkte te toonen;
- hetzij om zich een weg te banen.

Ter toelichting van dit „zich een weg banen” diene het volgende. De C. van een verkd. moet „prendre le contact” en dit „contact” bewaren. Dit „contact” is niet „effective” wanneer het det. vijandelijke verkennings- of veiligheidsorganen ontmoet, doch wanneer het zich tegenover vijandelijke strijdkrachten bevindt van zoodanige sterkte, dat aan het det. het verder doordringen en het voortzetten van de opdracht belet wordt. M. a. w. het det. moet zich, z. n. door een gevecht, een weg banen door de vijandelijke verkennings- en veiligheidsorganen.

Het optreden van een verkd. bij stooten op den vijand.

Het verkd. beweegt zich sprongsgewijze in verband met de aan den C. verstrekte opdracht en den aard van het terrein.

Aanvankelijk zal het det. op „éléments légers" stooten (verkenningsspatr., posten); het det. werpt deze „éléments" terug, dringt door in de open ruimten en tracht gevangenen te maken.

Naarmate de verkdn. dichter bij den vijand komen, wordt het doordringen bezwaarlijker. „Certains détachements parviennent à se glisser entre les éléments ennemis et à pousser plus avant vers leurs objectifs. D'autres, par contre, sont arrêtés par le feu et ne peuvent continuer sur leur direction de marche."

In het laatste geval, dus wanneer een verkd. op den marschweg op vijand stoot, moet de C. „manoeuvrer" om zijn opdracht voort te zetten. Daartoe doet hij den vijand nader verkennen, in de eerste plaats door de uitgebreidheid van 's vijands front te doen vaststellen. Slagen de uitgezonden verk.patr. er in de vleugels te ontdekken, m. a. w. blijkt, dat het det. op plaatselijken weerstand is gestooten, dan trekt het det. om dien weerstand heen en zet daarna den opmarsch in de oorspronkelijke richting voort.

Blijkt echter 's vijands frontuitbreiding zoo groot, dat een omtrekking niet mogelijk is zonder het det. buiten het verkenningsvak te voeren, dan is het verder optreden van het det. afhankelijk van den door den C. verkregen indruk.

1. Verkeert de C. in twijfel omtrent den aard van den ondervonden weerstand, dan neemt hij z. n. maatregelen om, door een aanvallend gevecht, nadere gegevens te verkrijgen.

2. Heeft de C. den indruk tegenover een zeer zwak bezet front te staan, dan neemt hij maatregelen om zich, door een aanvallend gevecht, den weg te banen. Hij kiest het punt waar hij wil doordringen, neemt onmiddellijk zijn maatregelen en gaat zoo snel mogelijk tot de uitvoering van den aanval over. Is de aanval gelukt, dan zendt hij nieuwe verkenningspatr. uit, draagt z. n. zorg, dat het overbrengen der berichten is verzekerd (bijv. door het bezet houden van vermeersterde punten) en hervat zoo spoedig mogelijk de voorwaartsche beweging.

3. Heeft de C. den indruk tegenover een front te staan, hetwelk hij met zijn detachement niet kan doorbreken (dan wel is de in de vorige zinsnede bedoelde aanval mislukt), dan doet hij de voeling door patr. bewaren en stelt de hoofdmacht meer achterwaarts op. De C. van het verkd. heeft nu den buitenomtrek des vijands („contour apparent") vastgesteld; zijn taak is daarmee voorloopig geëindigd.

Vervolgens willen wij in 't kort de *samenwerking met den vliegdienst* behandelen.

Voordat de dagbladen, direct na de oorlogsverklaring, hun lezers de eerste berichten verschaffen over het *samentreffen* van de troepen te land, zijn reeds de bulletins verschenen over het optreden van de strategische vliegtuigverbanden. Zeer korten tijd daarna volgen ongetwijfeld de berichten van de Ver. V. A.(s) ter beschikking gesteld van den C. der lichte troepen (Cav. Div., Lt. B.).

Evenals in het Ned. Leger is in het Fr. Leger geen vliegtuigafdeeling organiek bij een Cav. Div. ingedeeld. De C.V. zal echter ongetwijfeld direct de noodige luchtstrijdkrachten ter beschikking van den C.Lt.B. stellen. De luchtverkenning der Ver.V.A. ingedeeld bij een Cav. Div. laat zich volgens de Fransche op-

vattingen in twee gedeelten splitsen: n.l. 1° de „découverte éloignée” en 2° de „découverte rapprochée” (pt. 75, Dl. II). Het is nu deze laatste, die speciaal bestemd is voor samenwerking met het (de) verkd.(n). Het vliegtuig dat deze bijzondere opdracht krijgt, vormt als 't ware de ver vooruitgeschoven voorspits van het detachement. Zoolang het detachement in beweging is zal het de vijandelijke weerstandsorganen kunnen melden, die het detachement naar alle waarschijnlijkheid op zijn weg zal vinden en als het detachement door den vijand wordt opgehouden, moet het vliegtuig trachten den C. verkd. nadere gegevens te verschaffen over dienzelfden vijand en over de daarachter oprukkende troepen.

Deze samenwerking eischt echter nauwkeurige voorbereiding, te meer waar aan deze vliegtuigen de eveneens belangrijke opdracht ten deel kan vallen de verbinding te verzekeren tusschen de verkdn. en den Div. C.

Bij alles wat het Fr. voorschrift behandelt over verkdn. spelen de auto's-mitrailleuses, onze pantserwagens, wel een uiterst belangrijke rol, zoowel voor den patrouilledienst als het gevecht — terwijl zij eveneens dienstbaar gemaakt kunnen worden voor de verbindingen.

De zoo dikwijls gestelde vraag of bij de voorspits (beschouwd als verk. patr.) of eenige ander verk. patr., uitgezonden door C. verkd. al of niet één of twee pantserwagens ingedeeld moeten worden, is niet zonder meer in positieve of negatieve zin te beantwoorden. Trouwens het Fr. voorschrift schrijft hier ook niets gebiedend voor, maar ziet daarentegen zelfs de mogelijkheid onder de oogen, dat een verk.patr. (la reconnaissance) uit een peloton pantserwagens bestaat, waaraan toegevoegd eenige ruiters of dragonders (op motorrijwielen of auto's) (pt. 74, Dl. III). Het meest voorkomend gebruik is echter op de „axe de marche” — als het terrein het gedoogt, ver voor de eerste elementen te paard uit (pt. 81, Dl. III). Ook hun gebruik op de flanken door snelle stooten (coups de sonde rapides) of evenwijdig aan de as van beweging is voorzien.

Dl II van het Fr. voorschrift geeft echter in pt. 48 naar onze meening wel het duidelijkst de bedoeling van het gebruik der paw. bij verk. patrs. weer. Zij nemen het eerste contact met den vijand op, werpen zijn voorste elementen (hier zal wel bedoeld zijn: de voorste verk. patrs.) terug en bepalen snel de toestand over een uitgebreid front. Deze wel zeer ruim gestelde opdracht, wordt in een volgend hoofdstuk eenigszins ingebonden (pt. 77, Dl. II), maar geeft toch het Fransche idee helder weer. Wij lezen dan in pt. 77, dat de C. verkd. zijn paw. in de zône waarin de vijand reeds gemeld is, niet verder mag uitzenden dan tot de afstand waarop hij hen met zijn gros kan ondersteunen.

Het speciale geval, dat een peloton paw. als verkenningorgaan van een verkd. gebruikt wordt, vinden wij kort maar duidelijk aangegeven in de punten die te samen het bevel moeten vormen voor den C. van zulk een peloton (pt. 120). Uit pt. 47 en 48, Dl. II, in 't bijzonder het karakter dezer paw. behandelende, stippen wij nog aan, dat hun gebruik bij nacht uitgesloten geacht moet worden.

In een volgend artikel hopen wij hetzelfde onderwerp — zooals het bewerkt is in de Belgische voorschriften — te behandelen.

GASBEVELEN

DOOR A. H. J. L. FIÉVEZ,

Eerste luitenant der infanterie, ged. bij de Hoogere Krijgsschool.

IV (Vervolg van blz. 165).

Wij hebben nu aan de hand van het legergasbevel, het divisiegroepsgasbevel en het divisiegasbevel de gasbescherming in het raam der groote eenheden bekeken en richten thans onzen blik op het „zuid-vak”, waar C.—1 R.I. commandeert. Uit het door dezen C. gegeven *algemeen verdedigingsbevel* blijkt het volgende.

1 R.I., versterkt met 3 M.C. (min $\frac{1}{2}$) en een gaszoeklichtgroep, zal in de te bezetten *tweede stelling* ter verdediging inrichten het *zuid-vak*, aangegeven op de *schets*.¹⁾

Twee voorbataljons:

Rechts: I + 1 C. Mr. (min $\frac{2}{3}$) + 1 Bt. 6 V. (min $\frac{1}{2}$) + $\frac{1}{4}$ 3 M.C.

Links: II + $\frac{1}{3}$ 1 C. Mr. + $\frac{1}{4}$ 3 M.C.

Scheidingslijn en *achtergrens* voorbataljons:
zie de *schets*.¹⁾

Voorposten: III (min $\frac{1}{2}$) + $\frac{1}{3}$ 1 C. Mr. + $\frac{1}{2}$ 1 Bt. 6 V. + een gaszoeklichtgroep.

Taak: Standhouden.

Regimentsreserve: $\frac{1}{2}$ III + 3 M. C. (min $\frac{1}{2}$), onder bevel van kapitein A.

Artillerie: Voor rechtstreekschen steun in het zuidvak is aangewezen I — 16 R.A.

Treinen van de tot het zuidvak behoorende onderdeelen worden opgesteld in den Batuwe Polder (Z.W. van Lopikerkapel).

Commandoposten: zie de *schets*.¹⁾

Gebruik makende van de adviezen van zijn *Regimentsgasofficier* geeft C.—1 R.I. nu het *regimentsgasbevel* uit. Wij laten dit bevel hieronder volgen en zullen daarna de verschillende punten er van kort toelichten.

GEHEIM.

Commandant-Zuidvak.

(C.—1 R.I.)

no. 12 B.

Exemplaar No. 3.

cp., 2 Juni 1932

23.30

GASBEVEL.

1. *Vijand.*

Behalve met vijandelijke *gasaanvallen door artillerie en vliegtuigen*, moet ook rekening worden gehouden met de mogelijkheid van vijandelijke *gaswerper- en gaswolkaanvallen*.

¹⁾ Op blz. 162 in het Maartnummer.

2. *Individuele bescherming.*

Bij ieder der voorbataljons en bij de regimentsreserve moet een gaskamer worden ingericht.

Van gaskamer rechter-voorbataljon wordt gebruik gemaakt: door alle in het bataljonsvak opgestelde troepen, benevens door het personeel der korps-treinen van I, van 1 C. Mr. en van 1 Bt. 6 V.;

van gaskamer linker-voorbataljon: door alle in het bataljonsvak opgestelde troepen, benevens door het personeel der korps-treinen van II;

van gaskamer regimentsreserve: door den regimentsstaf, alle tot de regimentsreserve behorende troepen en alle tot de voorposten behorende troepen, benevens door het personeel der korps-treinen van den regimentsstaf, van III en van 3 M. C. (min $\frac{1}{2}$).

Een en ander te regelen door de Cn. van de voorbataljons en van de regimentsreserve.

Vóór 5 Juni 17.00 moeten van alle personeel behorende tot de bezetting van het Zuidvak, de gasmaskers in de gaskamers zijn gecontroleerd.

3. *Collectieve bescherming.*

De commandanten der onderdeelen dragen zorg, dat niet alleen in de gevechtsofstellingen, doch ook in de kantonnementen, alle verblijven collectief worden beschermd en alle levensmiddelen, drinkwater en munitie gasvrij worden geborgen.

Bijzonder collectief moeten o.m. worden beschermd: cp.—C.—1 R.I., regimentstelefoonpost, hp. v., alsmede cpn.—Cn. voorbataljons en reg.reserve.

De aanmaak van *gassluizen* geschiedt centraal, in twee soorten (Hdl. Gb. fig. 3c en 4c). Aanvragen, met opgave van het gewenschte aantal van iedere soort, door de Cn. van de voorbataljons en de regimentsreserve zoo spoedig mogelijk bij mij in te dienen.

Luchtaanvoerslangen zullen na vaststelling van het aantal te bouwen mitrailleurkazematten worden verstrekt.

4. *Gasbescherming van dieren.*

Aangezien geen gasmaskers voor dieren beschikbaar zijn, moeten deze collectief worden beschermd. Voor alle paarden moet in den Batuwe Polder stalling worden gezocht of gemaakt. Omtrent eventueele moeilijkheden te dezen aanzien verwacht ik rapport op 3 Juni vóór 18.00.

Alle stallen moeten gasdicht af te sluiten zijn.

5. *Gasalarmeering.*

A. Zoolang de eerste stelling intact blijft, bevindt de bezetting van het Zuidvak zich in de *bedreigde strook*.

B. Zoodra de eerste stelling mocht worden verlaten, wordt een nieuwe *alarmstrook* ingesteld; de bezetting van het Zuidvak bevindt zich dan *in haar geheel in de gevaarlijke strook*. Deze strook moet reeds nu worden ingericht; omtrent de opstelling der sirenen zullen aanwijzingen worden gegeven door den Regiments-gasofficier.

3 Juni 16.00 moet de geheele gasalarmeering volledig geregeld zijn.

C. Op 3 Juni moet tusschen 16.00 en 17.00 in de werk (gevechts-) opstellingen en tusschen 21.00 en 22.00 in de kantonnementen door alle onderdeelen een *proefalarm* worden gehouden voor een veronderstelde vijandelijke gasbeschieting (of luchtaanval).

Tusschen 17.00 en 18.00 zal proefalarm worden gehouden voor veronderstelde gaswerper- en gaswolkaanvallen. Het initiatief hiertoe mag niet van de onderdeelen uitgaan; slechts wanneer zij bedoeld alarm vernemen, nemen zij dit over.

Na 3 Juni 22.00 mag geen proefalarm meer worden gehouden.

6. Gasbeschermingsmiddelen.

Regimentsgasdepot: nabij de 7 Boomen (Zevenhoven).

Voor het beheer van dit depôt stelt C.—III een onderofficier (z.m. een gas-onderofficier) ter beschikking van den Regimentsgasofficier.

Verstrekking van gasbeschermingsmiddelen: zie *bijlage*.

7. Ontsmettingsplaatsen.

Zie Geneeskundig bevel en Veterinair bevel.

Aan:

De Luitenant-kolonel,
Commandant — 1 R.I.
Handteekening.
(Naam).

BIJLAGE
behoorende bij punt 6 van
het Gasbevel van C.—Zuidvak
(C.—1 R.I.) No. 12 B. (2 Juni
1932; 23.30).

In het *Regimentsgasdepot* (nabij De 7 Boomen-Zevenhoven) zijn op 3 Juni de hieronder vermelde *gasbeschermingsmiddelen* beschikbaar voor de onderdeelen en op de uren boven iedere kolom vermeld.

	Staf 15.00	Re. voorbat. 15.30	Li. voorbat. 16.30	Reg. reserve 17.30	hp. v. 18.00
Reserve vullingbussen.. stuks	1)	50	50	25	1)
Zuurstofoestellen.....	—	4	4	2	4
Beschermende pakken ..	15 ²⁾	80	80	40	15
Chloorkalk	kg 1)	200	200	100	50
Magnesia	” 1)	4	4	2	2
Gaspatronen	stuks —	60	60	70	—
Gasgordijnen voor schuilnissen	” —	60	60	20	—
Schuilplaatsgasmaskers ..	” 2	2	2	4	2
Sproeiers	” 4	100	100	40	4
Pakjes zwavellever (180 gr.)	” 4	120	120	50	4
Pakjes natriumhydroxyde (30 gr)	” 4	120	120	50	4
Claxons ²⁾	” —	12 ⁴⁾	12 ⁴⁾	—	—
Sirenen ²⁾	” 1	6 ⁴⁾	5 ⁴⁾	13 ⁴⁾	—

1) Z.n. aan te vragen.

2) Kunnen voor Reg.staf in het gasdepot opgelegd blijven.

3) Kunnen reeds te 13.00 worden afgehaald.

4) Aantallen kunnen nog worden gewijzigd in verband met de opstelling der sirenen.

Reserve gasmaskers en reserve gasmasker-toestellen z.n. aan te vragen, voor wat betreft de gasmaskers onder opgave van de verlangde maten.

TOELICHTING.

ad punt 1. Dit punt is ongewijzigd overgenomen uit het divisiegasbevel.

ad punt 2. Zie Hdl. Gb. pp. 85 t/m 92 en 159. Er worden ingericht drie *gaskamers*, n.l. één bij ieder voorbataljon en één bij de regimentsreserve. Bij de voorposten wordt geen gaskamer ingericht, omdat punt 6 van het divisiegasbevel het verstrekken van gasbeschermingsmiddelen aan de voorposten verbiedt, zoodat deze ook geen gaspatronen krijgen. Het personeel der voorposten moet dus van andere gaskamers gebruik maken, hetzij van die der voorbataljons, hetzij bij de regimentsreserve. C.—1 R.I. geeft de voorkeur aan het laatste, omdat hij aanneemt, dat hier de gasofficier van III wel met de leiding zal worden belast en hij het een voordeel acht, dat het personeel der voorposten door zijn eigen gasofficier wordt „behandeld”. Deze heeft immers ook tevoren steeds het toezicht op de gasmaskers van dat personeel gehad, hij kent de moeilijkheden, welke zich bij „abnormale hoofden” wellicht voordeden, weet welke gasmaskers pas in herstelling geweest en welke eerst sedert kort uitgereikt zijn, kortom hij is geheel „op de hoogte”. C.—III zou n. o. m. dan ook goed doen zijn gasofficier niet in zijn staf mede te nemen op voorposten, doch hem toe te voegen aan kapitein A., den C. der regimentsreserve, niet alleen vanwege de beproeving der gasmaskers, doch ook met het oog op de organisatie van het gasalarm, de collectieve bescherming (welke bij de Reg. res. meeromvattend is dan bij de voorposten), het toezicht op de gasbeschermingsmiddelen in het gasdepot en bij de onderdeelen, enz.

De onderdeelen van 1 Bt. 6 veld, 1 C. Mr. en 3 M.C. maken gebruik van de gaskamer van het vak, waarin zij zijn opgesteld, de treinen dezer onderdeelen van de gaskamer van het vak, waarin zich de C. C. (Bt. C.) bevindt; de regimentsstaf is aangewezen op de gaskamer van de regimentsreserve.

Punt 92 Hdl. Gb. noemt de gevallen, waarin van de gaskamer moet worden gebruik gemaakt. Waar hier een geheel nieuwe stelling wordt georganiseerd en van den grond af ingericht, acht C.—1 R.I. het nuttig ook alle gasmaskers nog eens aan een onderzoek te onderwerpen, tevens als goede oefening voor den troep. Vandaar, dat hij (Hdl. Gb. p. 92—4) voorschrijft, dat vóór den avond van 5 Juni al het personeel in de gaskamer moet zijn geweest — hij stelt dit tijdstip zoo laat, omdat zijn gasofficier hem aantoonde, dat in deze gaskamercontrole veel tijd gaat zitten en de bataljonsgasofficiëren in de eerstvolgende dagen ook nog andere werkzaamheden hebben te verrichten.

Wij vestigen nog aandacht op de woorden „*al het personeel*”, dat wil dus zeggen: de B.C. zoowel als de groepscommandanten, de koks evengoed als de gewerschutters. De vredespractijk is hiermede niet steeds in overeenstemming!

ad punt 3. Op grond van Hdl. Gb. punt 187 beveelt C.—1 R.I., dat in de eerste plaats „*bijzonder collectief*” moeten worden *beschermd* (d.w.z. van een schuilplaatsgasmasker voorzien) de cpn. van R.C., C.—voorbat. en C.—Reg.res. De kans, dat de gasmaskers moeten worden opgezet, is in een bijzonder collectief beschermde schuilplaats belangrijk geringer dan in een algemeen collectief beschermde. In de eerste plaats omdat, aangezien door het schuilplaatsgasmasker steeds lucht wordt binnengepompt, in de schuilplaats een overdruk ontstaat; hierdoor wil de lucht van binnen naar buiten stroomen en wordt dus een naar binnen lekken van met gas bezwangerde lucht belemmerd. In de tweede plaats wordt door het aanzuigen van gezuiverde lucht het „*bederven*” van de lucht in de schuilplaats voorkomen, terwijl in een algemeen

collectief beschermde schuilplaats na enkele uren de atmosfeer dusdanig ondraaglijk wordt (koolzuurgehalte), dat de gasgordijnen moeten worden geopend en dus: de gasmaskers opgezet ¹⁾. Aangezien het gasmasker altijd min of meer belemmerend werkt, vooral indien het lang moet worden gedragen, is het dus in het belang van een goede bevelvoering de commandoposten bijzonder collectief te beschermen.

Om dezelfde reden gelast de R.C. het bijzonder collectief beschermen van den regimentstelefoonpost; weliswaar is telefoneeren met opgezet gasmasker (hoewel wij niet over speciale telefoonmaskers beschikken) zeer goed mogelijk, maar eenigszins bezwaarlijk blijft het toch steeds.

Dat het gewenscht is de hp. v. bijzonder collectief te beschermen behoeft wel geen betoog, patienten zoowel als officieren van gezondheid zullen den R. C. dankbaar zijn, dat deze den dokter niet noodzaakt met opgezet gasmasker zijn medische plichten te vervullen.

Verder zullen de ondercommandanten bij den bouw hunner schuilplaatsen reeds aanstonds ermede rekening moeten houden, dat de gasluizen, welke centraal worden aangemaakt en op aanvraag verkrijgbaar zijn, bepaalde afmetingen hebben; er is keus tusschen twee typen (Hdl. Gb. punt 101).

ad punt 4. Zie de toelichting op het divisiegasbevel.

ad punt 5. Zie de toelichtingen op de voorafgegane gasbevelen.

Teneinde verband te leggen tusschen de opstelling der sirenen bij rechtersvoorbataljon, linkersvoorbataljon en regimentsreserve en deze opstelling tevens te doen aansluiten bij die van IX Res. Div., 9 R.I. en van de artillerie, draagt C.—1 R.I. zijn gasofficier op hieromtrent aanwijzingen te geven en overleg te plegen.

Het *proefalarm* voor gaswerper- en gaswolkaanvallen moet volgens het divisiegasbevel uitgaan van door C.—III Div. bepaaldelijk aangewezen onderdeelen; C.—1 R.I. deelt zijn ondercommandanten mede, dat dit proefalarm zal worden gehouden, doch dat het initiatief ertoe niet van hen mag uitgaan, een en ander om te voorkomen, dat de onderdeelen *dit* proefalarm op eigen gelegenheid gaan houden, hetgeen weinig zin heeft.

ad punt 6 — Bijlage. C.—Zuidvak ontvangt uit het dividiegasdepot 50 *gasmaskers*; hij acht het niet juist deze over de onderdeelen te gaan versnipperen, vooral niet, omdat dit aantal nog bestaat uit gasmaskers van verschillende maten (Hdl. Gb. pp. 50 en 51). Hij houdt deze dus in depot, de onderdeelen kunnen, indien bij de contrôle in de gaskamers verwisselingen noodig blijken of indien gasmaskers defect geraken, hieruit aanvragen.

Ook het *gasmasker-toebehoren* verdeelt de R. C. niet; iedere man heeft hiervan één stel in zijn draagzak — z.n. kan ook dit worden aangevuld uit het regimentsgasdepot.

Dat de kleinere onderdeelen, voor noodgevallen (zie Hdl. Gb. punt 69) over enkele *reserve-vullingsbussen* beschikken, is echter wel gewenscht.

De *zuurstoftoestellen* worden verdeeld, bij de voorbataljons en de regimentsreserve (ontsmettingsploegen) en bij de hp. v. (ziekendragers) kunnen hiermede reddingsploegen (Hdl. Gb. pp. 20 en 93) worden uitgerust; één toestel blijft als reserve in het regimentsgasdepot.

De *beschermende pakken* zijn in de eerste plaats bestemd voor: gasofficiëren, gasonderofficiëren, ontsmettingsploegen, ziekendragers, commandanten, sei-

¹⁾ Zie ook ons referaat in het December-nummer van 1932, blz. 894.

ners, ordonnansen en piketten en wel, n.o.m. in deze volgorde. Hierop baseert C.—1 R.I. zijn verdeling.

De *chloorkalk* en *magnesia* zijn voornamelijk bestemd om te worden gebruikt door de ontsmettingsploegen der bataljons en door het personeel op de ontsmettingsplaats (bij de hp.v.). In het regimentsgasdepot wordt een flinke voorraad achtergehouden, bestemd voor die onderdeelen, welke in geval van besmetting het meest behoefte er aan hebben.

De *gaspatronen* worden grootendeels verdeeld over de drie gaskamers.

De behoefte aan *schuilnissen* is het grootst bij de voorbataljons, de *gasgordijnen voor schuilnissen* worden dus in hoofdzaak daaraan toebedeeld, een klein gedeelte wordt verstrekt aan de regiments-reserve.

De *schuilplaatsgasmaskers*, slechts in beperkten getale beschikbaar, worden alle uitgegeven, rekening houdend met het vermeldde in de toelichting op punt 1.

De verdeling van *sproeiers*, *zwavellever* en *natriumhydroxyde* is gegrond op de wenschelijkheid, dat z.m. per schuilplaats over één sproeier, een pakje zwavellever en een pakje natriumhydroxyde kan worden beschikt.

Voor de verdeling van de *claxons* en *sirenen* dient punt 140 Hdl. Gb. tot grondslag.

Verder verwijzen wij naar Hdl. Gb. punt 160.

ad punt 7. Zie de toelichting op punt 6 van het divisiegroepsgasbevel (Februari-nummer).

AAN DEN ZELFKANT DER ONTwapENINGS- CONFERENTIE

VERBETERING.

In het artikel „Aan den zelfkant der Ontwapeningsconferentie” in *De Militaire Spectator* van Maart 1933 is een zetfout geslopen. Op blz. 137 regel 5 van onderen leze men in plaats van „het *Duitsche* ontwerp”: het *Britsche* ontwerp. Op blz. 143, regel 20 van boven staat: „Onze zwaarste marinevliegtuigen, de Dornier-watervliegtuigen, vallen in leeg-gewicht intusschen nog aanzienlijk *beneden* het gewicht van 3 ton.” Voor *beneden* leze men: *boven*.

Voorts leze men op blz. 140 regel 17 van boven in plaats van „200000 maal 36 mandagen”: 200000 maal 365 mandagen en in plaats van „mitrailleur”: mitrailleurs.

ZOOALS HET VROEGER WAS

DOOR FR. DE WITT HUBERTS,

Generaal-majoor b.d.

I.

Het is ons voornemen in dit tijdschrift nu en dan eenige korte aantekeningen te plaatsen over militaire onderwerpen, naar notities gedurende een reeks van jaren door ons gemaakt in verschillende archieven en bibliotheken. Gedachtig aan het woord van den dichter: „In 't verleden ligt het heden”, willen wij uit de krijgsgeschiedenis verhalen hoe het vroeger toeging in de legers en mededeelingen doen over uitrusting en oefeningen, kleeding en soldij, vaandels en muziek, krijgstucht en straffen, in het kort: over alles wat met de krijgsmacht samenhangt.

Men verwachtte evenwel geen wetenschappelijke verhandelingen of geleerde betoogen, veeleer losse opmerkingen over „alles en nog wat” uit het zoo rijke gebied van de krijgshistorie; wellicht spoort het jongere kameraden aan, in enkele onderwerpen, door ons slechts vluchtig aangeroerd, dieper door te dringen.

Wanneer wij met onze gedachten teruggaan tot de tweede helft van 1914, dan zullen er velen zijn, die zich, evenals wij, de eerste berichten van het oorlogsveld herinneren, waarin men zoo menigmaal, tusschen de regels door, kon lezen, hoe de verslaggevers der dagbladen opmerkten, dat vele soldaten der oorlogvoerende legers het begrip van het mijn en dijn verloren hadden, hoe „zaakkundig” fabrieken en werkplaatsen in het vijandelijk land werden „opgeruimd”.

Plotseling hielden die berichten echter op; de oorlogscorrespondenten zagen te veel, keken te goed achter de schermen, de legerleiding kon die „Schlachtenbummler” niet gebruiken!

Bedoelde „onregelmatigheden” werden en worden elkaar door de strijdende partijen steeds verweten. Wat echter in den laatsten Europeeschen oorlog moge misdaan zijn, dit valt in het niet bij *de wijze waarop in vorige eeuwen oorlog werd gevoerd*, toen weinig of dikwijls geen soldij betaald werd, er van geregeld onderhoud van den troep geen sprake was, toen het soldatenhandwerk dikwijls gekozen werd in de hoop met rijken buit huiswaarts te keeren.

Dat de soldaat, evenals de wolf, in een kwaad gerucht stond, daarvan getuigen vele zegswijzen en liedjes. Wij herinneren b.v. aan het bekende:

„Wij zaaiën niet, wij maaiën niet, wij teren op den boer.”

of aan het zelfs in 1830 nog gemaakte liedje op het korps van VAN DAM:

„De Jagers van van Dam,

„Die stelen de boeren het spek uit de pan”, enz.

Bleef het nu alleen maar bij het zich toeëigenen van levensmiddelen; doch dat er vrij wat erger geschiedde, daarvan geven tal van geschriften en teekeningen van tijdgenooten de bewijzen; een dankbaar veld van onderzoek bieden de archieven en prentenverzamelingen, als de rijks-, gemeente- en parti-

culiere archieven, prentenkabinetten en graphische verzamelingen, zoowel in binnen- als buitenland.

Het verwoesten van 's vijands land was een algemeene, reeds in de Middeleeuwen, verbrede methode. Zoo deed b.v. de Deutsche Keizer Frederik I Barbarossa dit in 1159 zóó „afdoende” in zijn oorlog tegen Milaan, dat hij zelfs alle wijnstokken deed omhakken en de vruchtboomen van hun bast ontdoen! ¹⁾

Groote veldslagen hadden er in de 14e en 15e eeuw niet veel plaats, wel ontmoetingen, gevechten en belegeringen, doch ook toen was de stelregel den vijand zooveel mogelijk afbreuk doen, door land en bezittingen te vernielen, niet alleen door het platteland en de dorpen te brandschatten, doch ook de steden, zoo deze niet bevestigd waren. WILWOLT VON SCHAUNBURG, een aanvoerder van lands- (geen lans-)knechten, die ook in ons land gestreden heeft, weet daarvan in zijn gedenkschriften ²⁾ een boekje open te doen!

Het bestelen en ontheiligen van kerken, het schenden van vrouwen, het plunderen en vermoorden van de inwoners was steeds een gevolg van het nemen eener stad. Niet alleen de soldaten maakten zich daaraan schuldig, doch ook de bevelhebbers en het werd niet strijdig met de riddereer beschouwd, indien een aanvoerder zich rijk stal; slechts het berooven van een adellijke vrouw heette onridderslijk.

Trouwens, menig ridder trok slechts met het doel ten strijde, zich een fortuin bijeen te stelen. Vocht men tegen de ongeloovigen, dan wachtte hem tevens nog hiernamaals het loon. Voor hem en zijn krijgsknechten was het b.v. een bijzonder buitenkansje, indien men een hooggeplaatst aanvoerder of rijk uitgedost krijgsman gevangen kon nemen, omdat men dan een groot losgeld kon eischen. En dat zulk een som dikwijls niet gering was, blijkt uit de mededeeling van VON SCHAUNBURG ³⁾, dat de omstreeks 1470 gevangen genomen Deutsche ridder EBERHARD V. BRANDENSTEIN, door de Franschen op / 20.000 werd geschat, een buitengewoon hoog bedrag voor die dagen.

Bij het plunderen van steden werd echter menigmaal zóó ruw te werk gegaan, dat er brand ontstond en de dieven, met achterlating van hun buit, ternauwernood den dood in de vlammen ontkwamen.

Als er geroofd werd deden de soldatenvrouwen ook geducht mee. Geen leger trok immers te velde, of het werd gevolgd door een onafzienbaren tros, waarin niet alleen kooplieden, doch ook vele lichte vrouwen, zelfs gedurende de Kruistochten, al hadden de deelnemers ook de gelofte van kuisheid afgelegd. Tijdens den 2en Kruistocht van 1147 tot '49, onder KOENRAAD III en LODEWIJK VII, waren deze deernen zóó talrijk, dat zij in troepen ingedeeld en van knodsen voorzien werden en haar eigen vaandels hadden ⁴⁾. Bij den 3en Kruistocht in 1188, had HENDRIK II van Engeland wel bepaald, dat niemand een vrouw mocht meenemen, behalve een te goeder naam en faam bekend staande waschvrouw, doch het is de vraag of de aanvoerders in staat waren, die order te doen eerbiedigen, of, wat nog moeilijker was, over de eerbaarheid van die waschnymphen te oordeelen!

Toen KAREL DE STOUTE van 1474 tot '75 tevergeefs Neuss belegerde, had hij zóóveel „gemainen weiber, die ob den viertausent im hör (Heer) waren”,

¹⁾ KEMMERICH. Kultur-Kuriosa, I, 96.

²⁾ WILW. V. SCHAUNBURG's „Geschichten u. Taten”.

³⁾ „ „ „ „ „ „ blz. 109.

⁴⁾ KEMMERICH. Kultur-Kuriosa, I, 103.

dat hij deze door den provoost tot een korps liet vereenigen, dat aan den belegeringsarbeid moest deel nemen en, door fluiten en trommen begeleid, optrok, en weder naar zijn kamp marcheerde ¹⁾.

De bevelhebbers waren echter wel genoodzaakt veel door de vingers te zien, wilden zij niet ondervinden wat in de 15e eeuw aan de Florentijnen overkwam bij de belegering van Caldare, toen het beleg moest worden opgebroken, omdat 200 trosknechten overliepen naar het Napelsche leger, toen er bij de eigen troepen . . . geen wijn meer was! Iets dergelijks overkwam MAXIMILIAAN van Oostenrijk in zijn strijd tegen LODEWIJK XI van Frankrijk, toen in Bourgondië geheele vendels met hunne commandanten deserteerden naar de Franschen, aangezien de krijgskas van Koning LODEWIJK beter voorzien was.

Hetzelfde verschijnsel deed zich ook meer dan eens in ons land voor, o. a. gedurende onzen strijd met den Bisschop van Munster van 1665—'66; er meldden zich n.l. bij het Staatsche leger in Overijssel talrijke Munstersche overloopers aan; „trouw aan het vaandel” bestond slechts, zoolang er onder een ander vaandel niet meer te halen viel.

Werd er tijdelijk niet gevochten, dan trokken de krijgsknechten op eigen gelegenheid „den boer op”, om hun zakken te spekken. Vele voorbeelden daarvan geeft weder v. SCHAUNBURG ²⁾, o. a. toen Keizer MAXIMILIAAN met zijn leger voor Gent lag en in weken niets ondernam. Van die gelegenheid maakten vele afdelingen gebruik, die „im lant brent, bucht” (de 14e eeuwse Duitsche uitdrukking voor rooven) „blünderte, bauern vieng, hinfüret, pfert und küe nam”.

Maar wee de marodeurs, die zich te ver van den troep waagden of achterbleven! Dan vereenigden de boeren zich om, gewapend met hooivorken, dorschvlegels enz., eigen gerechtigheid uit te oefenen; dan werden die gehate krijgsknechten, zonder genade tot den laatsten man toe doodgeslagen.

Hoe onbarmhartig er met de krijgsgevangenen gehandeld werd, blijkt ook uit menig geschrift; wij zullen later gelegenheid vinden, daaromtrent het een en ander te verhalen.

Na een treffen bleven de dooden meestal op het slagveld liggen, doch niet ongemoeid; het gruwelijk werk, dat in latere tijden door enkele ongere individuen, de z.g. veldhyena's, verricht werd, n.l. het berooven van de lijken, gebeurde tot in de 17e eeuw op groote schaal door de overwinnende troepen. Na den slag bij St. Quintyn op 10 Aug. 1557 gebeurde het volgende ³⁾. De landsknechten die na den afloop „myt een groten geweldigen hope . . . vast an treckende”, het einde van den strijd vernamen, „zyn haer rasschende ende spoedende geweest, om aldaer by te wesen”, doch niet om b.v. aan de vervolging deel te nemen, want „ter plaetsen aldaer by comende, soe hebben sy die doden gepilgeert ende naect vuytgedaen ende alsoe inden velde laten liggen, sonder daer toe yet meer te doen, welcke doden daer liggende lagen, ende branden al oftet lampen geweest hadden, die gescoten worden van den swarten ruyteren, die myt speck in hare vierroedere scietende waren”.

Niet zonder reden zochten de stadsbesturen zelfs het doortrekken van troepen van de eigen partij op alle mogelijke wijze te beletten; men wist toch wel wanneer de woeste gasten in de stad kwamen, doch niet wanneer zij die

¹⁾ WILW. v. SCHAUNBURG. „Gesch. u. Taten”, blz. 19.

²⁾ WILW. v. SCHAUNBURG. „Geschichten u. Taten, bl. 79.

³⁾ Kroniek Hist. Genootsch. 1851, 312. „Dagverhaal Veldtocht v. PHILIPS II, tegen Frankrijk”.

— en na hoeveel gewelddaden! — weer zouden verlaten. Zoo kan men uit de rekeningen van DE ZEVENDER en VAN DER NYENBURGH ¹⁾ zien, dat aan Alkmaar / 8000 werd toegekend, als vergoeding voor de schade door zijn bewoners geleden „in die voorsteden”, in Dec. 1572 en Jan. 1573 bij het doortrekken van de vendels van CABELIAU, ABELS, NICOL. RUYCHAUVER en RIPPERDA, waarvan enkele vendels 17 dagen in de stad bleven „tot onverwinkte schade derselver poirteren”.

Uit dit alles blijkt duidelijk van welk gehalte de soldaten waren. Doch ook in de 17e en 18e eeuw was het, in menig opzicht, nog niet veel beter, getuige de vonnissen door onze krijgswaarden geveld over de dieven en deserteurs, die in de legers dienden.

Zoo werd den 25en Juni 1605 een sergeant van de compagnie van kapitein D'ARDENNE gecasseerd ²⁾, omdat hij in Nov. 1604, uitgetrokken met 44 man om z.g. een aanslag op Aerssen te doen, niet verhinderd had, dat een schip door zijn manschappen geplunderd werd. Hij was vervolgens 's nachts naar Sambeek, in het land van Kuik gegaan, had daar het dorpsbestuur gedwongen zijn vertering te betalen, terwijl een huismoeder door een zijner soldaten deerlijk gekwetst was.

Een korporaal van dezelfde compagnie werd door genoemd rechtscollege, „prefererende gratie voor rigeur van Justitie”, voor drie jaar op de Lands galei gebannen. Deze had n.l. met een kleine afdeeling of „party”, allerlei diefstallen begaan, als: schippers, varende op de Maas, onder voorwendsel dat zij ongelicentieerde goederen vervoerden, geld afgeperst, daarna als een struikroover met zijn mannen vóór Goch op den weg naar Calcar in hinderlaag gaan liggen en verschillende burgers besprongen en niet vrijgelaten vóór zij losgeld betaald hadden, dat hij met zijn soldaten deelde.

Een Engelsch soldaat in het Staatsche leger dienende, werd 28 Mei 1605 gegeeseld en 6 jaar op 's Lands galei geplaatst, omdat hij, ofschoon voorzien van een paspoort en reispenningen om naar Engeland te gaan, niet daarheen vertrok, doch zich in Arnemuiden opnieuw had laten aanmonsteren, daarna weggelopen was en in Leiden drie inbraken had gepleegd. Een medeplichtige van dezelfde compagnie, die de eigenlijke inbreker was en het land afliep met een valsch paspoort, werd gegeeseld „dat het bloet naer volcht” en — hij was toen ongeveer 30 jaar — 50 jaar naar de galeien gezonden!

Hoe willekeurig de bevelhebbers te keer gingen zullen wij ook aantoonen.

In September 1620 trok hertog FREDERIK van SAKSEN—ALTENBURG van Saalfeldt naar de dorpen in het Erfurtsche. Hier eischte hij van de bewoners 60.000 rijksdaalders, omdat zij hem uitgescholden hadden voor „Herzog Fritzen mit der leeren Tasche”. Op allerlei wijze trachtte men van die contributie af te komen en inmiddels was men gedwongen den soldaten kwartier te verschaffen. Toen de hertog onvermurwbaar bleef, nam de Raad van Erfurt het wanhopig besluit om in het geheim aan de boeren het bevel te doen toekomen, alle bij hen ingekwartierde soldaten 's nachts dood te slaan. Dit geschiedde zóó „grondig”, dat van af dit oogenblik van den eisch om 60.000 rijksdaalders op te brengen niets meer vernomen en zelfs alle werving in het Erfurtsche geschorst werd.

Een andere troepen-commandant, TIEFENBACH, van het Keizerlijke leger, was in den Dertigjarigen oorlog zóó berucht om zijn geldafpersingen, dat zelfs SCHILLER diens troepen in „Wallensteins Lager” als volgt schildert:

¹⁾ Bijdr. en Mededeel. Hist. Genootsch. D 49, bl. 75. „Rekening v. Maerten Ruychaver”

²⁾ Hooge Mil. Vierschaar, 172. Algem. Rijks-Arch.

„Es sind Tiefenbacher“,
 „Gevatter Schneider Handschuhmacher“.
 „Wissen viel was der Brauch ist im Krieg“.

Nog teekenender is het soldatenliedje uit die periode, hetwelk luidt:

„Wenn die Bürger schlafen und ruhen in der Nacht,
 „So brechen wir in die Häuser und stehlen grosse Tracht;
 „Blank hier, Soldat,
 „In unsern Parat,
 „Frisch auf, Soldat!
 „Gott helf und geb' uns zu stehlen früh und spat!“¹⁾.

Hieruit ziet men, welke opvattingen er onder het krijgsvolk gehuldigd werden, waartoe zeker niet weinig bijbracht het schuim dat het leger volgde en vooral het aantal lichte vrouwen, dat menigmaal het totaal der strijders drie tot viermaal overtrof. Die vrouwen werden zonder medelijden behandeld en gewoonlijk na eenigen tijd verstooten met hare kinderen, met het gevolg, dat deze laatsten dikwijls „voor galg en rad“ opgroeiden, zooals men zegt.

De vonnissen van den krijgssraad geven een vreemden kijk ook op het gehalte van de officieren. Den 6en Aug. 1621 werd aan een luit. STEFFEN VAN HARDENBERGH, die een compagnie ruiters commandeerde van den hertog van Saksen, een boete opgelegd en hem zijn rang ontnomen²⁾, omdat hij, met eenige ruiters uit Nijmegen gezonden ter geleide van recruten voor de compagnie in Gulik, „hem onderwegen groffelijk misgaen ende vervoordert heeft den Ampteren ende Dorpen, zelfs degene die sauve-garde hadden van Z.Exc.“, geld af te dwingen tot een bedrag van bijna 800 rijksdaalders, en gedoogd dat de huisluiden door zijn ruiters bestolen werden.

Den 7en Juni 1636 velde de krijgssraad weder een vonnis tegen officieren, thans twee³⁾, die met een konvooi van Maastricht naar den Bosch gezonden, doch met hun ruiters van den weg afgeweken waren, om in de dorpen der Meierij van de bewoners geld te eischen. Dit had aanleiding gegeven tot een verwoed gevecht met de boeren tusschen Nunen en Gerven, waarbij aan weerszijden vele dooden waren gevallen. Beide luitenants werden voorloopig ontzet van hun rang en veroordeeld tot het betalen van het vierdubbele der som, die zij in de dorpen gelicht hadden, terwijl de zaak van het sneuvelen van de boeren en ruiters, nader zou worden onderzocht.

Het was echter niet alleen de wensch om rijkdommen te verzamelen, waardoor de officieren verleid werden tot zulke ongerechte daden; het leven te velde was bijzonder duur en vaak heerschte er onder de officieren een overdreven weelde. Dit was in het bijzonder het geval in het Fransche leger, in het begin van de 18e eeuw, waar men te velde het weelderige leven van het Hof poogde na te volgen. Men kende er zelfs gedurende de marschen „les haltes chaudes“, waarbij zóó lang gerust werd, dat een warme disch kon worden aangericht.

Bovendien stelden de troepencommandanten er een eer in open tafel te houden en werd er grof gespeeld. Zulke uitgaven, waarbij de een den ander trachtte den loef af te steken, ruïneerden vele officieren, terwijl, daar alles wat bij een goede tafel behoorde, tot zelfs zilveren serviezen, moest worden meege dragen, het aantal bedienden verviervoudigd en de tros onhandelbaar

¹⁾ VULPIUS' Curiositäten. VI. 221.

²⁾ Hooge Mil. Viersch. 172. Alg. Rijks-Arch.

³⁾ „ „ „ 179. „ „

werd. Uit valsche schaamte durfde echter niemand zijn kostbare equipage te verminderen, totdat LODEWIJK XIV in het voorjaar van 1707 eindelijk ingreep en bij reglement bepaalde, dat de luit.-generaals *slechts* (!) 40 pakpaarden mochten hebben, de veldmaarschalken 30, de brigade-commandanten 25, enz. ¹⁾.

Wil men nog eenige ongunstige oordeelen hooren over de militairen uit de 18e eeuw? Zij zijn voor het grijpen. Een onbekende schreef omstreeks 1720 ²⁾.

„Magtig amsterdam houw moed.
„Waakt voor vryheit goet en bloet;
„houdt Soldaten, magre muizen,
„uit uw kaaskist, kerk en huizen,
„want zy knagen in 't gemeen.
„kaas tot korst, en vleesch tot been.”

Een Fransche meening uit 1766 ³⁾ luidt nog minder fraai. Volgens den schrijver is het leger „l'asyle des scélérats et des enfans rebelles à leurs parens, le refuge des banqueroutiers, des assassins, des faux monnoyeurs, de tous les malfaiteurs destinés à l'infamie d'une mort publique”. En van zijn vroegere kameraden zegt hij, dat vele officieren een toonbeeld zijn van edelmoedigheid, beleefdheid, moed enz., maar „on trouvera dans la plûpart des autres tout ce qu'il y a de lache, de changeant, de civil, de grossier, de fourbe, d'avare, de méprisable dans les plus vils sujets!”

Wij willen hopen, dat er overdrijving school in deze beschrijving.

Was de vrede gesloten, dan keerde voor de bevolking de rust nog niet weer, de overlast duurde dikwijls voort. VON SCHAUNBURG schrijft tenminste, dat de adel in de 15e eeuw dan wel „für sich selbst oder sein sonderlich freundschaft nichts zu tun” hadden, doch geen nood, „etlich freihern und vom adl” hadden gewoonlijk onder elkaar een appeltje te schillen, of wel, er werden „sitz abgewunnen, dörfer buchten und brenten, vieh (Vieh) namen und sölich hantirung triben”.

De ontslagen krijgsknechten kon men ook moeilijk kwijtraken, daar zij gewoonlijk soldij ten achter waren. Zoo dankten de Hongaren in 1492 de z.g. Zwarte Bende af. Toen deze haar geld eischte, sloegen de betaalsheeren van de 8000 man er 6000 dood, de rest werd naar Oostenrijk gedreven, waar Keizer FREDERIK III dit overschot overviel. Een gedeelte werd afgemaakt en wat niet gevallen was, 1100 man, gevangen genomen en opgehangen!

Dat men echter ook wel met veel waardeering over het leger dacht en schreef, daarvan getuigt zoo menige uiting of gedicht.

Laten wij eindigen met een proeve van poëzie van een onbekend Woerden's dichter uit 1786, wiens goede bedoeling waarlijk meer te loven valt dan zijn gevoel voor het metrum.

„Wie gord het Harnas aan voor 's levens liefste pand,
„Wie schoort de pilaars van het zinkend Vaderland,
„Wie zweeft nog na zijn dood op duizend dank'bre tongen?
„De Krijgsman, van wiens lof de grootste Helden zongen.”

Een andermaal zullen wij mededeelen hoe de krijgstucht onder de legers vroeger onderhouden werd.

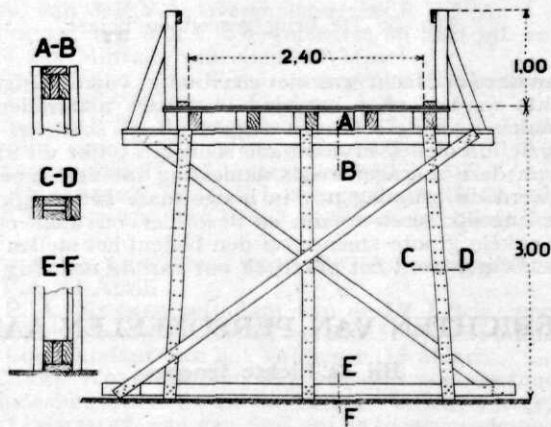
¹⁾ Mémoires de St. SIMON. V. 189.

²⁾ Gem. Arch. Amsterd. Afd. Tijdschriften, 18e eeuw.

³⁾ „L'Augustin de France ou Confessions de Mr. D***, ci-devant Off. dans les troupes”.

LEVEN EN STREVEN IN DE KONINKLIJKE LANDMACHT

BRUGGENBOUW VAN AFBRAAK VAN EEN LOODS.

Afb. 1. Constructie van de schragen.

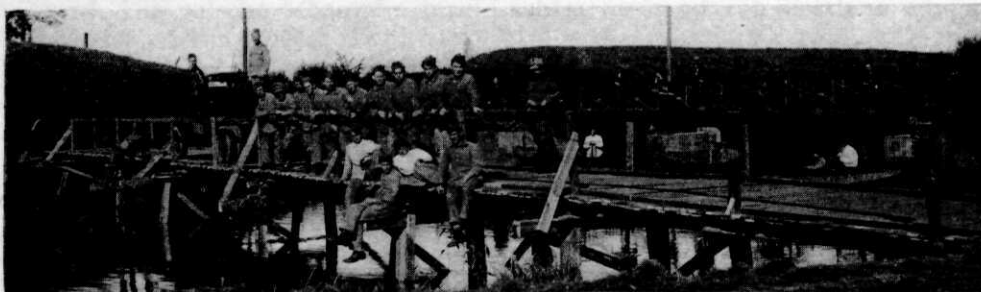

Afb. 2. Het opzetten van de schragen.

Door de pioniers moest te Utrecht een oude, bouwvallige, houten loods worden afgebroken. Hiervan werd gebruik gemaakt om de pioniers tevens te oefenen in het uitvoeren van een brugslag, zooals deze in oorlogstijd veelal zal moeten plaats vinden met *niet voorbereid* materiaal, waarbij de commandanten van kleine eenheden voor elk geval de meest geschikte constructie zelf zullen moeten uitenken.

Aan een halve sectie pioniers onder bevel van een officier, werd opdracht gegeven: „met de van de afbraak van de loods vrijkomende materialen over de gracht van Lunet II een brug te slaan, geschikt voor 5-tons verkeer. De meest doelmatige constructie zelf te bepalen. Andere materialen, dan die, afkomstig van de loods, zijn niet beschikbaar”.

De totale overspanning van deze brug bedroeg 30 m. Zij werd geconstrueerd als een schraagbrug met 6 schragen.

Afb. 3. De brug gereed en belast.

De uitvoering van deze opdracht was niet eenvoudig; vooral aangezien van de afbraak van de loods slechts weinige voor brugslag bruikbare materialen werden verkregen, zoodat voor het maken van de schragen vrijwel alleen schroten beschikbaar waren. De constructie van de hiermede vervaardigde schragen blijkt uit afb. 1.

Gaf het maken van deze schragen reeds aanleiding tot vele moeilijkheden van technischen aard, zoo werd de brugslag nog in hooge mate bemoeilijkt, doordat de bodem van het water zeer ongelijk bleek te zijn en deze hier en daar een gering draagvermogen had, terwijl enkele groote steenen op den bodem het stellen van de schragen niet eenvoudig maakten. Echter werd het practisch nut van de oefening daardoor verhoogd.

BERICHTEN VAN PERSONEEL AARD

Bij de Lichte troepen.

Benoemd.

tot adjudant van het korps, 1 April:
Kapitein H. C. VAN DER BIJL, van het R. W.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Kapitein H. C. KLOPPENBURG, van het 21 R. I. is overgeplaatst bij het R. W., 1 April.
Majoor H. J. RUEMPOL HAMER, van het 7 R. I. is overgeplaatst bij het R. W., als hoofd van het mobilisatiebureau, 1 April.
Majoor J. A. G. VAN ANDEL, van R. W. is bestemd tot hoofdinstrucateur, commandant van de regimentsschool, 1 April.

Bij de overige wapens en dienstvakken.

Benoemd.

tot Officier van gezondheid der tweede klasse:
B. ROODENBURG VERMAAT, zulks onder gelijktijdig eervol ontslag als reserve-officier van gezondheid, 17 Maart.
tot reserve-luitenant-kolonel-intendant:
H. BAKKER, gep. majoor-intendant, 1 April.

Bevorderingen.

Met ingang van den aangegeven datum zijn bevorderd:
tot reserve-luitenant-kolonel, de reserve-majors P. W. C. VAN ASPEREN en E. J. KOOLS, beiden van het dienstvak der Intendance, 2 April;
tot reserve-paardenarts der eerste klasse, reserve-paardenarts der tweede klasse C. EENHOORN, 4 April.
tot kolonel, commandant VIII I. Brig., luitenant-kolonel H. ROOSEBOOM, commandant 4 R. I., 1 Mei;
tot luitenant-kolonel, commandant 4 R. I., majoor A. W. F. KONINGSFELD, 1 Mei.
tot reserve-luitenant-kolonel bij den staf VIII I. Brig., reserve-majoor W. C. CAMMAN, 19 R. I., 1 Mei;
tot generaal-majoor: kolonel W. J. D. HAVELAAR, Directeur voor het materieel der landmacht, tevens hoofd van de IVE Afdeling van het Departement van Defensie, 1 Mei;

tot kolonel, Inspecteur der militaire administratie: luitenant-kolonel H. EGGINK, controleur te 's-Gravenhage, 1 Juni;

tot luitenant-kolonel: majoor J. C. PABST, controleur te Arnhem, 1 Juni;

tot majoor: kapiteins P. C. J. TISSOT VAN PATOT, van R.G.Tr., J. F. H. ISRAËL, toegevoegd aan den Inspecteur van den Vrijwilligen landstorm, en G. BERGHUIJS, Commandant van de S.D.O.A., 1 Juni.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Eerste-luitenant der milit. administratie J. DE ROOIJ, van 8 R.V.A. overgeplaatst bij 22 R.I., 15 Maart.

Tweede-luitenant H. MOSKIE, van 20 R.I., gedetacheerd bij K.P. en T., 1 April.

Kapitein S. O. ROOSJEN, van 4 R.I., overgeplaatst bij R.Gr., 1 April.

Kapitein C. H. IWES, van 3 R.V.A. overgeplaatst bij 6 R.V.A., 1 April.

Kapitein W. F. HENNINK, van 9 R.I. overgeplaatst bij Staf inf. en toegevoegd aan den Bevelhebber in de 2de Militaire afdeeling, 27 Maart.

Kapitein J. G. VAN DER VEEN, van 6 R.I., overgeplaatst als voren en toegevoegd aan den Bevelhebber in de 3de Militaire afdeeling, 1 April.

Kapitein G. A. SMITS, van 8 R.I., overgeplaatst bij 12 R.I., 1 April.

Kapitein A. T. DUFOUR, van 19 R.I. overgeplaatst bij 9 R.I., 1 April.

Kapitein A. VAN WEENEN, van 11 R.I. overgeplaatst bij 15 R.I., 1 April.

Tweede-luitenant D. OVERBEEKE, van 7 R.I. overgeplaatst bij 20 R.I., 1 April.

Eerste-luitenant P. J. BOUDEWIJN, van 13 R.I. gedetacheerd bij de Schoolcomp. M. D., 24 Januari.

Majoor J. H. C. BENTZ VAN DEN BERG, van 1 R.O.A., overgeplaatst bij K.Lu.A. en gedetacheerd bij 1 R.V.A., 3 April.

Eerste-luitenant J. P. A. MEKKES, adjudant van de IV I. Brig., eervol ontheven uit zijn tegenwoordige betrekking overgeplaatst bij het 8ste Regiment infanterie en benoemd tot adjudant van den Commandant van het Veldleger, 15 Maart.

Kapitein W. L. A. C. VAN WOERDEN, van R.J. bestemd voor de functie van kapitein, toegevoegd aan den Indeelingsdistrictscommandant te 's-Gravenhage, 10 Maart.

Kapitein A. J. J. M. LOHMEIJER, van den Staf. inf. is toegevoegd aan den Bevelhebber in de Iste Militaire afdeeling, 1 April.

Kapitein W. GERLACH, van 15 R.I., overgeplaatst bij den Staf inf. en werkzaam gesteld ten bureele van den Inspecteur van den vrijwilligen landstorm, 10 Maart.

Eerste-luitenants G. M. GERRITSEN, J. P. KLINGENSPoor, W. A. M. LOOMANS, J. B. LAGAUNE, J. L. C. KRUIJNE en J. BAARSCHERS, zijn met ingang van 1 April eervol ontheven uit de functie van adjudant onderscheidenlijk van de IIde, IIIde, Vde, VIde, VIIde en VIIIste Infanterie-brigade. De luitenants GERRITSEN, LAGAUNE, KRUIJNE en BAARSCHERS zijn overgeplaatst resp. bij 10, 6, 7 en 5 R.I.

Kapiteins C. A. VAN BEEK, H. A. RIBBIUS, L. A. C. DE BOCK, G. GREIDANUS, J. K. LAMMERTS en J. W. VAN DER LELIJ zijn met ingang van 1 April, onder eervolle ontheffing uit hun tegenwoordige functie, benoemd tot adjudant, onderscheidenlijk van de IIde, IIIde, IVde, VIde, VIIde en VIIIste Infanteriebrigade.

Kapitein J. E. L. SAS, van 18 R. I. overgeplaatst bij 17 R.I., 1 April.

Kapitein J. J. SIX DIJKSTRA, van 22 R.I., overgeplaatst bij 10 R.I., 1 April.

Eerste-luitenant A. TOLSMA, van 7 R.I., overgeplaatst bij 20 R.I., 1 April.

Eerste-luitenant J. H. KOOLE, van 16 R.I., overgeplaatst bij 18 R.I., 1 April.

Tweede-luitenant A. VAN DER WERF, van 20 R.I., overgeplaatst bij 9 R.I., 1 April.

Tweede-luitenant J. VAN HEUVELN, van 5 R.I. overgeplaatst bij 18 R.I., 1 April.

Eerste-luitenant G. D. VAN DE POL, van 10 R.I., overgeplaatst bij 8 R.I., 1 April.

Kapitein U. C. C. NOORDENBOS, van 7 R.I. overgeplaatst bij 14 R.I., 1 April.

Tweede-luitenant G. A. VAN DEN BERGH, van 10 R.I. overgeplaatst naar een der regimenten infanterie te Assen, 1 April.

Eerste-luitenant T. TAK, van 19 R.I. werkzaam gesteld ten bureele van den Chef van den Generalen Staf (afd. Spoorwegdienst) en overgeplaatst bij den Staf inf., 10 Maart.

Majoor A. SNOEK, van 19 R.I. overgeplaatst bij den Staf IVde I. Brig., als majoor toegevoegd bij dien staf, 1 April.

Majoor M. J. J. LAVOO, van 2 R.I., overgeplaatst bij 17 R.I. als hoofdinspecteur, commandant van de regimentsschool, 1 April.

Majoor A. KLOEKE, van 21 R.I. overgeplaatst bij den Staf VIIIste I. Brig. als majoor toegevoegd bij dien staf, 1 April.

Eerste-luitenant W. VAN DORT, ingedeeld bij 8 R.V.A., 1 April.

Tweede-luitenant A. J. DE VRIES, ingedeeld bij 4 R.V.A., 1 April.

Majoor L. P. SORMANI, van 12 R.I. overgeplaatst bij den Staf IIIde I.Brig. als majoor toegevoegd bij dien staf, 1 April.

Reserve-kapiteins F. C. W. VAN ENCELENBURG, O. L. J. SIKKENS, E. BUNSCHOTEN, J. H. SNEEL, G. VAN SITTEREN, T. J. OUBORG, H. A. J. NEUIJEN, G. B. HOSPERS, G. F. A. SOMERS en M. P. KINGMA, allen van het voormalig 1e Regiment onbereden artillerie zijn op 1 April overgeplaatst onderscheidenlijk bij 3, 1, 2, 4, 2, 3, 6, 4, 8 en 3 R.V.A.

Majoor C. P. BRÜCKEL, van 11 R.I. overgeplaatst bij den Generalen Staf, 1 Mei (bestemd tot chef van den Staf van de IIIde Divisie).

Kapitein D. A. VAN HILTEN, van 22 R.I. overgeplaatst als voren (bestemd tot adjunct-chef van den Staf van de Iste Divisie).

Majoor H. C. HONIG, van R.Gr. gedetacheerd bij den Staf IIde I.Brig. als majoor toegevoegd bij dien staf, 1 April.

Majoor J. GOVERS, van 6 R.I., overgeplaatst bij den Staf VIde I.Brig. als majoor-toegevoegd bij dien staf, 1 April.

Majoor D. BUIJS, van 20 R.I., overgeplaatst bij den Staf VIIde I.Brig., als voren.

Majoor H. S. BLOEME, van 1 R.I., verplaatst bij 11 R.I., 1 April.

Majors der militaire administratie H.W.C. VAN DER REIJDEN van II R.H. en H. J. KOOLE, van 8 R.I. zijn bestemd tot controleur der militaire administratie, onderscheidenlijk te 's-Gravenhage en Utrecht, 1 Juni.

Eervol ontslagen.

Reserve-kapitein A. BRUINSMA, van 8 R.V.A., 17 Maart.

Majoor M. W. DE WIT, van Staf I A. Brig., 22 Maart (benoemd tot reserve-majoor bij 6 R.V.A.).

Reserve-dirigeerend officier van gezondheid der tweede klasse H. J. OVERBEEK, 15 April.

Eerste-luitenant B. W. BERENSCHOT, van 3 R.I., 1 April (benoemd tot reserve-eerste-luitenant bij 3 R.I.).

Kolonel J. A. VAN DE KAMP, inspecteur der militaire administratie, 1 Juni.

Kolonel J. J. MAC-KENZIE, 1 Juni.

Reserve-kapitein J. STEVENS, van 20 R.I., 1 April.

Kapitein C. A. H. L. WÜST, van 16 R.I., 1 April.

Op nonactiviteit gesteld.

Eerste-luitenant J. J. HASSELBACH, van R.Gr., 1 April.

De op nonactiviteitstelling ingetrokken.

Tweede-luitenant J. VAN NIEUWENHUIJZEN, van 3 R.I.

Teruggekeerd van detachering bij het leger in Nederlandsch-Indië en op non-activiteit gesteld.

Eerste-luitenant H. HEIDA, 11 Maart.

Eerste-luitenant G. M. J. SCHAUB, 11 Maart.

Kapitein E. A. W. HOUBOLT, 27 Maart.

Eerste-luitenant C. VAN ANDEL, 27 Maart.

Eerste-luitenant A. F. LANCKER, 15 Februari.

Decoratiën.

Kolonel J. J. G. BARON VAN VOORST TOT VOORST, Commandant van de Brigade Grenadiers en Jagers (I I.Brig.) Commandeur 2e klasse in de Orde van het Zwaard (Zweden)

Reserve-luitenant-kolonel F. F. M. WIRTZ, van den staf der infanterie: Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Luitenant-kolonel J. E. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN, Commandant 6 R.I., Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Kapitein G. FABIUS, van den Staf der artillerie: Ridder in de Dannebrogorde (Denemarken).

Overleden.

Reserve-kapitein J. P. BARON VAN HEECKEREN VAN MOLECATEN, van het Regiment Jagers, 20 Februari te Moergestel.

NIEUWE REGLEMENTEN EN VOORSCHRIFTEN

VOORSCHRIFT „ZOEKLICHTEN TEGEN LUCHTDOELEN”.

De noodzakelijkheid om te beschikken over middelen tot het afweren van lucht-aanvallen leidde nog tijdens de mobilisatie 1914—1918 tot het opleiden o.m. van verlichtingspersoneel tot het bedienen van de, in dienst van de luchtverdediging te stellen, zoeklichten.

De daarvoor beschikbare nulpmiddelen droegen uit den aard der zaak voorhands een vrij primitief karakter, terwijl ook de verschillende opsporingsmethoden enz. voorloopig niet dan uiterst grof konden zijn.

Sindsdien is, bij het in ruimere mate beschikbaar komen van gegevens uit den wereldoorlog en na onafgebroken studiën en proefnemingen, gaandeweg een stadium bereikt, waarin de wijze, waarop vliegtuigen moeten worden opgespoord, en naar welke regelen de belichting door zoeklichten het oordeelkundigst geschiedt, kan worden beschouwd als in groote trekken te zijn vastgelegd. Dientengevolge bestaat thans de gelegenheid om over te gaan tot het uitgeven van het Voorschrift Zoeklichten tegen luchtdoelen, waarin het tactisch gebruik van zoeklichten voor luchtverdediging wordt beschreven.

In het eerste hoofdstuk worden behandeld de organisatie van de luchtdoelbestrijdingsmiddelen, en de onderlinge samenwerking van de zoeklichten tegen luchtdoelen met den jachtvliegdiens en de luchtdoelartillerie, alsmede in het bijzonder de wijze, waarop zoeklichten voor dat doel moeten worden gebruikt.

De volgende hoofdstukken hebben betrekking op de technisch-tactische zijde van het verlichtingsbedrijf en behandelen de bediening van de zoeklichten en de daarmee verband houdende opsporings- en waarnemingsdiensten, alsmede de wijze van inrichten van opstellingen voor zoeklichten en het daarbij behoorende hulpmaterieel.

INFANTERIE-REGLEMENT. DEEL I. DE EXERCITIËN, ONDERDEEL A.

Bij de bespreking van dit boekwerk in de Maart aflevering is verzuimd te vermelden, dat hierin tevens is verwerkt de stof, welke tot dusver behandeling vond in boekwerk No. 721 „Aanwijzingen voor de opleiding der infanterie”, hoofdstukken I en II. Ook dit boekwerk is thans dus vervallen.

NIEUWE UITGAVEN

Der kommende Gift- und Brandkrieg door Dr. GERTRUD WOKER. — Ernst Oldenburg-Verlag, Leipzig.

Dr. GERTRUD WOKER is voor hen, die zich op het gebied der chemische oorlogvoering bewegen, geen onbekende. Zij is een pacifiste, die zich — als zoovelen, ook ten onzent — in haar strijd tegen den oorlog vrijwel uitsluitend bedient van argumenten ontleend aan „het gas”. En ook zij ontkomt hierbij niet aan de gevaren, in het voeren van een dergelijke eenzijdige propaganda gelegen: verlies van een nuchteren kijk op het vraagstuk, scheeve voorstellingen, gevoelsargumentatie, matelooze overdrijving. „Der kommende Gift- und Brandkrieg” is een omgewerkte herdruk van Schr.'s in 1925 verschenen werk „Der kommende Giftgaskrieg” — naar den „Brandkrieg” echter hebben wij in dit nieuwe boek tevergeefs gezocht. In Schr.'s visie op den oorlog is het vrijwel uitsluitend „het gas”, dat een rol speelt. Zij bewijst hiermede dit wapen te veel eer. Zoo maakt ook zij zich in haar beschouwingen over de gevaren voor de burgerbevolking weer schuldig aan de gebruikelijke fout van het zich blind staren op den aero-chemischen aanval. Hierin ligt het gevaar, dat van de n. o. m. veel gevaarlijker brand- en brisant-bombardementen, de aandacht wordt afgeleid. Dat de bevolking zich tegen brisantbommen nog in kelders kan beschermen, doch bij gasaanvallen iedere reddingsmogelijkheid mist, is vlakweg onwaar. Zoo zijn vele passages van dit eenzijdige boek aanvechtbaar, al biedt het daarnaast veel belangwekkends.

Schr. komt op voor een eerlijke overtuiging. Zij bezigt hierbij t.a.v. hen, die haar opvattingen niet deelen, veelal een toon, welke onaangenaam aandoet. Hoezeer wij ook kunnen instemmen met haar idealen: „vrede” en „ontwapening”, toch blijven wij ontkennen, dat deze te bereiken zijn langs den door Schr. gevolgden weg en blijven wij het veroordeelen, dat hiertoe op tendenzieuse wijze het zwaartepunt wordt gelegd in een strijdmiddel, dat nu eenmaal in bijzondere mate spreekt tot de verbeelding der massa en dat van dit strijdmiddel een uitwerking en een beteekenis worden gesuggereerd, welke de grenzen der realiteit ver achter zich laten. Een dergelijke „voorlichting” werkt verwarrend en is bovendien gevaarlijk.

GEGEVENS VREEMDE LEGERS

ZWITSERLAND.

Organisatie van de militaire luchtvaart.

Een „ordonnance” van 16 Januari 1933 regelt de militaire luchtvaart opnieuw. Daar-aan moge het volgende worden ontleend:

De militaire luchtvaartdienst is in 't algemeen belast met de opleiding en het ad-ministreeren van de troepen van dit wapen.

In 't bijzonder heeft deze dienst tot taak:

- a. het bestudeeren van het gebruik van den militairen luchtvaartdienst in verschil-lende tactische en strategische omstandigheden en het voorbereiden van de mobi-lisatie van de luchtvaarttroepen;
- b. het organiseeren van den meetdienst en seindienst voor vliegtuigen;
- c. het openbaar maken van de voorschriften betreffende den vliegdienst en het samenstellen van de reglementen voor de luchtvaart;
- d. het regelen van den dienst van het luchtvaartpersoneel;
- e. het bestudeeren van de technische verbeteringen van de vliegtuigen en van hunne constructie, in samenwerking met den technischen militairen dienst, welke samen-werking ook geldt ten aanzien van den aankoop en ontvangst van vliegtuigen en toebehooren;
- f. het vertegenwoordigen van de militaire luchtvaart in officieele, wetenschappelijke en technische commissies.

De militaire luchtvaart is gesteld onder het hoofd van dezen dienst bij den Generalen Staf. Deze keurt de voorschriften voor den vliegdienst goed.

Rechtstreeks aan het hoofd van den luchtvaartdienst staat een hoofdofficier van het korps instructeurs („*Chef du service de l'aviation militaire*”), die onder zijn bevelen heeft:

- a. het korps instructeurs van de luchtvaarttroepen. Hij kiest uit dit korps de offi-cieren, die hij noodig heeft voor het bureauwerk;
- b. een „*directeur de place d'aviation militaire*”, met het noodige personeel voor de regeling van de technische en administratieve diensten en voor het regelen van hun functies (beheer luchtvaarterreinen en vliegtuigparken; onderhoud en her-stelling van vliegmaterieel; contrôle- op verwisselstukken; comptabiliteit en personeel);
- c. het secretariaat en het contrôle-bureau.

Het personeel van den militairen luchtvaartdienst, dat niet tot de eigenlijke luchtvaart-troepen behoort, wordt, voor zoover het technisch onderricht en den duur van de functie het rechtvaardigen, bij deze troepen ingedeeld.

De duur van de scholen en cursussen van de luchtvaarttroepen is vastgesteld als volgt:

Recrutenschool	75	dagen
onderofficiersschool	35	„
officiersschool	105	„
vliegerschool	171	„
waarnemersschool	88	„
herhalingscursus	14	„
trainingscursus voor vliegers en waarnemers	5	„

(Voor wat betreft het aantal dagen, zijn de dagen van opkomst en vertrek daarbij inbegrepen).

De onderofficieren, die een officiersschool zullen volgen, worden aan een geneeskundig en psychotechnisch onderzoek onderworpen. Zij moeten zich overigens, na het volgen

van deze school, schriftelijk verbinden tot het volgen van een *school voor vliegers of waarnemers*, naar gelang van hun aanleg.

Tot de school voor vliegers en waarnemers worden toegelaten de officieren van de luchtvaarttroepen en, zoo er plaats is, officieren van andere wapens, na psychotechnisch- en geneeskundig onderzoek. Indien zij voldaan hebben aan het desbetreffend examen, worden alle (ook de officieren van andere wapens) bij de luchtvaarttroepen ingedeeld.

Men onderscheidt:

Vliegers en waarnemers in actieven dienst met *volledige oefening*, met *verminderde oefening* en reserve vliegers en waarnemers *zonder verplichte oefening*.

Vliegers in actieven dienst verrichten gedurende de drie jaren na hun benoeming ieder jaar 100 uren vliegdienst; de waarnemers in actieven dienst 40 uren waarnemingsdienst (*volledige oefening*). Deze uren worden zooveel mogelijk verdeeld over 6 maanden van elk jaar. De *volledige oefening* begint met het jaar onmiddellijk volgend op de school voor vliegers en waarnemers. Na de *volledige oefening*, hebben de vliegers en waarnemers tot aan hun overgang naar de landweer 50, resp. 20 oefeningsuren per jaar als minimum (*verminderde oefening*), wederom verdeeld — zoo mogelijk — over 6 maanden. Vliegers en waarnemers in actieven dienst volgen 2 cursussen gedurende de *volledige oefening* en 1 cursus gedurende de *verminderde oefening*, een en ander onafhankelijk van de herhalingscursussen.

De *volledige oefening* heeft ten doel het voltooiën van de opleiding aan de school voor vliegers en waarnemers met het oog op den dienst aan het front, de *verminderde oefening* het onderhouden van de bekwaamheid.

Overeenkomstig hun geschiktheid worden de vliegers onderverdeeld in 3 categorieën:

- 1°. vliegers, die slechts met oefeningstoestellen vliegen,
- 2°. vliegers die met oorlogsvliegtuigen vliegen,
- 3°. vliegers die bestemd zijn voor het front.

Alleen de 3e categorie wordt bij de staven ingedeeld.

Voor overgang van de eene naar de andere categorie wordt een examen afgenomen.

Reserve-vliegers worden als regel tijdens de *herhalingscursussen* niet als vlieger gebruikt, en zij volgen ook niet het vliegonderricht. Alleen wordt uitzondering gemaakt ten behoeve van vliegers, die bewijzen, dat zij zich regelmatig oefenen met burgervliegtuigen.

Vliegers en waarnemers gaan over naar de *reserve*, wanneer zij worden ingedeeld bij de landweer. De „Chef du service de l'aviation" kan dezen overgang naar de reserve vervroegen, bijv. bij gebrek aan geoefendheid. In geval van mobilisatie, worden reserve-vliegers en waarnemers opnieuw geoefend.

Leerlingen van de school voor vliegers en waarnemers hebben behalve hun normale soldij, een vergoeding van 5 francs per dag. Vliegers en waarnemers in actieven dienst, genieten 40 francs per vlieguur. Het totaal bedrag aan vergoeding voor vlieguuren mag niet meer bedragen dan:

voor vliegers tijdens de volledige oefening 4000 fr.

voor vliegers tijdens de beperkte oefening 2000 fr.

voor waarnemers tijdens de volledige oefening 1600 fr.

voor waarnemers tijdens de beperkte oefening 800 fr.

Behalve dat de Zwitsersche Staat in geval van invaliditeit of overlijden pensioen uitkeert, zijn de vliegers en waarnemers, gedurende den tijd van hun indeeling als zoodanig, verplicht tot het sluiten van een verzekering, en wel minimum 30.000 frs. in geval van invaliditeit en 10.000 frs. in geval van overlijden.

De Zwitsersche legerkarabijn.

Sedert eenigen tijd is in het Zwitsersche leger bij de infanterie ingevoerd de karabijn in plaats van het geweer. Reeds in 1911 waren de manschappen met bijzondere functies (wielrijders, mitraillisten) voorzien van een verkort schietwapen, in verband met de zwaren, verbonden aan het meevoeren van een geweer bij gevechtsoopdrachten.

De nieuwe karabijn, ontworpen door den kolonel FURRER, is van technische en ballistische volmaaktheid en overtreft waarschijnlijk wel alle soortgelijke wapenen in andere landen. Hoewel in algemeenen zin zeer veel gelijkend op de oude Zw. karabijn Model '11 (ze zijn beide even lang), zijn er belangrijke wijzigingen aangebracht en is bijv. de totale lengte van den loop langer gemaakt, ten koste van de lengte van het staartstuk.

De meest op den voorgrond tredende voordeelen zijn:

Verhooging van de aanvangssnelheid, zonder merkbare verzwaring van den terugstoot, verhooging van de trefzekerheid, vermindering van klemmen van hulzen, aanmerkelijke verhooging van de veiligheid tegen het springen van den loop, langere levensduur van den loop, goedkoopere en snellere mogelijkheid van herstelling.

UIT DE VAKPERS

GEDACHTEN OVER DE VERDEDIGING TEGEN VECHTWAGENS

Als inleiding tot het eigenlijke onderwerp neemt ROBERT ECHBERG stelling tegen het gebrek aan belangstelling in de versterkingskunst, dat vooral bij oefeningen tot uiting komt. Dit is trouwens een verschijnsel, dat zich na iederen oorlog voordoet, om zich bij het begin van iederen nieuwen oorlog wederom te wreken. Voordat het eerste schot gelost is, zal de infanterie de schop reeds hebben moeten gebruiken. Oefening in vrede stijd blijft noodig.

Alle buitenlandsche voorschriften zijn voorstanders van het *doorlopend loopgravenstelsel*. Zulks in tegenstelling met het Duitsche Feldbefestigungsvorschrift, dat zich op het standpunt van de meer geïsoleerde groepsnesten plaatst. Ook Schr. is een tegenstander van dit laatste, Duitsche, systeem. Waar dit onderwerp dikwijls in het middelpunt van de belangstelling staat, mag ik in het bijzonder de aandacht vestigen op deze Duitsche uitspraak, welke wijst op eene kentering in de opvattingen, ook in die kringen, welke tot heden als de meest op den voorgrond tredende aanhangers van een niet-doorlopend loopgravenstelsel worden beschouwd.

Noch doorlopende stelsels, noch series van afzonderlijke groepsnesten zijn in de meeste terreinen te maskeeren. Alleen is dit mogelijk met schuttersputten voor 1 of 2 man. Schr. geeft dan een beschrijving met miniatuur schetsjes, hoe hij zich de inrichting van deze kuilen denkt. De groote moeilijkheid en ook de grootste arbeid daarbij is het wegwerken van den uitgegraven grond; deze wordt in een ± 10 cm dikke laag (die dus van groote oppervlakte is) gebracht onder de humus of zoden. In terreinen, waar dit niet mogelijk is, behoort deze grond te worden vervoerd naar gedeelten, waar hij niet opvalt (terreinscheidingen, bosschen, slooten, enz.). Het kubusvormige gat wordt daarna overdekt (met afneembaar gedeelte) met rondhout, waarover aarde of zoden.

Waar het eerste gedeelte betrekking had op meer algemeene versterkingskundige begrippen, wordt in het tweede deel van het artikel besproken, hoe de troep zich tegen vechtwagens moet gedragen. Algemeene aanwijzingen, zooals „zij -of achterwaarts uitwijken” of „ladingen onder de rupsbanden werpen” of „scherpschutters doen vuren op de kijksleuven” zijn onvoldoende. Vlammenwerpers blijven nog een vrij goed afweermiddel.

In de tankslag bij Kamerijk reden de vechtwagens, begeleid door inf., zoo lang langs de Duitsche loopgraven heen en weer, totdat daarin geen levende Duitsche infanterist meer te vinden was.

Schr. wenscht daarom, naast een goed en doelmatig gebroken tracé van alle loopgraven, op verschillende plaatsen van het stelsel een bepaald doolhof van loopgraven, met enkele, zooals reeds boven aangegeven, goed gemaskeerde schuttersputten, met verschillende overdekte gedeelten, actief te maken trappijnen, enz. Hierdoor wordt de verdedigende inf. in staat gesteld de vechtwagens te ontloopen en met succes de begeleidende inf. te bestrijden.

Naast dorpen en bosschen zullen dikwijls meer kunstmatige steunpunten voor afweer van vechtwagens noodig zijn. Kleine terreinverhoogingen, die op vliegerfoto's niet opvallen, zijn daarvoor bij uitstek geschikt. Nagegaan wordt of de anti-tankartillerie vóór, zijwaarts, of achter de verhooging moet worden opgesteld en hoe deze art. in afwachtingstoestand dient te worden gemaskeerd.

Ten slotte wordt nog het een en ander medegedeeld over gebruik en plaats van mijnversperringen en de flankering daarvan, terwijl wordt geconstateerd, dat het buitengewoon moeilijk is de troepen tegen de eigen mijnen te beschermen.

HET VUUR DER GEWEERSCHUTTERS

De oorlog heeft duidelijk bewezen, dat het geweer als vuurorgaan der infanterie door de mitrailleurs naar een ondergeschikte plaats is verdrongen. De geweerploegen (de Duitse Gr. bestaat uit geweerploeg en mitr. ploeg) vormen de stootkracht en moeten zoo ongehavend mogelijk tot den stormaanval kunnen overgaan. Hiertoe is het noodig, dat de geweerdragenden zoo min mogelijk aan het vuurgevecht deelnemen. Kunnen de mitrs. op afstanden boven 600 m geen vuuroverwicht krijgen, dan zou de hulp van de geweren zulks toch niet kunnen veranderen. De neiging van de geweerploegen, welke men bij oefeningen steeds weer kan waarnemen, tot vroegtijdige vuuropening, moet dan ook met kracht worden onderdrukt. De geweren moeten het vuur slechts openen, indien het mogelijk is met goed gerichte schoten het vuur van de mitrailleurs aan te vullen, d.i. *op de korte afstanden tegen oogenblikdoelen*. Kan men onder deze omstandigheden iets verwachten van *vuurleiding*? *Veelal niet*. Nóch den korten tijd, waarin het vuur moet worden afgegeven, nóch het gevechtsrumoer, nóch de beperkte hoorvermogens van den man (helm, gasmasker) laten vuurleiding toe. Deze is dan ook slechts mogelijk: *a.* bij vuuropening van achter een dekking; *b.* bij de eerste vuuropening; *c.* indien men den vijand met het vuur kan verrassen, (*b.* en *c.* vallen dikwijls samen). De Gr. Cn. moeten dus terdege als vuurleider worden opgeleid, doch men moet er voor zorgen hen bij de oefeningen slechts vuurbevelen te laten geven, indien dit ook in werkelijkheid mogelijk zou zijn. Het *individueel vuur is regel*. De opleiding moet er dan ook vóór alles op zijn gericht, de man te maken tot een zelfstandig schutter, die in staat is in korten tijd een juistheidsschot af te geven.

Tactik und Technik, bijlage van Deutsche Wehr, 16 Dec. 1932.
C.

GEWONDENVERVOER TE WATER.

Op de Internationale bijeenkomst van militaire geneeskundigen in Juni 1932 te Luik gehouden, hield de dir. off. v. gez. 3e kl. N. A. A. v. D. ROEMER een voordracht over de beteekenis van het gewondenvervoer te water. Na een korte historische inleiding vermeldde Spr., dat in ons land in 1918 na het einde van den wereldoorlog groote transporten krijgsgewonden van de Duitse grens naar Rotterdam per schip werden vervoerd. Hieronder bevonden zich vele herstellende gewonden, die over deze wijze van vervoer zeer tevreden waren. Door deze ervaring werd de aandacht des te meer op deze wijze van gewondenvervoer gevestigd. Het vraagstuk werd in studie genomen en men meent thans een oplossing te hebben gevonden. Reeds lang kwamen in onze gidsen voor den z.v. aanwijzingen voor om kleine schepen voor gewondenvervoer in te richten en over de wijze, waarop de gewonden aan boord konden worden gebracht. Betrof het hierbij echter slechts kleine schepjes voor vervoer over korten afstand, het thans uitgewerkte plan gaat veel verder. Op onze waterwegen kunnen ook schepen van veel grooter tonnage worden gebruikt. In het plan worden de volgende scheepstypen onderscheiden:

1. groote operatieschepen van ongeveer 1000 ton;
2. kleine operatieschepen van ongeveer 500 ton;
3. hospitaalschepen;
4. logiesschepen voor het personeel;
5. verbandschepen;
6. magazijnschepen;
7. transportschepen voor zieken en gewonden;
8. ontsmettings- en ontluizingsschepen;
9. schepen voor ontsmetting van gaspatienten.

Deze schepen worden voor het grootste gedeelte bij den aanvang eener mobilisatie ingericht, welke werkzaamheden in vreedetijd grondig worden voorbereid. Scheepsbouwkundigen verklaarden, dat het inrichten der operatieschepen 14 dagen in beslag zal nemen, terwijl de overige minder tijd vergen.

De schepen worden tot convooien vereenigd, naar behoefte samengesteld. Men stelt zich voor hen steeds waar mogelijk, te gebruiken. Hierbij moet in het oog worden gehouden, dat het transport te water veel langer duurt dan dat per trein of auto. Waar het bereiken van een plaats, waar aan de gewonden chirurgische hulp kan worden verleend, binnen een zeker tijdsverloop van zeer groote beteekenis is, biedt het transport

per trein voor groote afstanden vele voordeelen. Wil men dit transport te water laten plaatsvinden, dan zal de definitieve chirurgische hulp meer naar voren dienen te geschieden of met voorloopige chirurgische desinfectie met latere hechting moeten worden volstaan. Door opname van de operatieschepen in het plan zal het mogelijk zijn voor het transport zelfs definitieve chirurgische hulp te verleenen. De langere duur van het transport levert dan geen bezwaar meer op en biedt het vervoer te water door de zachte wijze, waarop de gewonden dan vervoerd worden, vele voordeelen.

De groote operatieschepen zullen 2 operatiekamers bevatten, waarin 4 operatietafels kunnen worden geplaatst. Verder zijn voorbereidingskamers, roentgenkamer, sterilisatiekamer, enz. aanwezig. Bij elk operatieschip behoort minstens één verbandschip, waarop zoonoodig de sorteering der gewonden kan plaatsvinden, een hospitaalschip met 3 ruimen, waar ongeveer 50 patienten kunnen worden verpleegd, een logiesschip met keuken. Voorts kunnen naar behoefte transportschepen worden toegevoegd, hierop liggen de patienten als regel op brancards, terwijl voor de ernstigste gevallen bedden aanwezig moeten zijn. De D.E.V. dient de noodige sleepbooten ter beschikking te stellen.

Alle schepen behooren natuurlijk van duidelijke kenteekenen, volgens de conventie van Genève, voorzien te zijn.

Spr. ging vervolgens uitvoerig de werkzaamheden, verbonden aan het inrichten der operatieschepen, na. Hierbij dient o.a. voor stofvrijheid, voldoende verlichting, aanwezigheid van stroomend warm- en koud water te worden gezorgd, terwijl de verwarming centraal zal geschieden. Voorts ging Spr. het gebruik der schepen in ons schema voor de werking van den geneeskundigen dienst te velde na, waarbij verschillende mogelijkheden onder de oogen werden gezien. Door het gebruik der schepen zal het toch reeds overbelaste verkeer per trein en over den weg worden ontlast. Dit is van groote betekenis, terwijl het verkeer te land nog groote belemmering zal kunnen ondervinden door mogelijke vernieling van bruggen.

Tenslotte wees hij er op, dat het feit, dat men met de schepen buiten de centra van steden en dorpen kan blijven, het mogelijk zal maken zoo groot mogelijke bescherming volgens de conventie van Genève van deze geneeskundige formaties te verkrijgen.

Archives Médicales belges, December 1932.

Dr. DORNICKX.

DRIE VERHALEN

In de Revue d'Infanterie van Nov. '32 gaf de commandant MICHELIN in „Overpeinzingen en portretten” eenige beschouwingen over de gevoelens en heldendaden van enkele personen.

Thans geeft hij in „Drie verhalen” eenige episodien uit den grooten strijd.

Het eerste „verhaal” bevat een korte, aangrijpende schildering van een gevechtsdag tijdens de bloedige worsteling om Verdun in 1916. Achtereenvolgens beschrijft de auteur een nachtelijken opmarsch, deels door naderingsloopgraven, naar de uitgangsstelling, den aanval en de vermeerstering van een versterkt terreinpunt. Hij teekent ons het gevoel van isolement, wanneer de aanvalstroepen door het achter zich liggende artillerievuur van den vijand afgesneden van de eigen troepen, bloot staan aan tegenaanvallen en laat ons zien, hoe de verovering van het aangegeven doel niet het einde beteekent van de opgedragen taak. Dit einde is eerst daar, wanneer het gelukt is om de tegenstooten en tegenaanvallen van den vijand af te slaan.

In het tweede „verhaal” geeft de Schr. een schildering van een aanval tijdens het Somme-offensief in 1916.

Behalve dat wij, onder andere omstandigheden, een herhaling vinden van de groote moeilijkheden, verbonden aan een opmarsch door dit omwoelde terrein, teekent de Schr. de groote moreele spanning, welke in een troep leeft, wanneer deze gedurende ± 4 dg. in haar uitgangsstelling is blootgesteld aan het vijandelijk artillerievuur en hoe dan het uur U een soort verlossing kan beteekenen, dat de spanning breekt.

En dan zien wij deze troepen, ondanks alle moeilijkheden en ondervonden bezwaren op het uur ten aanval gaan over terrein, dat vrijwel ondoorschrijdbaar werd geacht door het daarop liggende vijandelijke mitrailleurvuur. En hoe dit bataljon, nadat het aanvalsdoel is bereikt, opnieuw zware verliezen lijdt door het vijandelijk artillerievuur, dat de Duitsche artillerie op de verloren stelling afgeeft.

In het derde gedeelte verplaatst de Schr. ons naar 18 Juli '18 en vertelt van een aanval van een bataljon Fransche Jagers te voet, rechts aangeleund aan een Amerikaansch Bataljon.

Hij beschrijft hoe dit Amerikaansche bataljon voor het eerst deelnemend aan een grooten aanval, met velerlei moeilijkheden te kampen heeft en hoe de Fransche en Amerikaansche B.Cn. hun gemeenschappelijken commandopost op de scheidingslijn van de twee bataljons kiezen, terwijl de Fransche B. C. zijn Amerikaanschen collega steeds met raad en daad ter zijde staat.

Voor den oplettenden lezer is dit verhaal nog eens een bewijs, dat men in zeer korten tijd wel een groote hoeveelheid gewapende, oppervlakkig goed geoefende, manschappen kan bijeenbrengen, maar dat daarmee nog geen tactisch geschoolde eenheden zijn gevormd. Daarenboven valt op, hoe — althans bij dezen B. C. — de geoefendheid ontbreekt om in het gevecht snel beslissingen te nemen.

Gedurende den aanval breekt er zelfs een oogenblik een paniek uit bij dit Amerikaansche bataljon, een groot gedeelte vlucht zonder aanwijsbare reden en kan eerst 1500 m achterwaarts tot staan worden gebracht.

Daartegenover verdient vermelding, dat deze zelfde soldaten dan weer als op een exercitieveld naar den vijand marcheeren en, als schamen zij zich voor hun oogenblik van zwakte, met vernieuwde kracht aanvallen.

Revue d'Infanterie, Dec. '32.

B.

CAVALERIEGEBRUIK NA DE DOORBREKING.

Het is slechts zeer zelden dat wij lezen van een juist gebruik van cavalerie na de doorbreking van een gestabiliseerd front in den wereldoorlog. Toch levert de Fransche Brigade Gambetta hier een uitstekend voorbeeld van. Haar terrein van actie lag op de Balkan in September 1918. Half September brak de groote Entente-aanval ten N. van Saloniki in de richting van Usküb (thans in Zuid Joego Slavië) los tegen het Bulgaarsche, door Duitsche troepen gesteunde leger. De 18e September werd een 35 km breede en 25 km diepe bres in het front geslagen. Als snel beweeglijke reserve beschikte de Commandant der Entente-troepen, Generaal FRANCHET D'ESPERERY slechts over de cavalerie-Brigade Gambetta, sterk 3 Regimenten (13 eskadrons, 1 radiostation en 4 paw.). Niet voordat de toestand volkomen duidelijk was, de 22e September, werd de Brigade voor de vervolging ingezet met als doel het gewichtige wegenknooppunt Usküb in den rug der Bulgaren te nemen.

De 23e 's avonds bereikt de Brigade na korte schermutseling Prilep. De laatste achterhoeden der Bulgaren weten nog net te ontglippen. Om niet na te sporen redenen zendt GAMBETTA niet direct verkenningen uit. Eerst een uur voor de afmarsch op de 24e vertrekken deze — gevolg direct stooten op den vijand — het voorhoede-regiment raakt in een heftig gevecht te voet. Maar GAMBETTA's opdracht luidde niet het gevecht met achterhoeden aan te binden — wel echter Usküb zoo spoedig mogelijk te bereiken. Het gevecht moest dus binnen den kortst mogelijken tijd afgebroken worden en de Brigade van richting veranderen. Nieuwe verkenningen met „weite Zielen" werden uitgezonden. Helaas duurde het afbreken van het gevecht geruimen tijd. De afgewachte uitslag der verkenningen wees nu de weg — maar deze liep door uiterst zwaar bergterrein (2000 m hoog).

Aan verpleging, noch door aanvoer, noch uit de streek viel te denken — eerst op het einddoel Usküb kon er sprake van zijn. Dit doel was echter zoo belangrijk, dat doorgezet móest worden. Na een verbazend zware marsch van 58 uur komt Usküb in 't zicht. Na een gevecht van meerdere uren tegen Bulgaarsche en Duitsche troepen is aan de opdracht voldaan. Weten de Centralen Usküb niet te hernemen, dan staat hun een catastrofe te wachten. Maar juist terzelfder tijd onderhandelen in het Fransche Hoofdkwartier de Bulgaarsche gevolmachtigden over de wapenstilstand! Dan wordt de val van Usküb wereldkundig — maar de onderhandelaars weten nog niet dat het slechts een zwakke Cavalerie Brigade zonder artillerie is, die daar zit. 60.000 man leggen de wapens neer, omdat 13 eskadrons hun de terugweg versperd hebben! Hier was echter in tegenstelling tot het Westfront de Cavalerie op het juiste oogenblik ingezet. Door de terreinsomstandigheden viel hier echter met dagen te rekenen, waar zulks op het Westfront met uren ging. Bij te vroeg inzetten, vertragen plaatselijke frontaanvallen het snel operatief optreden. Het juiste onderkennen dat een aangrijpen van den vijand meer tijd zal kosten dan een omvatting is hier beslissend. Zij eischen echter een hooge mate van „taktisches Fingerspitzengefühl" van den cavalerie-aanvoerder.

De Duitsche Ritmeester BALCK die deze episode beschrijft, trekt er de conclusie uit, dat een normaal-organisatie voor de Cavalerie — althans in 't groot — niet te geven is, maar afhankelijk is van het oorlogsterrein. Hier op de Balkan kon GAMBETTA slechts me-

devoeren wat op de ruggen der paarden en muiddieren gepakt kon worden. Het was een geluk voor GAMBETTA, dat toen hij zijn radiostation niet verder kon meevoeren, vliegtuigen in de verbinding tusschen hem en het Hoofdkwartier konden voorzien. Een draagbaar radiotoestel (op muiddieren) was toen niet aanwezig.

Ook hier heeft de moreele indruk van slechts weinig ruitery de hooge Bulgaarsche bevelvoering dermate geschokt, dat de wapenstilstand onderteekend werd. Moge dit ook in deze tijden de cavalerie een riem onder 't hart steken.

P.

Militär Wissenschaftliche Mitteilungen. Nov.—Dec. 1932.

PANTSERWAGENS BIJ DE VERKENNING.

Een der vraagstukken die zich bij het gebruik van pantserwagens voor de verkenning voordoen is dit: moet men alléén lichte of een combinatie van zware en lichte types gebruiken? Het antwoord op deze vraag hangt natuurlijk nauw samen met de stand der techniek (en der geldmiddelen!), maar tevens met de tactische eischen: zoo snel mogelijk den vijand te bereiken en onafhankelijk te zijn van het net van kunstwegen. Wil de verkenning werkelijke resultaten en meer dan van „het zien zonder gezien te worden” opleveren dan is een geweldadige verkenning noodig, waarvoor de lichte terreinwagens alleen zich niet leenen, maar waarvoor zwaardere pantserwagens noodig zijn — die — althans tot op heden — niet door het terrein kunnen rijden. Men roepe in zijn fantasie eens het beeld op van twee elkaar naderende verkenningen met pantserwagens, waarbij dan twee gevallen te onderscheiden zijn: 1°. tegen een modern uitgeruste vijand, 2°. tegen een niet modern uitgeruste vijand. In beide gevallen speelt de uitrusting met pantserwagenbestrijdingsmiddelen natuurlijk een even groote rol. Gaat men even dieper op dit vraagstuk in, dan rijst de vraag of het wel verantwoord is met de zoo moeilijk te vervangen zware pantserwagens geweldadige verkenningen uit te voeren en of het niet beter is deze voor nuttiger doeleinden te bezigen. De lichte terreinwagens krijgen dan dezelfde taak als de vroegere voorste verk.patrs. der cavalerie — alweer het oude: zien zonder gezien te worden. Dit klemt te meer omdat naarmate de uitrusting met afweermiddelen krachtiger wordt, de kunstwegen voor pantserwagens gevaarlijker worden.

Militär-Wochenblatt, nr. 18 van 11 November 1932.

P.

EEN TSJECHO-SLOWAAKSCH REGIMENT INFANTERIE TIJDENS DE GEVECHTEN VAN VOUZIERS (OCTOBER 1918).

De Tsjecho-Slowaaksche Commandant PREININGER geeft een overzicht van de actie van het 22e Tsjecho-Slowaaksche regiment Infanterie tijdens de gevechten van 21—27 October 1918 bij Vouziers. Dit regiment was toegevoegd aan een van de divisien van het 4e Fransche Leger, welk leger onder het bevel van GOURAUD sinds 26 September trachtte voorwaarts te gaan in de richting Mézières.

Aangezien het niet mogelijk is een begrijpelijk overzicht van deze gevechten te geven zonder dat men hierbij de kaart kan raadplegen, moeten wij onze lezers naar het artikel zelf verwijzen.

Wij willen dan ook volstaan met de aandacht er op te vestigen, hoe ondanks herhaalde pogingen, met steeds sterkere krachten ondernomen, de Fransche divisie, waartoe dit regiment behoort, er niet in slaagt den Duitschen weerstand te breken. De oorzaken van dit falen liggen niet alleen in het uitermate moeilijk terrein, maar ook in de omstandigheid, dat de Divisiecommandant een geheel verkeerden indruk heeft van den aard van dezen weerstand. Het feit, dat, vooral op dit gedeelte van het divisiefront moest worden gewerkt met onder-aanvoeders, welke niet over voldoende ervaring beschikten om den werkelijken toestand te onderkennen, was hieraan niet vreemd.

De lezing van dit artikel zal — als het nog noodig ware — nog eens bevestigen, dat persoonlijke moed en offervaardigheid niet voldoende zijn om een gevechtsactie tot een goed einde te brengen.

Revue d'Infanterie, Maart '33.

B.

DE ONTWIKKELING VAN DE O.H. WEERMACHT IN DE EERSTE TWEE OORLOGSJAREN.

Een prachtige studie van Majoor Dr. FRITZ FRANCK, voorzien van een schat van gegevens, die gedeeltelijk in overzichtelijke tabellen zijn neergelegd. Schrijver heeft met zijn ongetwijfeld zeer omvangrijken arbeid weten te bereiken, dat den lezer een inzicht wordt gegeven van wat de oorlog van de legerleiding eischt om de krachten aan het front op peil te houden en uit te breiden. Doch tevens geven de ontstellende verliescijfers een indruk van het enorme lijden, dat de tegenwoordige oorlog brengt en van de noodzakelijkheid om van het begin af over zeer sterke depôtstroepen en een machtige materieelreserve te beschikken.

Uiterst leerzaam is deze studie speciaal van ons Nederlanders, want, zegt Dr. FRANCK: „De O.-H. monarchie had in de laatste decennia voor den oorlog verzuimd om in den bewapeningsstrijd met hare vijanden gelijken tred te houden” en „de weermacht moest door opofferingsgezindheid en door veel kostbaar bloed aanvullen, wat haar onthouden was geworden aan materiele uitrusting”.

De schrijver geeft aan, dat reeds het op peil houden van personeel en materieel enormen arbeid kostte. Daarenboven moesten echter nieuwe eenheden worden gevormd, o.m. door het deelnemen van Italië aan den oorlog.

Het artikel is verdeeld in de volgende onderdeelen:

1. *Invloed van den oorlog op de uitbreiding van het leger.*
2. *Verbruik van personeel.*

Over de verliezen in de 2 eerste oorlogsjaren geven 2 tabellen uitvoerige en verbijsterende getallen. Aan dooden, gewonden, zieken en vermisten werden argevoerd in 1914: 1,250,000, in 1915: 2,118,000, van 1 Jan. tot einde April 1916: 368.200, totaal: 3.736,200 man. De tekst bevat voorts talrijke statistische gegevens omtrent de verdeling der verliezen over de fronten en de tijdperken, over de verhouding der aantallen dooden, gewonden, enz.

3. *Aanvulling van personeel.*

Dit geschiedde uit de z.g. marschbrigades, -regimenten en -bataljons, die als aanvulling de legers volgden.

Per korps ging het 1e marschbataljon, in Augustus '14 mee te velde, in September 1914 volgden de 2e en 3e marschbataljons, enz., tot op 10 Juni 1917 de 22e marschbataljons volgden.

Bovendien werden nieuwe korpsen gevormd.

Het achterland leverde:

in 1914: voor aanvulling 651.000, in 1915 3,120.000, in 1916 (1e helft) 1,322.000 man.

Daarenboven voor nieuwe onderdeelen:

in 1914: 297.000; in 1915: 378.000; in 1e helft 1916: 330.000 man.

Totaal in 2 jaar 5,806,000 man, dit is het 2½ voud van de oorlogssterkte in Aug. '14.

4. *Totaaloverzicht der personeelsbeweging in de eerste 2 oorlogsjaren.*

Deze wordt in de tekst en in eenige tabellen overzichtelijk weergegeven.

5. *Invloed der oorlogsgebeurtenissen en van de economische ontwikkeling op de uitbreiding der weermacht.*

De geweldige actie der eerste oorlogsmaanden dwong spoedig tot opheffing van verschillende improvisaties, zooals de tot marschbrigades vereenigde marschbataljons, die in Augustus als *vechteenheden* waren ingezet, landstormafdeelingen van den 2en ban, enz. **Het gebrek aan geoefende reserves deed zich gevoelen, daar alles in 1e lijn was ingezet.**

Deze inzinking werd in het voorjaar van 1915 overwonnen.

Voorts bevat dit gedeelte gegevens over de mobilisatie der industrie voor artillerie- en munitieaanmaak, enz.

6. *De uitbreiding der weermacht.*

In een serie tabellen zijn naast elkaar geplaatst de organisaties op 1 Aug. '14 en op 1 Mei 1916 van de infanterie, de étappentroepen, de cavalerie, de artillerie, de technische troepen, de luchtvaarttroepen, de treinen en de strategische eenheden.

Met bewondering constateert de lezer, wat de O.-H. legerleiding in deze 2 jaren onder de moeilijkste omstandigheden heeft weten te bereiken. Het is in één woord ontzaglijk.

De schrijver eindigt zijn voor ons land uiterst belangrijke en leerzame studie als volgt:

„Twee jaren lang streed het leger der Donaumonarchie nu reeds tegen een overmacht van vijanden. Het had groote offers gebracht en groote successen behaald; het was daarbij door een onafgebroken wervelstorm van verbruik en aanvulling, van vernieling en vernieuwing gegaan, die het in een voortdurenden toestand van verandering deed verkeerem . . . Menschen en strijdmiddelen waren in de omvangrijkste mate verwisseld; maar het beginnende 3e oorlogsjaar zag nochtans het leger in zijn geheel sterker en rijker als het in die, reeds ver achter ons liggende dagen geweest was. Dat was het resultaat eener onafgebroken, taaien, vastbesloten uitbreidingsarbeid geweest” . . .

Wij bevelen deze studie in de aandacht onzer organiseerende hogere staven en bureaux aan.

Militärwissenschaftliche Mitteilungen, Januari—Februari 1933.
W.

LITERATUUR BETREFFENDE GRAAF ALFRED VON SCHLIEFFEN.

Ter gelegenheid van het feit, dat het 28 Februari j.l. 100 jaar geleden was, dat de generaal-veldmaarschalk Graf ALFRED VON SCHLIEFFEN werd geboren, wijden de Duitse en Oostenrijksche militaire tijdschriften artikelen aan den veldmaarschalk. Wij volstaan met een verwijzing naar eenige zeer goede studiën over den man, die van 1891 tot 1905 als Chef van den Duitschen Generalen Staf, een zeer grooten invloed op de verdere vorming van het Duitse leger heeft gehad, doch die tevens de plannen ontwierp voor een doortocht der Duitse troepen door België en (later) door Nederland.

Wissen und Wehr wijdt het geheele 2es Heft 1933 „zum 100. Geburtstag von Graf ALFRED VON SCHLIEFFEN”. De aan de buitenzijde met een portret verluchte aflevering bevat de volgende artikelen:

Gen. der Inf. v. KUHLE: Die Persönlichkeit des Grafen VON SCHLIEFFEN.

Luit.-Kol. W. FOERSTER: Graf SCHLIEFFEN und der Weltkrieg.

Gen.-Maj. BOETLICHER: Graf SCHLIEFFEN als Lehrmeister und Wegweiser.

Luit.-Kol. Dr. v. RIEBEN: Graf SCHLIEFFEN und das Ausland.

Dit artikel geeft een zeer goed overzicht van de in het buitenland verschenen geschriften over Graf VON SCHLIEFFEN.

Het geheel vormt een inderdaad mooie aflevering.

Mil. Wissensch. Mitteilungen geeft in de Februari-aflevering een studie „Schlieffen”, van den bekenden Luit-Generaal VON COCHENHAUSEN en in het Maartnummer een artikel van den niet-minder bekenden Kolonel KISZLING: „Generalfeldmarschall Graf VON SCHLIEFFEN und die Kriegsvorbereitungen Oesterreich-Ungarns”.

Wij bevelen hen, die belangstellen in den herdachten legerbevelhebber sterk aan, om de genoemde studies te lezen.
W.

BACTERIOLOGISCHE OORLOG.

Majoor LEON A. FOX M.C. bespreekt de mogelijkheid van den bacteriologischen oorlog. Waar ook ten onzent graag met de verschrikkingen hiervan wordt geschermd, kan het nuttig zijn hier de aandacht op zijn artikel te vestigen.

Het vraagstuk werd o.a. op de conferentie van Washington van 1922 besproken. Door een toen samengestelde commissie van deskundigen (PFEIFFER, BORDET, MADSEN en CANNON) werd aan den Volkenbond gerapporteerd dat: het effect van bacteriën als wapen niet kan worden begrensd of gelocaliseerd; moderne waterzuiveringsmethoden tegen typhus en cholera beschermen; pest een ziekte is, die voor den aanvaller even gevaarlijk zou zijn als voor den aangevallene; het gevaar van vlektyphus overdreven is; moderne hygiënische methoden zeer werkzaam zijn bij de bestrijding van besmettelijke ziekten. Door deze uitspraken verloor de zaak veel van haar belang, doch tijdens de voorbereiding van de huidige ontwapeningsconferentie is door de pacifisten de bacteriologische oorlog weer opgerakeld. Ook op de conferentie zelf wordt met de mogelijkheid rekening gehouden. Waar de geringe waarde van verdragen bekend is, loont het de moeite na te gaan, hoe de kans op het gebruik van bacteriën enz. in werkelijkheid is. Tractaten zouden het gebruik er van evenmin verhinderen, indien de toepassing practisch mogelijk was, als dat zij de chemische strijdmiddelen zullen doen verdwijnen. Elk nieuw wapen wordt door 2 groepen bestreden n.l. de oudere generatie militairen, die het minder doel-

treffend achten dan de tot nu toe bekende en de pacifisten, die het voor wreeder uitmaken, doch ondanks dat heeft het zich, indien het voordeelen bood, toch steeds gehandhaafd. Zal een volgende stap de bacteriologische oorlog zijn en hierdoor de epidemiën, die in vroeger oorlogen de legers bestookten, terugkeeren?

In aanmerking zouden komen: het doen uitbreken van besmettelijke ziekten en het veroorzaken van andere infectieuze processen als b.v. tetanus, gascangraen en miltvuur. Tenslotte zouden nog door bacteriën gevormde vergiften kunnen worden gebruikt. Schrijver gaat nu op grond van de eigenschappen der ziektekiemen als hun weerstand tegen uitwendige invloeden, verspreidingswijze, enz., alsmede de vatbaarheid van den mensch en de beschikbare bestrijdingsmiddelen na, welke kiemen eventueel zouden kunnen worden gebruikt. Hij komt daarbij tot de conclusie dat het practisch op onoverkomelijke moeilijkheden zal stuiten, bacteriën enz. als wapen te gebruiken. Lezing van dit artikel kan zeer worden aanbevolen.

Military Surgeon, Maart 1933.

Dr. DORNICKX.

SCHIETTERREINEN VAN BEPERKTE AFMETINGEN VOOR DE ARTILLERIE EN HET INFANTERIEGESCHUT.

De chef d'escadron d'artillerie AUBRY geeft een methode om op een terrein van beperkte afmetingen den artilleristen en de bedieningen van het infanteriegeschut de toepassing van de schietregels te leeren.

Deze methode maakt het mogelijk om de werkelijkheid meer te benaderen dan met panorama-oefeningen het geval is en biedt anderzijds de mogelijkheid om ook buiten de enkele weken, welke men in een schietkamp doorbrengt, de praktische vuurleiding te beoefenen.

Revue d'Infanterie, Maart '33.

B.

**Deventer Stoomwasch-
en Strijkinrichting
G. J. Visscher**

Twijgstraat 2—4, Deventer
Telefoon 2553

*Speciaal ingericht voor
Groote Inrichtingen.*

**BEINS EDELZOUT
HET BESTE
TAFELZOUT**

PRODUCT DER
ROTTERDAMSCH- ZOUTZIEDERIJ
v/h KOLFF & VIS
KRALINGSCHE VEER

**RADIO INSTALLATIES VAN ELK
VERMOGEN EN VOOR ELK DOEL**

worden geleverd door de

N.V. NEDERLANDSCHE SEINTOESTELLEN FABRIEK

**TELEGRAMADRES: SIGNAL.
HILVERSUM**

**TEL. 1821
HOLLAND**